Дачникам садівникам городникам

ISSN 1814—4357

Всеукраїнський щомісячний журнал

ДІМ • САД • ГОРОД

Передплатний індекс 74142

№6 ЧЕРВЕНЬ 2008

Дієтичні баклажани

Хурма віргінська

Урожайна суниця

Мал. 1 Мал. 2

Байер КропСайенс. Р.П., А№ 00802 Ліц. АБ №216539

КАЛІПСО

НАДІЙНИЙ ЗАХИСТ ВІД КОЛОРАДСЬКОГО ЖУКА ТА ІНШИХ ШКІДНИКІВ САДУ ТА ГОРОДУ

Серед найактуальніших проблем для дачників, городників та фермерів є захист урожаю картоплі, овочів та саду від комах – шкідників.

Компанія Байєр КропСаєнс, яка є лідером в галузі захисту рослин, постійно знаходиться в пошуку нових засобів, найсучасніших нових молекул, що дозволяє селянам забезпечити надійний захист врожаю.

На сезон 2008 року ТМ «Зелений Світ» компанії Байєр пропонує усім своїм прихильникам унікальний, надзвичайно ефективний препарат нового покоління **Каліпсо® 48%, к.с.**

Каліпсо® має надзвичайно тривалий період захисної дії та зберігає високий рівень активності проти дорослих комах та личинок різного віку. Це дозволяє обмежитися однією обробкою на протязі усього сезону проти багатьох видів шкідників.

Унікальність **Каліпсо®** робить його потужним засобом боротьби проти популяцій шкідників, які «звикли» до препаратів інших хімічних класів. Ефективність **Каліпсо®** не залежить від температури повітря, що дає можливим використання його в умовах спекотного літа.

Максимальний ефект препарату настає вже через декілька годин після обробки.

Обприскування картоплі та овочевих культур проводять в період вегетації, при появі перших ознак ураження шкідниками. Достатньо одноразової обробки для знищення багатьох шкідників. Для захисту картоплі та овочів проти колорадського жука, попелиць, трипсів та совок необхідно обприскати робочим розчином препарату, з розрахунку 1мл на 5 л води на 1 сотку.

Препарат надзвичайно ефективний для захисту картоплі від колорадського жука.

Дерева яблуні обприскують у фазі рожевого пуп'янка – до фази «волоського горіху» (плід розміром до 3см), з нормою використання 2 – 2,5мл препарату на 10 л води на 1 сотку саду.

За умови дотримування рекомендованих норм витрати препарат безпечний для бджіл, що дозволяє проводити обприскування також і під час цвітіння.

Каліпсо® ефективний проти усього комплексу комах-шкідників саду, таких, як квіткоїд яблуневий, довгоносики, плодожерка яблунева, пильщик яблуневий, мінуючи молі, оленка волохата і т.д. Особливо хотілося б підкреслити надзвичайну ефективність проти плодожерок та оленки волохатої, що є особливою бідою для садів України.

Строк від останньої обробки до збирання врожаю: картопля – 20 діб; яблуня – 30 діб.

Строки виходу для проведення механізованих робіт допускаються без обмежень, для проведення ручних робіт – через одну добу.

Каліпсо® дозволений для роздрібного продажу населенню.

В цьому році для дачників та селян пропонуються наступні види упаковок: 10мл та 150мл – пластикові флакони прямокутного перерізу зразку 2007 року (мал. 1), та упаковки зразку 2008 року (мал. 2) – 4мл полімерний пакет та 100мл пластиковий флакон квадратного перерізу в спеціальному конверті.

ТМ «Зелений Світ» компанії "Байєр" гарантує якість своєї продукції і радить усім купувати препарат **Каліпсо®** лише у фірмовій упаковці, що є важливою умовою досягнення відмінного результату.

Гарного Вам врожаю!

Довідки цілодобово: 8 800 500 18 80

по Україні дзвінки безкоштовні

www.zelenysvit.com

Bayer CropScience

ЮРИДИЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Рубрику веде
Т.В.Грабовська,
спеціаліст з правових питань

Вихід із садово-городнього товариства регулює Закон України

Чи можливо члену садово-городнього товариства, ділянка якого ним приватизована, вибути з членів товариства і як це зробити? Які наслідки виходу: чи не відімкнуть його від електромережі, як буде користуватися дорогами та які внески має платити власник ділянки у разі виходу з товариства і кому?

В.О. Мушкало
м. Київ, вул. Маршала Жукова, 45-в

Садові товариства є специфічними самоврядними об'єднаннями громадян для спільного задоволення своїх потреб, пов'язаних із сільськогосподарським виробництвом на своїх садових ділянках. Вони мають повну господарську самостійність у провадженні своєї діяльності і покривають свої витрати за рахунок внесків членів товариства.

Відповідно до Закону України "Про об'єднання громадян" об'єднання громадян діє на основі статуту. Втручання державних органів та службових осіб у діяльність об'єднань громадян не допускається, крім випадків, передбачених Законом.

Крім того, садові товариства, які були створені у 1980–1990 роках, здійснювали свою діяльність на підставі Закону України "Про кооперацію", відповідно до якої кооперативи за характером діяльності поділяються на такі типи: виробничі, обслуговуючі та споживчі, і діють на підставі своїх статутів. За напрямками діяльності кооперативи можуть бути житлово-будівельними, садово-городніми, гаражними, торговельно-закупівельними, транспортними, освітніми, туристичними, медичними тощо.

А відтак, усі питання діяльності та членства у садово-городньому товаристві розв'язуються відповідно до його статуту та чинного законодавства.

Вступ до товариства здійснюється на підставі письмової заяви громадянина із одночасним внесенням вступного та пайового внеску, а також у порядку, визначеному Статутом товариства. Члени товариства можуть передавати як пайовий внесок право користування належною їм земельною ділянкою у порядку, визначеному земельним законодавством.

Членство у товаристві припиняється у разі:

– добровільного виходу з товариства;

– виходу (вилучення) з товариства у випадках і в порядку, визначеному статутом;

– незатвердження загальними зборами членів товариства (рішення правління чи голови) про прийняття до садово-городнього товариства;

Порядок та майнові наслідки припинення членства у товаристві визначаються його статутом та чинним законодавством України.

Приватизована земельна ділянка є власністю члена садово-городнього товариства, у нього також є право добровільного виходу з товариства. У разі виходу з товариства громадянин має право на отримання майнового паю натурою, грішми або, за бажанням, цінними паперами відповідно до його вартості на час виходу та земельної ділянки – в натурі (на місцевості). Термін та інші умови отримання паю встановлюються статутом товариства.

Садове товариство є юридичною особою-споживачем електроенергії на підставі договору, укладеного з районними електромережами обленерго. Товариство має власну електромережу і розподільні прилади. Члени товариства не мають договірних відносин щодо постачання електроенергії з обленерго. Взаємовідносини між членами садового товариства і його керівництвом, у тому числі розрахунки за спожиту електроенергію, приєднання та відімкнення від електромереж товариства й інші питання про енергопостачання окремих його членів регулюються статутом товариства, або вирішуються на зборах усіх членів або представників членів товариства. Це стосується, зокрема, відімкнення електропостачання на зимовий період, вимоги щодо влаштування нової проводки та ін.

Формуючи садове товариство та укладаючи угоду про користування електричною енергією, садове товариство виступає як юридична особа із відповідними правами та обов'язками.

Член садового товариства може укласти угоду про користування електричною енергією безпосередньо із енергопостачальною організацією, але переведення споживача на безпосередні розрахунки за спожиту електроенергію із енергопостачальною організацією не звільнить його від необхідності оплачувати електроенергію, яка витрачається на спільні потреби товариства та утримання енергогосподарства товариства.

Поняття "колективний споживач електроенергії" визначає, що всі члени товариства – користувачі електроенергії є власниками розподільних мереж товариства. Вони несуть колективну відповідальність за електроенергію, втрачену в загальних мережах та індивідуальну відповідальність за електроенергію, спожиту у власних будиночках на ділянках (за показаннями індивідуальних лічильників).

Втрати електроенергії у мережах СТ повинні відшкодовуватися (додатково до оплати електроенергії за своїм лічильником) членами товариства через механізми, прийняті згідно із статутом. Зазначені втрати за своєю природою діляться на технологічні втрати в лініях, трансформаторах, лічильниках та ін.; комерційні втрати внаслідок крадіжок електроенергії поза індивідуальними лічильниками.

Отже, у разі виходу з товариства доцільніше було б укласти окрему угоду цим членом товариства на пропорційне покриття технологічних та комерційних витрат електроенергії.

Що стосується користування дорогами, то відповідно до статті 35 Земельного кодексу України землі загального користування садового товариства є його власністю. До земель загального користування садового товариства належать земельні ділянки, зайняті захисними смугами, дорогами, проїздами, будівлями та спорудами й іншими об'єктами загального користування.

Відповідно до статті 99 Кодексу товариство може вимагати встановлення земельного сервіту – обмежене платне або безоплатне користування (право проходу, проїзду) дорогами, проїздами.

Земельний сервітут може бути встановлено угодою між товариством та власником (володарем) земельної ділянки, що не є членом товариства. Угода про встановлення земельного сервітуту підлягає державній реєстрації у порядку, встановленому для державної реєстрації прав на нерухоме майно.

Пайові внески член садово-городнього товариства, який вийшов з нього, платити не повинен.

Що стосується інших цивільно-правових відносин між товариством та власником земельної ділянки, що добровільно вийшов з цього товариства, то вони регулюються відповідно до чинного законодавства України.

Догляд за посівами овочевих культур

Овочеві культури особливо вибагливі до вологи, оскільки вони містять її у межах 65–96 %. Крім того, більшість із них доволі активно випаровує воду, особливо в період інтенсивного росту. Тому одержати гарний урожай овочів можливо лише за умови достатньої кількості її у ґрунті.

Як правильно поливати овочі?

При **недостатньому зволоженні** зеленні культури (кріп, петрушка, щавель тощо) передчасно старіють, так і не сформувавши врожаю. Коренеплоди редиски, редьки, буряка та моркви стають волокнистими і набувають гіркого присмаку. Те ж саме відбувається і з плодами огірка. Капуста призупиняє ріст головок, а головки цвітної капусти жовтіють та розсипаються. У перцю, помідора і баклажана масово осипається зав'язь.

Надлишкова волога також небажана, оскільки за цього зменшується вміст кисню у ґрунті, який потрібний кореням рослин. У таких умовах вони загнивають, а продуктивні органи стають водянистими, втрачають смак. Рясні й часті поливи зумовлюють вимивання поживних речовин, заболочення ґрунту і навіть можуть спричинити загибель рослин.

У різні фази росту та розвитку овочі потребують неоднакової кількості води. Особливо висока потреба під час проростання насіння. Недостатня кількість вологи у цей період зумовлює затримання і навіть загибель сходів. При їх появі більшість культур добре ростуть за помірного зволоження. Надалі, під час інтенсивного росту та розвитку, рослини потребують більше води.

Овочеві культури **краще поливати рідко, але великими нормами** води, ніж часто, але недостатньою її кількістю. А щоденні поливи зі шланга завдадуть більше шкоди, аніж користі: за цього зволожується шар ґрунту на 2–4 см, і вже наступного дня утворюється щільна кірка. Крім того, за таких поливів корені розміщуватимуться переважно у верхньому шарі ґрунту, а це небажано, оскільки він швидко пересихає й розтріскується. Тимчасові нетривалі перерви у поливах змушують корені рослин у пошуках вологи проникати в нижні шари ґрунту, що покращує забезпечення їх не тільки водою, а й елементами живлення.

Дуже вибагливі до зволоження **зеленні культури, редиска, редька, селера, цибуля на перо, всі види капусти та розсада.** Щоб отримати гарний урожай цих культур, у період інтенсивного росту їх поливають через кожних 4–5 днів, витрачаючи при цьому 38–40 л води на 1 м².

Помідори, перець, баклажани, огірки, цибуля і часник також доволі вибагливі до вологи, але витрачають воду економніше. Ці культури достатньо поливати через кожних 6–8 днів, збільшивши норму витрати води до 45–50 л/м².

Картоплю слід поливати через 7–10 днів таким чином, щоб промочити ґрунт на глибину 40–50 см, витрачаючи 50–55 л/м². При цьому доцільно застосовувати полив у борозни. Це зменшить ймовірність появи фітофторозу.

Кабачки, квасоля, спаржа, ревінь, столовий буряк та морква добре вбирають воду з ґрунту й інтенсивно її витрачають. Ці культури треба поливати через 12–14 днів (75–80 л води на 1 м²).

Гарбуз, диня, кавун мають добре розвинуту кореневу систему, яка глибоко проникає в ґрунт. Вони добре вбирають воду та ощадливо витрачають її. Поливають їх за потреби, витрачаючи 80–85 л води на 1 м².

Усі теплолюбні культури, а особливо огірки, необхідно поливати **теплою водою з температурою не нижче 20°С**. Поливи холодною водою – одна з основних причин масового захворювання рослин грибними хворобами та зниження їхнього врожаю.

Як свідчать дослідження наукових установ і практика овочівників, **час поливу не має великого значення.** Однак у спекотну, сонячну чи, навпаки, холодну погоду краще поливати у борозни. Глибина їх має бути 10–15 см, довжина – довільна. Поливи дощуванням також прийнятні для всіх овочевих. Такі зволоження дещо знижують температуру та підвищують вологість приземного шару повітря, цим самим створюючи сприятливі умови для рослин. Однак за холодної погоди таким способом не слід поливати помідори, картоплю і цибулю з метою запобігання ураженню їх грибними хворобами (фітофтороз, пероноспороз).

Під час поливу необхідно враховувати якість ґрунту на різних частинах городу. Так, грядки, розміщені поблизу стін та вздовж огорожі, поливають частіше, оскільки вони швидше висихають. Якщо овочі ростуть на глинистих ґрунтах, їх поливають рідше, ніж ті, які ростуть на піщаних.

Щоб рослини вродили, "погодуйте" їх

Для нормального росту, розвитку і плодоношення рослинам, крім води, необхідні різноманітні елементи живлення. Кисень, водень та вуглець вони отримують із повітря й води; азот, фосфор, калій, магній, кальцій, сірку та залізо – із ґрунтового розчину. Ці елементи використовуються ними у великих кількостях і називаються макроелементами. Бор, марганець, мідь, молібден, цинк, кремній, натрій потрібні в менших кількостях, тому їх називають мікроелементами.

Для чого потрібні підживлення?

Азот входить до складу білків і є основою всіх процесів, які відбуваються у клітинах. За його нестачі рослини погано розвиваються, набувають світло-зеленого забар-

Дім·сад·город №6 2008 р.
Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець — КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

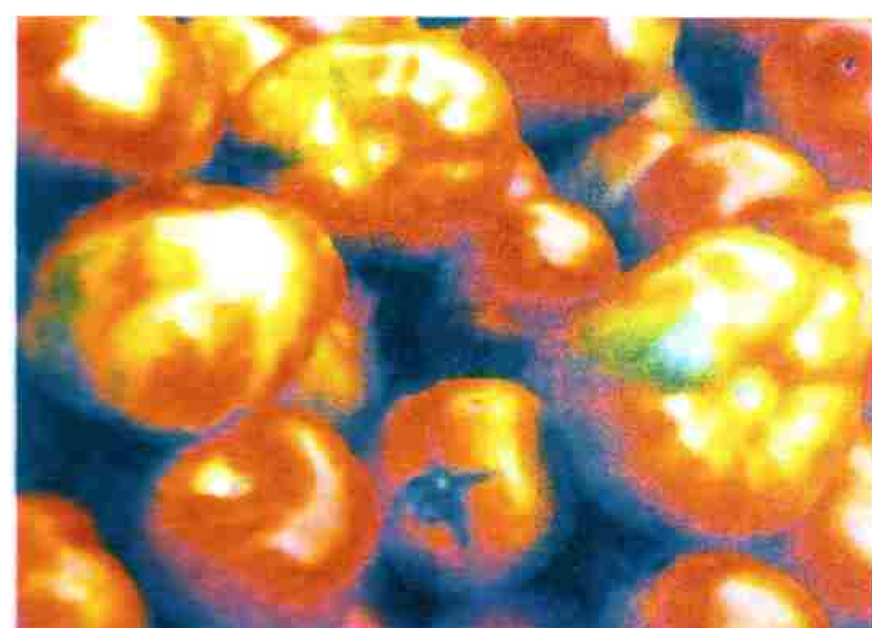

влення, продуктивність їх різко знижується, погіршується якість плодів, вони також змінюють забарвлення до світло-зеленого чи жовтого. Призупиняється ріст рослин, зав'язування та формування плодів. За значного дефіциту азоту вся рослина може стати золотисто-жовтою чи побуріти. Однак і надлишковий вміст цього елемента в ґрунті також не бажаний через можливість надмірного накопичення нітратів, які шкідливі для організму людини. Крім того, у рослин інтенсивно розвиватиметься вегетативна частина (листки, стебла), а цвітіння та плодоношення затримуватимуться.

Фосфор бере участь у побудові клітин, їхньому діленні, покращує засвоєння та дію інших елементів живлення, прискорює утворення квіток та зав'язі, поліпшує якість продукції. За його нестачі листки набувають темно-зеленого забарвлення, яке поступово змінюється на фіолетове або червоне. Під час засихання такі листки не жовкнуть, а чорніють і відмирають; уповільнюється ріст, цвітіння, зав'язування продуктивних органів і достигання врожаю; стебла тонкі, дерев'янисті. Ознаки фосфорного голодування частіше стають помітні в холодну погоду, спочатку на старому, а потім і на молодому листі. Надлишок фосфору у ґрунті менш шкідливий порівняно з азотом, не спричиняє зниження врожайності рослин, але також небажаний.

Овочеві рослини в процесі формування врожаю найбільше виносять із ґрунту **калію**, однак це не означає, що його потрібно вносити більше, ніж азоту та фосфору (крім торф'яних ґрунтів). Це пояснюється тим, що калій хоч і вимивається дощами, але легко вбирається землею та засвоюється рослинами. Цей елемент підвищує стійкість рослин до хвороб та вилягання, їхню холодостійкість, покращує смак плодів. Нестача калію спричиняє виникнення на краях листків спочатку світло-зеленої смуги, яка поступово стає яскраво-жовтою. Сповільнюється ріст, рослини виростають низькорослими і кволими. За гострого голодування листки набувають неправильної, куполоподібної форми або закручуються догори, зморшкуваті всередині, з'являються бурі плями.

Часто на присадибних ділянках, на яких давно не вносили органічні добрива, а з мінеральних – тільки азотні, фосфорні та калійні, рослини відчувають ознаки **мікроелементного** голодування. Виходить, що нестача елементу, якого рослині потрібно лише кілька грамів, зводить нанівець усі зусилля городників. Аби запобігти цьому, необхідно додавати в підживлення й мікроелелементи. На сьогодні у продажу є досить багато комплексних добрив для підживлення певних груп культур.

Потреба овочів у основних елементах живлення

Найвибагливіші до азоту всі види капусти, ревінь, щавель, редиска, кукурудза, гарбуз; середньовибагливі – огірок, помідор, перець, буряк, морква, цибуля-сіянка, часник, шпинат, редька; невибагливі – бобові (горох, квасоля, боби).

Фосфорні і калійні добрива найбільше необхідні для капустяних, столових коренеплодів, цибулі-ріпки, головчастого салату, огірка, гарбуза, помідора, селери та пастернаку. Всі інші овочі вважаються мало вибагливими до цього елемента.

До магнію дуже вибагливі квасоля, горох, столові коренеплоди, помідор, картопля, ревінь, редиска, всі інші – мало вибагливі. Морква, буряк та цвітна капуста доволі **чутливі до бору**, за його нестачі вони хворіють на гниль сердечка.

Крім того, **у різні фази росту та розвитку потреба овочів у елементах живлення змінюється.** Так, на початку розвитку їхня коренева система краще засвоює азот, гірше – фосфор і калій. Також у цей період необхідно, щоб рослини нагромадили достатньо вегетативної маси, тому до цвітіння краще вносити добрива, багаті на азот. Під час формування квіток та утворення плодів підвищується потреба рослин у фосфорно-калійних добривах, які прискорюють їхнє достигання та запобігають осипанню зав'язі.

Як і коли підживлювати?

Не потрібно очікувати, щоб на рослині з'явилися зовнішні ознаки нестачі того чи того елемента живлення, оскільки це свідчитиме про тривале голодування, що негативно позначиться на врожайності. Аби не допустити цього, необхідно своєчасно здійснювати підживлення.

Розрізняють кореневе та позакореневе підживлення. При **кореневому** поживний розчин чи сухі добрива вносять безпосередньо під рослини. Рідкий розчин доступніший для них, ніж сухі добрива. Однак деякі городники віддають перевагу саме такому підживленню. У цьому разі вносять сухі добрива у борозни глибиною 10–12 см, на відстані 8–10 см від рослини залежно від фази росту (на початкових фазах відстань менша, оскільки корені ще недостатньо розвинуті). Проводити такі підживлення слід перед дощем або відразу після нього.

При **позакореневому підживленні** мінеральні й органічні добрива вносять на листкову поверхню і вони швид-

ко поглинаються рослинами. Таке живлення є допоміжним, оскільки воно не замінює кореневого. Готуючи розчин для підживлення, крім основних елементів, додають і мікроелементи. Приміром, такий розчин може містити (г/л): суперфосфату – 7–8; азотних і калійних добрив – 3–4; сірчанокислої міді та магнію – 1; борної кислоти, марганцю, цинку, заліза, кобальту – 0,3. Ці компоненти можна змінювати залежно від культури і фази росту, однак вміст їх у розчині не має перевищувати 12–16 г/л. Проводити такі підживлення потрібно вранці, у період інтенсивного плодоношення рослин. На сьогодні в продажу є доволі широкий вибір комплексних препаратів, які містять усі необхідні для певної культури елементи живлення.

Рослини родини пасльонових (помідори, перці та баклажани) підживлювати починають не раніше, ніж через 10 днів після висаджування розсади. У першому підживленні використовують розчини гноївки (1:6), коров'яку (1:10), а краще – курячого посліду (1:15). Наступні проводять (залежно від стану рослин) раз у 10 днів повним мінеральним добривом. Можна використовувати комплексні добрива для овочевих культур, які продають у магазинах, або приготувати розчин самостійно. Наведемо один з рецептів такого розчину: 10 г сечовини, 40 г суперфосфату і 20 г хлористого калію розчиніть у 10 л води. До цвітіння під рослини необхідно вносити по 1 л поживного розчину, а після нього – по 2 л. Підживлення поєднують з поливами або ж проводять у дощову погоду.

Якщо ви помітили, що листки на рослинах скручуються, тимчасово не потрібно додавати у розчин суперфосфат, а дозу азотних та калійних добрив збільшити до 30 г на 10 л води. Коли ж рослини "жирують" (інтенсивно наростає вегетативна маса, але квітки обсипаються), повністю виключають азотні добрива. Якщо немає мінеральних добрив, рослини підживлюють розчинами гноївки, коров'яку чи пташиного посліду, розведеними водою у 8–10 разів. Також у борозенки довкола рослин доцільно внести деревний попіл, який є цінним калійним добривом (по півсклянки під рослину).

Підживлюючи капустяні, у перший період необхідно подбати про те, щоб виросла розвинута коренева розетка, що сприятиме формуванню великих головок. Це забезпечуватимуть, насамперед, регулярні поливи водою, які раз на 10 днів поєднують з розчином коров'яку чи пташиного посліду. У перших підживленнях під рослину вносять 0,5 л розчину, потім – по 1 л. Коли на рослинах утвориться 6–8 добре розвинутих листків, до цього розчину додають 15 г сечовини. Підживлення азотними добривами потрібно припинити за 20 днів до збирання врожаю.

Вирощуючи ранньостиглу капусту, не слід підживлювати її азотними добривами. Оскільки головка у ранніх сортів формується доволі швидко, підживлення добривами, що містять азот, можуть призвести до затримки початку плодоношення та утворення крихких головок.

Огірки на початку розвитку підживлюють раз на 10–12 днів розчином коров'яку. Для цього краще використовувати органічні добрива: зброджений коров'як (у 10 л води розчиняють 1 л) або пташиний послід (1:12). На 1 м^2 використовують 8–10 л робочого розчину. Якщо немає можливості дістати органічні добрива, можна замінити їх мінеральними. Для цього у 10 л води розчиняють 20–25 г аміачної селітри, 20–25 г суперфосфату та 25–30 г сульфату калію. Під час масового плодоношення такі підживлення проводять щотижня, збільшуючи норму витрати робочого розчину до 2 л на рослину. Загалом, найкращий результат отримують, коли чергують органічні та мінеральні добрива.

На врожайність огірка позитивно впливають і позакореневі підживлення. Їх проводять 1–2 рази на місяць: у 10 л води розчиняють 5 г аміачної селітри, 10 г суперфосфату, 5 г сульфату калію. До розчину для позакореневих підживлень доцільно також додати сульфат магнію (2–3 г), сульфат марганцю (1–2 г), сульфат міді та борну кислоту (по 1 г). У разі появи коренів на поверхні ґрунту рослини обов'язково підгортають. Протягом усього періоду вирощування посіви підтримують у чистому від бур'янів стані.

О.В. Завадська,
кандидат сільськогосподарських наук,
Національний аграрний університет

Служба взаємодопомоги

Що це за сорт?

Надсилаємо фото картоплі. Вона відмінна на смак, добре розварюється, жодного року нас не підводила. Бульби кольору піску, з червоними плямами, не обов'язково на вічках, а й до половини бульби. У нас вона має близько вісьми назв: Іван-да-Мар'я, Поцілунок, Молодичка та інші. Хотілося б дізнатися, що це за сорт?

*Родина **Ільїних,***
Городнянський р-н. Чернігівська обл.

Щоб точно визначити сорт, наведених даних недостатньо. Потрібно вказати забарвлення квіток, паростків, чашечки, вигляд квітконоса, облистненість, розсіченість листків, пігментованість і висоту стебла, і це далеко не все. З вашого фото можна лише приблизно визначити, що це, можливо, один з двох сортів: давно відомий жовто-рожевий, який ще називають Білозеркою (є така назва серед тих восьми?) або новий сорт голландської селекції – Пікассо. Про останній писали в журналах "Овощеводство" та "Пропозиція".

Можете також звернутися до провідного Інституту картоплярства у с. Немішаєве Київської області, але слід якомога повніше описати сорт за вищенаведеними ознаками, а не лише вигляд і забарвлення бульб. Інакше і вони вам не зможуть допомогти.

Щодо вашої зацікавленості у нових сортах картоплі, її також може задовольнити реклама компанії "Agrico" у зазначених журналах, де вона пропонує садивний матеріал.

Ю.В. Слєпцов,
Національний аграрний університет

Вирощуємо дієтичні баклажани

Баклажани – улюблена багатьма делікатесна овочева культура. Перше, з чим вона асоціюється, це ікра з баклажанів – "синеньких", яку іноді заслужено називають "їжею богів". А хіба можна уявити серпневий стіл без соте з обсмажених синеньких, перцю, помідорів, заправлених цибулею і часником? Узимку можна поласувати солоними і маринованими баклажанами. А тушковані баклажани, заправлені сметанним соусом і смаженою цибулею, не відрізниш від грибів у сметані. Привабливо виглядають на базарах солоні синенькі, фаршировані морквою. Згідно з правилами гігієни харчування, м'ясо обов'язково потрібно споживати разом з овочами. Спеціалісти у цій галузі дають баклажанам вищий бал. Це пов'язане з різноманітним асортиментом мінеральних речовин, і особливо калію, марганцю, наявністю фолієвої кислоти, антоціану, які сприяють поліпшенню роботи серця, печінки, нормалізації сольового обміну, лікуванню подагри, атеросклерозу. Ніжна клітковина стимулює діяльність кишковика, гальмує розвиток гнильних процесів.

На Сході баклажани називають овочем довголіття, там їх часто використовують як гарнір до жирних м'ясних страв. Антихолестеринова дія баклажанів зростає зі збільшенням споживання жирної їжі. Наявність у баклажанах марганцю оберігає печінку від жирового переродження, активізує здатність інсуліну знижувати вміст цукру в крові. А у древньому Єгипті баклажанам приписували магічну дію в любові.

На жаль, дієтичні властивості баклажанів можуть бути поставлені під сумнів, якщо ми їх купуємо, а не вирощуємо самі. Річ у тому, що головною проблемою в агротехніці є боротьба з колорадським жуком, для якого цей овоч – улюблені ласощі, особливо в середині серпня, коли засихає бадилля на картоплі. А відповідно до санітарних норм обробку баклажанів отрутами треба припиняти за 20 днів до збирання. Як вчиняють виробники баклажанів у такому випадку, нам не відомо. Ось чому їх краще вирощувати самим. Для одержання гарантованих урожаїв без застосування отрутохімікатів треба знати біологію культури і деякі секрети агротехніки.

Агротехніка баклажанів має багато спільного з перцем, а ось вимоги до умов вирощування у них вищі. Підготовка ґрунту така сама, як і для перцю. Особливо вибаглива ця культура до родючості й структури ґрунту. Він має бути пухким, удобреним, але не надмірно. Я колись спостерігала, як один недосвідчений фахівець вніс таку кількість свіжого гною, що виросло одне бадилля, а плодів не було. Надлишок азоту призвів до абортування зав'язей. Дуже чутливі баклажани до коливань температури: як зниження, так і значне підвищення спричиняє обпадання квіток і зав'язей. Оптимальна температура – 25–28°С. Під час заморозків і тривалих низьких температур рослини гинуть. Якщо температура нижча 15°С, насіння не проростає. Баклажани вибагливіші до вологи, ніж перець. В разі її нестачі рослини припиняють ріст, зав'язі обпадають, а плоди набувають виродливої форми.

Причиною обпадання квіток і зав'язей може бути затінення рослин, щільний ґрунт. При вирощуванні баклажанів у теплицях часто вдаються до штучного запилення, хоча ця рослина самозапильна. А ще вони дуже полюбляють світло. Південний день яскравий, але короткий. Саме це й потрібно баклажанам.

Коротка характеристика кращих сортів

У городників виникає інтерес до різноманітних сортів баклажанів, зокрема й до екзотичних – червоних, білих. Разом з тим, на мій погляд, заслуговують на увагу як високотоварні, врожайні й надійні три сорти: Алмаз, Геліос і Фіалка.

Алмаз виведений на Донецькій овочево-баштанній дослідній станції. Сорт середньостиглий, високоврожайний, вирізняється дружною, ранньою віддачею врожаю.

Плід циліндричний, завдовжки 14–17 см. М'якуш зеленуватий, без гіркоти. Смакові якості високі. У технічній стиглості плід темно-фіолетовий. Середня маса плоду – 140–160 г. Стійкий до бактеріозу.

Геліос виведений також на Донецькій овочево-баштанній дослідній станції. Сорт середньостиглий. Плоди оригінальної кулястої форми, глянсові, світло-фіолетові, масою 300–700 г. Вирізняються вишуканим ніжним смаком. Сорт має білосніжний, щільний м'якуш приємного, злегка солодкуватого смаку і зовсім без гіркоти. До того

води на 1 м²). Після кожного підживлення рослину поливають чистою водою.

Збирають плоди у стані технічної стиглості через 4–5 днів, зрізуючи їх разом з плодоніжками. Посвітлішання плоду – це ознака запізнення із збиранням. Зібрані плоди варто відразу переробляти, тому що в процесі зберігання вони втрачають поживну цінність.

У кожного з вас є улюблені рецепти приготування страв з баклажанів, заготівлі їх про запас. Пропоную свої, перевірені часом. Можливо, щось знадобиться і вам, шановні читачі.

Коли врожай баклажанів великий, я їх дрібно ріжу й сушу, а потім взимку розмочую і додаю до гречаного супу, борщу. Спробуйте, дуже смачно!

У сезон достигання баклажанів люблю робити **соте з баклажанів**, перцю, помідорів і цибулі. Овочі ріжу кружечками, баклажани і перець обсмажую і кладу в каструлю шарами. Додаю соняшникову олію, сіль, цукор і трохи яблучного оцту (за смаком). Суміш овочів тушкую і трохи випаровую вологу.

Ікру з баклажанів роблю за таким рецептом. Баклажани відварюю або запікаю у духовці, очищаю, подрібнюю. Потім тушкую 30 хвилин у томатному соку з додаванням олії, солі і сирої цибулі. Розкладаю по банках, закручую кришками і вкриваю чимось теплим.

Дуже апетитними здаються корейські страви, якими нас спокушають на базарі. Давайте створимо конкуренцію і заквасимо баклажани.

Квашені баклажани. Плоди надрізують уздовж і проварюють у солоній воді (30 г солі на 1 літр води) протягом 30 хвилин. Потім кладуть під гніт, охолоджують і начиняють фаршем. Фарш складається із смажених коренеплодів моркви, петрушки, пастернаку та цибулі. Начинені плоди перев'язують ниточкою або стеблом селери, вкладають у каструлю, пересипаючи кожен ряд часником. На третій день, після того, як починається бродіння, баклажани заливають кип'яченою охолодженою соняшниковою олією, накривають кришкою. Зберігають їх у холодильнику. Квашені баклажани готові до вживання через 5–6 днів.

Баклажани в аджиці. Баклажани ріжуть кружечками, підсолюють, обсмажують, складають у банки, заливають аджикою і стерилізують 20 хвилин. Для приготування аджики беруть 30 шт. солодкого перцю, 5 шт. гіркого, одну склянку зубків часнику. Овочі перекручують на м'ясорубці і додають одну склянку яблучного оцту.

Десятка. 10 баклажанів і 10 перчин розрізують на чотири частини, 10 цибулин ріжуть кільцями. Усе це заливають соусом і кип'ятять у каструлі 20–30 хвилин. Після цього розкладають по банках і закручують кришками.

Для приготування соусу пропускають через м'ясорубку 2 кг помідорів, 1–2 шт. гіркого перцю, потім додають по склянці цукру, соняшникової олії, 2 столові ложки солі і півсклянки оцту. Соус кип'ятять 5 хвилин.

Смачного вам і натхнення для вирощування власних дієтичних баклажанів!

Л.М.Шульгіна,
професор,
доктор сільськогосподарських наук,
м. Харків

Новинка в картоплярстві

Здавалось би, важко придумати щось нове в агротехніці вирощування картоплі, аби одержувати ще вищі врожаї. А я спробував, і ось що з того вийшло. Займаючись понад 30 років картоплярством, переконався в необхідності пригинання стебел та їхнього загортання для формування другого ярусу картоплі. Це ніби друге садіння. Перше – картоплинами, а друге – пригнутими стеблами.

А тепер розповім детально. Коли паростки сягнуть висоти 15–20 см, пригинаємо їх котком й одразу загортаємо землею. Ділянка стає чорною. Цей захід треба робити тільки вологою землею. Особисто я підгортаю плужком і поправляю сапою для повного загортання. Тим, хто придбав мотоблок, обробіток за такою системою стане набагато легшим і швидшим, якщо приладнаєте широкі плуги, що забезпечать повне загортання, а попереду встановите плаваючий коток на м'яких пружинах.

Якщо ж не було дощів і у вас картопля переросла до 25–35 см, й нарешті випав дощ, тоді теж можна коткувати картоплиння, але засипати стебла не повністю, залишаючи верхівки неприкритими. Не потрібно наперед закотковувати великі площі, бо картоплиння знову підніметься до сонця. Не варто боятися, що паростки будуть ламатися. Процент втрат дуже малий порівняно з величезним ефектом, який ви отримаєте. Рослини зеленітимуть довше, ніж не присипані. При повному загортанні старі жуки покидають цю ділянку, а відкладені яйця в землі гинуть.

Кожному картопляру відомо, що, чим вище підгорнути картоплю вологою землею, тим більше бульб сформується в кущі через те, що від стебла відростає коріння, де закладаються нові картоплини. На рисунку видно, що пригинання сприяє збільшенню площі формування нової кореневої системи і відповідно утворюється більше бульб. Цей спосіб не придатний для тих, хто садить картоплю в нагорнуті гребені.

Слід зауважити, що для забезпечення щорічного високого врожаю одного коткування недостатньо. Що ж іще потрібно для цього зробити?

1. Сорти. Насамперед добрати продуктивні сорти, які добре ростуть у вашій кліматичній зоні. Для цього раджу передплачувати відповідні газети та журнали. Я передплачую газету "Урожайный картофель". У ній друкуються характеристики найпродуктивніших сортів та повідомляють про можливість їхнього придбання.

2. Селекція. Основний період для формування майбутнього урожаю – це осінь. Копаю картоплю вручну спеціальними вилами, коли майже засохло картоплиння. Роблю дві "вулиці": одна для відбракованих кущів, а друга – для високоврожайних. Коли ви викопали кущ і душа радіє від великих, здорових картоплин, відбирайте з нього середні (100–150 г) на насіння – з них буде гарний урожай. Якщо робити це щороку, сорт не підведе й виродиться не скоро.

Багато людей копають картоплю відразу у відра, не даючи їй можливості навіть просохнути. Це призводить до розвитку хвороботворних бактерій на весь період зберігання і до втрат майбутнього врожаю. Тому викопана картопля має просохнути на сонці декілька годин. Я збираю на насіння тільки підсушену картоплю і з кращих кущів.

3. Прозеленення. Засипаю бульби під навіс чи в інше приміщення на два тижні для прозеленення, періодично перемішую. За цей час у картоплі накопичується отруйний соланін. Він є гарантією того, що насіннєва картопля у погребі не зазнає зараження хворобами.

4. Дезінфекція. Готуючи погріб до закладання врожаю, завчасно обкурюю його сіркою й обробляю вапняним молоком та мідним купоросом.

5. Сівозміна. Земельна ділянка розділена на три частини, отож кожна культура потрапляє на те саме місце один раз на три роки.

6. Органічні добрива. Пізно восени вношу велику кількість перегною, але один раз на три роки під попередню перед картоплею культуру. Органічні добрива,

крім якісного підживлення, поліпшують структуру ґрунту, полегшують надходження до коренів повітря і вологи. Бульби набувають правильної форми. Крім того, внаслідок розщеплення органічних речовин виділяється вуглекислий газ, необхідний для живлення рослин. На ділянці, де викопали картоплю, зразу засіваю жито на зелене добриво.

7. Боротьба з шкідниками. Переорюю ділянку тоді, коли настають перші сталі приморозки. У цей період личинки совок, хрущів, дротяників стають нерухливими і глибока оранка дає змогу підняти їх на поверхню, де вони гинуть від грудневих морозів.

8. Затримання вологи. Навесні, як тільки зійде сніг і почнуть з'являтися сухі вершинки на ріллі, бороную в один слід, щоб закрити вологу, якої завжди не вистачає в посушливі весняні місяці.

9. Прогрівання і вибраковування. Прогріваю картоплю за два, три або чотири тижні до садіння залежно від вегетаційного періоду того чи іншого сорту у приміщенні, яке б забезпечувало поступове проростання бруньок до 2–3 см. Трапляється, що в теплі зими картопля в погребі проростає, тоді обов'язково потрібно обламати паростки і прогріти бульби для формування нових бруньок. Прогрівання проводять не тільки для того, щоб пришвидшити ріст і дозрівання бульб до спалаху серпневого фітофторозу, але й тому, щоб побачити та відбракувати картоплини зі сплячими вічками або вироджені, у яких пагінці довгі й тоненькі.

Для боротьби з виродженням картоплярі винайшли багато способів вирощування якісного садивного матеріалу, проте вони надто трудомісткі (вирощування у пробірці із здорової клітини; садіння відростками; різання бульб, що вважається сприятливим стресом для рослини). Створені генетиками генетично модифіковані рослини на сьогодні ще потребують дослідження щодо впливу на організм людини.

Не виключено, що випробуваний мною спосіб, хтось зможе удосконалити. Але переконаний: рослина отримує величезний стрес, заново відроджується і починає формувати новий ярус картоплі, як та яблуня, яка ніколи не родила, а після легкого підрубування рясно заплодоносила. Це – незаперечний факт.

10. Обробка бульб. Обробляю прогрітий і відібраний садивний матеріал препаратом Престиж безпосередньо перед садінням. Вважаю, що не варто розповідати про його ефективність, бо це загальновідомо.

11. Раннє садіння. Висаджую картоплю у першій декаді квітня (це для Поділля). Прошу звернути на це найбільшу увагу. В цей період земля ще не встигла добре прогрітися і ріст стебел практично не відбувається, але коренева система розвивається стрімко. Це дає змогу рослині використати вологу, якої тоді ще достатньо. Наприкінці квітня температура ґрунту вже сягатиме 12°С, і лише тоді грубі стебла почнуть свій дружній ріст за рахунок вже сформованої кореневої системи, що є передумовою успіху.

12. Мінеральні добрива. Під весняну культивацію вношу нітроамофоску з розрахунку один мішок на 10 соток.

13. Розміщення рослин. Відстань між рядками – 80–90 см, а між кущами – 45–50 см.

14. Розпушування. Просапування, а також загортання роблю на третій день після дощу. Якраз тоді засихає кірка на поверхні ґрунту, а під нею білою ниточкою проростає насіння бур'янів.

15. Боротьба з колорадським жуком. Дія Престижу на оброблених бульбах обмежена в часі, тому при масовому з'явленні личинок колорадського жука застосовую екологічно чистий засіб Каліпсо. Це концентрована нікотинова кислота, від якої жук гине миттєво.

16. Стимулятори росту. Препарат Престиж вважається також і добрим стимулятором росту, але дія його, як і протруювача від шкідників, обмежена, тому в комплексі з Каліпсо застосовую стимулятор росту Титаніт, завдяки якому оброблене листя активно бере з повітря необхідні для фотосинтезу елементи живлення. У рослин підвищується імунітет та стійкість до хвороб.

Відомий російський селекціонер Медведєв досягав високих урожаїв, висаджуючи великі пророслі бульби квадратно-гніздовим способом на відстані 1 х 1 м і пригинав стебла в різні боки від куща, як промінці, присипаючи їх землею, й отримував по пуду бульб з одного корча. Я теж спробував, але жодна спина такого навантаження не витримає, і тому, маючи 42 сотки картоплі, вирішив проблему інакше. Мої діти допомагають мені освоювати новий спосіб вирощування картоплі.

Сусіди розгублено спостерігали мої експерименти, і я міг лише здогадуватися по їхні розмови й думки. Проте не бійтеся стати білою вороною. Ламайте стереотипи і – вперед до досконалості в усьому.

Існує така гіпотеза: рослини ростуть набагато краще, якщо поряд з ними позитивні емоції та позитивна енергетика. Недарма в народі кажуть, що кожна людина повинна займатися своєю улюбленою справою. Можливо, це і є золотий ключик до успіху кожного.

А.С. Резнік,
Хмельницька обл.

не поширена у нас? Мабуть, "залізна завіса" та й застереження І. В. Мічуріна ("Избранные", 1955, с. 147) щодо завезення північноамериканських та японських рослин, а також те, що субтропічні райони задовольнялися великоплі́днішою, транспортабельнішою хурмою східною, стримувало поширення хурми віргінської. Ще в 1934 році В.П. Алексєєвим було завезено 8 сортів хурми віргінської в Сухумі, але прижився лише один – Ерлі Голден, та й то невідомо, чи зберігся. У наш час в Україну завезено приблизно 20 сортів хурми віргінської, в тому числі й останньої селекції.

Плоди хурми віргінської починають достигати, залежно від сорту, з кінця серпня (на півдні), у вересні–жовтні, тобто на місяць раніше, ніж хурми східної, що завозиться

Хурма віргінська буде нашою культурою

Хурма належить до великого роду Diospyros з родини ебенових і налічує близько 200 видів. Але лише один вид – хурма віргінська (персимон віргінський) – росте в природних умовах помірного клімату, а інші види – в субтропіках і тропіках. Ареал хурми віргінської обмежується півднем штату Коннектикут, крайнім південним сходом штату Нью-Йорк, штатом Нью-Джерсі, західною й центральною частиною штату Огайо, центральною частиною штату Іллінойс, крайнім південним сходом штату Айова, східною частиною штату Канзас і далі поширюється на південь та схід до Атлантичного океану.

Щодо культури хурми, найважливішим питанням для українських садівників є зимостійкість рослин. Так, за даними американських сайтів та каталогів різних наукових установ і розсадників, зимостійкість сортів хурми віргінської становить -32–35°С. Найзимостійкіші сорти виведені й вирощуються на півдні провінції Онтаріо (Канада) та в північно-східних штатах США. Сорти, виведені на південному сході США, менш зимостійкі. На сьогодні відомо понад 120 сортів хурми віргінської.

Важливою ознакою плодової культури є розмір плодів. За останні десятиліття виведено чимало сортів хурми віргінської з плодами діаметром два й трохи більше дюймів, що становить майже 55 мм (на жаль, маса не вказується), тобто плоди сортової хурми віргінської наблизились за розміром до середніх плодів хурми східної. Плоди останнньої важать у середньому 100–200 г і мають діаметр 50–80 мм.

У 1962 році в журналі "Субтропические культуры" № 2 В.П. Алексєєв наголошував на цінних властивостях хурми віргінської, яка за вмістом цукрів, вітамінів, ароматом перевершує хурму східну (східна практично не має аромату). В.В. Воронцов і У.Г. Штейман у книзі "Возделывание субтропических культур" (1982) порівнюють плоди дикої хурми віргінської з плодами сорту хурми східної Хіакуме (Корольок): середня маса плодів відповідно 22,5 й 173 г, цукристість – 19,4 й 15,4%, кислотність – 0,064 й 0,013%, вміст сухої речовини – 29,8 і 20,5%, вітаміну С – 115,3 і 27,81 мг %. Хурма віргінська поступається східній за розміром плодів і терміном зберігання свіжих плодів, але добре зберігається замороженою. То чому ж хурма

з Туреччини та Середземномор'я. У своїй книзі "Nut Growing Ontario Style" (1993) про способи вирощування горіхоплідних та деяких плодових культур Джон Гордон вказує на те, що плоди сортової хурми віргінської краще знімати з дерева тоді, коли вони починають м'якшати. Плоди, зірвані зарано, твердими, не повністю втрачають терпкість, залишається ледь помітний присмак, хоч уже є сорти (Женева Лонг), які можна знімати забарвленими твердими, як і хурму східну, не чекаючи початку розм'якшування. Не повністю стиглі плоди хурми можна залишати на дереві, й після приморозку в теплі дні осені вони достигають, а за сухої погоди ще й підсихають і висять до весни. М'якуш від замерзання та відтавання стає темнішим, але смак не втрачається. Листя хурми підмерзає й обпадає з першими приморозками, як у винограду.

Тонка шкірка плодів хурми помітно знижує їхню транспортабельність і термін зберігання (лише до кінця грудня). Заморожені плоди можна необмежено довго зберігати в морозильнику. А можна, видаливши насіння й шкірку, скласти в скляні банки й теж довго зберігати м'якуш у холодильнику. Плоди дуже солодкі й цукру не потребують, треба тільки присипати зверху для захисту від плісняви. Такий м'якуш у США додають до морозива,

тістечок тощо. Сушена хурма – вишукані солодощі, а от сушити треба при температурі не вище 50°С.

Серед сортів хурми віргінської є такі, що плодоносять без запилення (мають плоди без насіння), й такі, що обов'язково потребують запилювача. До перших належать сорти Мідер, NC-10, Пейпер (при запиленні плоди мають насіння). А такі сорти, як Джон Рік, Вебер для плодоношення потребують запилювача. Сорти, похідні від Ерлі Голден – Гарретсон, Кілен, Флоуренс та інші, – можуть давати небагато гілочок із чоловічими квітками, але це буває не щороку. За щедрого запилення дерева хурми віргінської дуже перевантажуються плодами, що нерідко призводить до обламування гілок, тому цей процес треба контролювати: або зменшувати кількість чоловічих квіток на запилювачах, або віддаляти запилювач, або проріджувати плоди до 15–25 см між ними після природного їх обсипання у червні – липні. А такі сорти, як Пайпер, Зукіс (за даними Дж. Гордона) і Мідер, не зважаючи на сильне перевантаження, й у наступному році плодоносять так само щедро. На моїй ділянці в 2005 році перевантажене дерево сорту Мідер втратило частину гілок внаслідок обламування, а в наступному році проросло багато сплячих бруньок на гілках старше трьох

27.10.2006

років, відросли пагони довжиною до 25 см і далі по 2–5 плодів. Із наших традиційних плодових культур лише виноград здатен плодоносити із сплячих бруньок на старій лозі.

Вимерзання плодових бруньок у хурми віргінської ще не спостерігалося. Хурма східна при підмерзанні плодових бруньок не плодоносить, в основі загиблої бруньки пробуджуються 1–2 сплячі, але пагони без квіток. Підмерзання набубнявілих бруньок хурми віргінської та гібридної в приземному шарі повітря можливе в квітні – травні, особливо в низинах при пізньовесняних заморозках. Цвіте хурма з початку червня упродовж 20–25 днів, а інколи з кінця травня, в Запоріжжі навіть раніше, ніж у Ялті чи Сімферополі (2003 рік). На чоловічих деревах квітки зібрані по три, часто центральна з них двостатева або жіноча, на жіночих деревах квітки поодинокі й більші. Плодоносні пагони відростають з верхньої частини минулорічних пагонів. За засохлими квітконіжками легко визначити стать рослини, а за розмірами залишених на гілках чашечок можна приблизно оцінити розмір плодів.

Слабкі, затінені пагони й гілки хурми віргінської всихають і самі опадають. Для хурми східної така властивість не вказується.

Нікітська бордова, 2003 р.

Розмножуються сорти хурми віргінської щепленням на сіянці хурми віргінської всіма відомими прийомами. Сіянці для окулірування виростають за два роки, а за доброго догляду частина – й за один рік. Сіють насіння восени або стратифікованим (90–100 днів) навесні. Під час стратифікації насіння треба часто переглядати, промивати водою, дезінфікуючим розчином. Щепити краще сплячим вічком вприклад у квітні – травні на початку розпускання бруньок підщепи, через 10 днів підщепу зрізують. За умови високої агротехніки до осені виростають гарні однорічки. Якщо щеплення виконано пізно, й осінь холодна і рання, то верхівки можуть не визріти, і коли саджанці не викопують для зберігання в погребі, то можливе їхнє підмерзання. Такі саджанці, залишені на зимівлю в ґрунті, треба ретельно підгорнути землею вище місця щеплення, та після осіннього висаджування також. Підготовка ями та ґрунту звичайна, з доброю заправкою. Під час садіння місце щеплення краще заглибити на 10–15 см нижче рівня ґрунту, а приріст вкоротити на третину. Заглиблюють для того, аби зберегти частину прищепи при ранньоосінніх приморозках: все-таки в перший рік для росту прищепи залишається менше часу, бо щеплення виконується у квітні – травні, поки проросте, то й вегетація на місяць коротша, отже прищепа визріє гірше. Після пересаджування ріст саджанця теж затримується, спочатку пагони відростають за рахунок минулорічного запасу, ріст уповільнюється, аж поки не наросте нове коріння, і тільки тоді продовжується ріст. Дуже важливо не припиняти поливів і догляду після першої хвилі росту.

Сорт Мідер, 2003 р.

Хурма – вологолюбна рослина. Для району Великих озер, де випадає 600 і більше міліметрів опадів на рік, Товариство виробників горіхів Онтаріо рекомендує щотижневий полив шаром у три сантиметри. Перерахувати цей шар води на кількість відер води під дерево залежно від площі крони, думаю, не складно. Також пропонують вирощувати в перший рік садіння саджанці хурми, азимини, горіхоплідних у спеціальних захисних трубках з білої непрозорої пластмаси (плівки) діаметром 10 см, висотою 1 м, прикріплених до кілка. Низ такої "теплички" присипаний землею, а верх відкритий, отже краще зберігається й менше видувається вологе повітря. Поливи дерев не припиняють і восени, коригують залежно від погоди, типу ґрунту, його вологості.

Треба формувати дерева хурми з низькою кроною. Плоди з чашечкою міцно тримаються на гілках, збирати м'які плоди краще вручну, бо зібрані без чашечок гірше зберігаються. Щеплені саджанці починають плодоносити на 3–4-й рік (квітують навіть на другий рік), а сіянці – на сьомий рік і пізніше.

Специфічних шкідників у хурми немає. Американський білий метелик полюбляє листя хурми так само, як і клена ясенелистого, наших черешні, шовковиці та інших культур. Треба обов'язково ретельно знищувати гусінь, бо замість з'їденого листя в серпні – вересні відростають нові пагони, які не визрівають, пошкоджені гілки значно менше квітують і дають набагато менший урожай у наступному році, а молоді однорічки можуть навіть загинути після втрати листя.

Для поліпшення властивостей хурми науковцями Нікітського ботанічного саду та Дослідного господарства "Новокаховське" Нікітського ботанічного саду (сел. Плодове, м. Нова Каховка Херсонської обл.) виведені міжвидові гібриди між хурмою віргінською та хурмою східною, вирощуються сортові саджанці та проводиться подальша селекційна робота. У гібрида першого покоління Росіянка за температури мінус 27–28°С у 2006 році у Новій Каховці Херсонської області підмерзли верхні бруньки, але врожай був. У Нижньогірську, Джанкої Кримської АР, Запоріжжі за температури мінус 30°С дерева Росіянки вимерзли до рівня снігового покриву або до землі. Нікітська бордова в автора у 18 кілометрах північніше Дніпрогесу, у балці через півкілометра від заплави Дніпра плодоносила на щепах у кроні хурми віргінської з другого року після щеплення – з 2002 по 2005 рік. Плоди нічим не поступалися вирощеним у Криму та Новій Каховці. У 2006 році при мінус 30°С щепи вимерзли. Водночас хурма віргінська жодного разу не постраждала від морозу, щороку давала високі врожаї. Тому я стверджую – хурма віргінська буде нашою культурою!

Українськими селекціонерами виведені міжвидові гібриди з більшими, ніж у Росіянки, плодами та з вищою зимостійкістю, але це вже тема іншої розмови.

В.П. Кравченко,
Хортицьке шосе, 12/92, м. Запоріжжя, 69123

Якому сорту віддати перевагу?

Журнал "Дім, сад, город" передплачую давно, позаяк це, мабуть, найдавніший журнал з усіх відомих на сьогодні видань на тему вирощування рослин.

Останнім часом у журналі з'явилися статті з розповідями про нові сорти тих чи тих рослин. От і я не зміг утриматися, щоб не поділитися з читачами своїми десятилітніми спостереженнями. Так склалося, що моє хобі (любов до рослин) стало основною моєю роботою, незважаючи на те, що за професією я інженер-механік. Десять років працюю на землі, маємо з сім'єю один гектар землі, який нас годує, одягає. Вирощуємо на ринок: помідори, капусту, перець, малину, аґрус, суницю, ожину тощо. Все, на що багата наша земля.

Основні кошти приносять насадження суниці нейтрального світлового дня (НСД) і ремонтантні сорти малини. На нашій ділянці побувало дуже багато сортів. На сьогодні маємо найвелкоплідніші і найврожайніші сорти. Лідерами з суниці вважаємо сорти Королева Єлизавета і Брайтон. Я вважаю ці сорти найперспективнішими з-поміж інших – таких як Женева, Проф'южен, Сельва, Референта, Триб'ют. Хоча це питання суперечливе, багато хто буде заперечувати і також буде абсолютно правий. І це тому, що потрібно правильно вибрати сорт для своєї ділянки. А щоб це зробити, потрібно мати повну інформацію про сорт: знати не лише про переваги, про які, як правило, у рекламі пишуть, а й про недоліки. Тільки маючи інформацію про переваги і недоліки можна правильно вибрати сорт.

Королева Єлизавета (плоди)

Скажімо, **Королева Єлизавета** (Англія) – найвеликоплідніший сорт з сортів НСД, суперурожайний, жодний сорт не зрівняється з ним за врожайністю, навіть такі, як Маршалл, Московська ювілейна (Машенька), які вважаються лідерами за врожайністю і великоплідністю в сезон (червень).

У рекламі саджанців Королеви Єлизавети було написано: суперсорт, суперурожайний, супертранспортабельний, плодоносить ціле літо аж до морозів, має приємний смак ягід. І це дійсно правда, але є і дуже великий недолік, про який у рекламі змовчали: ягоди зовсім не стійкі до сірої гнилі. Коли йдуть дощі більше трьох днів, ягоди цього сорту починають гнити, навіть зелені. От і суперсорт. В нашому регіоні така погода буває вкрай рідко, тому я цим сортом дуже задоволений, а от для регіонів, де багато дощів і вологий клімат, цей сорт зовсім не придатний, позаяк матимете суперурожай гнилих ягід. Також з 15 вересня ягоди цього сорту стають твердими, як яблука

Королева Єлизавета (тип плодоношення)

Брайтон

Гігантела Максим

Женева

і достигають тільки з одного боку, а той бік, що до землі, не достигає. Ми вирощуємо ягоди на ринок, а таких у жовтні вже ніхто не хоче купувати, навіть за супернизькими цінами.

Сорт **Брайтон** – США, надранній, він починає плодоносити уже 15 травня у відкритому ґрунті. Другий врожай достигає разом з пізніми сортами, такими як Гігантела Максим, Триплоїд. Ягоди, звісно, дрібніші, ніж у Королеви Єлизавети, але кущі Брайтона маленькі, їх садять у 2–3 рази густіше і з 1 м² в кілограмах він дає не менший урожай, ніж Королева Єлизавета. Зате ягоди зовсім не гниють навіть за сильного перенасичення вологою – ягода "пливе", але не гниє. Єдиний сорт, який можна вирощувати під плівкою не провітрюючи парника. Але і в цього сорту є недоліки: ягоди кислуваті на смак, і також сорт потребує щорічного пересаджування на нову ділянку, де не росла суниця. За рік він виснажує землю, за 5–6 років подальше використання ділянки під суницею не ефективне. На другий рік ділянку можна використати тільки на весняний урожай, а подальші врожаї різко зменшуються. Звісно, в перший рік вирощування інтенсивність плодоношення вражає (4–6 разів за рік). Також у жовтні ягода достигає повністю, навіть за умов похмурої погоди.

Сельва

Сорт **Женева** – найневибагливіший з усіх сортів НСД, але дає найменший урожай. Цей сорт в основному і вирощують садівники-аматори. Чому – не знаю, можливо саме за його невибагливість. Хоча тут я не розумію, навіщо садити, скажімо, сотку Женеви, якщо його замінить 0,2 сотки насаджень Королеви Єлизавети? Втім, кожному – своє. Знову ж таки і в цього сорту є переваги і недоліки. Перевагою можна вважати невибагливість, добрий смак ягід, незважаючи – літо чи осінь. Недолік: дрібні ягоди, а якщо врахувати, що кущ могутній, то ягоди здаються зовсім не з цього куща (ягоди за величиною, як у Зенги-Зенгани).

Сорти **Проф'южен, Референта** можна віднести до безвусих. Сорти чудові, але поширення вони не матимуть (звісно, це моя думка). Розмножувати поділом куща дуже довго – це по-перше, а по-друге – саджанець при діленні куща приживлюється довше, ніж з розетки. Також кущ не готовий до ділення аж до жовтня. При пересаджуванні у жовтні він не встигає до зими повністю укорінитися і навесні в перший свій врожай поступається врожайністю сортам, що розмножуються розетками. Звісно, є і переваги: легко просапувати, не потрібно видаляти вуса.

Таким чином, маючи переваги і обов'язково недоліки, можна вибрати сорти будь-чого: малини, смородини, помідорів тощо для свого регіону, своєї землі. На завершення хотів би наголосити, що немає універсального сорту. Якби він був, то не було б такого розмаїття сортів. Адже сорти виводилися для певних регіонів і тому одні вважають суперсортом один сорт, інші – другий. І в цьому немає нічого незвичайного. І ті й ті праві. Тому маленька порада: шукайте сорт для свого регіону, виходячи з ваших кліматичних умов і землі.

Проф'южен

О.А. Крохмаль,
с. Соснівка,
Олександрівський р-н, Кіровоградська обл.

ж плоди малонасінні. І ще одна перевага: під час обсмажування шматочків плодів цього сорту витрачається дуже мало рослинної олії.

Фіалка. Сорт ранньостиглий, достигає як мінімум на 10 днів раніше від Алмазу. М'якуш без гіркоти, білий, щільний. Плоди циліндричні, завдовжки 14–16 см, фіолетові, масою до 250 г. Маркерна ознака – біле забарвлення біля плодоніжки під чашолистком. На кущі достигає більше 10 плодів.

Вирощування розсади

Розсаду баклажанів вирощують горщечковим і безгорщечковим способами. Але для городників я рекомендую тільки горщечковий спосіб, бо він забезпечує гарну приживлюваність після висаджування, дозволяє збільшити вік розсади, а відтак підвищити їх захист від колорадського жука. Для нього найсмачнішими є молоденькі, ніжні рослини. Щоб висадити 65–70-денну розсаду у відкритий ґрунт після 25 травня, насіння треба висівати наприкінці лютого – на початку березня. Сіянці у 2–3-тижневому віці пікірують у горщечки розміром 6 х 6 см. Можна використовувати одноразові пластмасові стаканчики. При вирощуванні розсади баклажанів слід пам'ятати, що не можна допускати пересушування субстрату, тому що це призводить до зниження продуктивності рослин. Особливу увагу треба приділяти загартовуванню, оскільки такі рослини краще приживлюються і менше пошкоджуються колорадським жуком.

Агротехніка вирощування баклажанів спрямована насамперед на забезпечення приживлюваності розсади, створення умов для високої продуктивності рослин і захист від колорадського жука.

У відкритий ґрунт розсаду баклажанів висаджують, коли минає небезпека заморозків. У Лісостепу – це остання п'ятиденка травня. Розміщувати баклажани треба подалі від інших культур родини пасльонових. Кращими попередниками для них є горох, цибуля, рання капуста, морква. Після картоплі, перцю, помідорів баклажани можна вирощувати через 3–4 роки.

Для поліпшення мікроклімату у практиці овочівництва (підвищення температури і захисту від вітрів насаджень баклажанів) влаштовують куліси з бобів, кукурудзи, брюссельської капусти, соняшника. Деякі городники обсаджують грядки баклажанів чорними бобами. Вони помітили, що колорадський жук тримається подалі від таких насаджень.

Слід пам'ятати, що високі врожаї баклажанів можна одержати тільки на щедро удобрених ґрунтах. Тому ще восени під перекопування необхідно внести по відру перегною на 1 м^2, а навесні на цю ж площу – по 50 г аміачної селітри, суперфосфату і калійних добрив.

Вирощують баклажани по 4–5 рослин на одному квадратному метрі за схемою 70 х 30 х 35 см. Це визначається високими вимогами культури до освітленості. За умов сильного загущування, та ще й хмарної погоди опадає багато репродуктивних органів, утворюються дрібні плоди.

Дуже відповідальний період у процесі вирощування баклажанів – приживлюваність розсади. Пам'ятайте, що баклажани – не помідори, їхнє стебло у ґрунт заглиблювати не потрібно. Вони дуже погано приживлюються, протягом півтора – двох тижнів не дають приросту і часто скидають нижні листки, поки не почне відновлюватися коренева система. Саме тому розсаду баклажанів треба вирощувати у горщечках, щоб добре зберегти кореневу систему під час висаджування. У кожну лунку бажано дати стартове добриво: одну–дві пригорщі перегною і чайну ложку нітроамофоски. Дуже важливо в період приживлювання розсади безперебійно забезпечувати рослини вологою. Поливи обов'язково слід супроводжувати розпушуванням ґрунту.

Деякі городники після висаджування розсади прикривають рослини свіжоскошеною травою. Це захищає її від палючих сонячних променів і водночас відлякує колорадського жука. Трава в'яне і її обновлюють через день–два. Якщо робити це регулярно, то біля рослин утвориться шар мульчі, який чудово зберігає вологу. Особливо старанно городники використовують траву для захисту від жуків навіть великих рослин баклажанів, споруджуючи навколо них своєрідний намет з довгих стебел бур'янів.

Біологи помітили, що самки колорадського жука здебільшого не літають, а плазують, адже вони важкі. А самці не летять туди, де немає самок. От на цій особливості і побудований один з популярних способів захисту баклажанів від колорадського жука: за допомогою сітчастих ковпаків, пластмасових стаканчиків, поліетиленового огородження.

Сітчасті ковпаки діаметром 10 см, висотою 20 см виготовляють з капронової сітки. Ними укривають рослини, присипаючи основу землею. Під укриттям рослини прекрасно ростуть і розвиваються не тільки тому, що недоступні для жуків, але й завдяки специфічному мікроклімату: меншому руху повітря, більшій вологості й температурі. Поливають і підживлюють рослини, зволожуючи ґрунт поруч з ковпаками. Через 3–4 тижні ковпаки знімають, а далі жуків збирають вручну. Клопітно, але якщо хочеш одержати екологічно чисту продукцію, треба потрудитися.

А ще простіше зробити огородження з пластмасових пляшок, порізавши їх на відрізки завдовжки 6–8 см. Після висаджування розсади такий "одяг" надягають на кожну рослину. Жуку важко перебороти гладку поверхню: він одразу скочується. А якщо навколо такого огородження насипати свіжий попіл або пташиний послід, те це ще сильніше відлякуватиме жуків.

Найпростіший спосіб захисту від колорадського жука – відгородити грядку з висадженою розсадою парканчиком з поліетиленової плівки висотою 50 см. Я для цього вже багато років використовую плівковий парник. У першому обороті вирощую розсаду овочевих культур, квітів. А наприкінці травня висаджую розсаду баклажанів. У перший період іноді накриваю рослини рамами, а потім від парника залишається тільки бічне огородження висотою 50 см. Жуків у такій споруді практично немає до початку вересня. Потім з'являються поодинокі екземпляри, яких легко зібрати вручну.

Догляд за баклажанами полягає в регулярних поливах, розпушуваннях і підживлених. Запізнення з поливом призводить до старіння тканин, плоди стають грубими, а зав'язь відпадає. Треба пам'ятати, що баклажани дуже чутливі до розпушування, отож після кожного поливу або дощу ґрунт необхідно розпушувати. Великі рослини з плодами потрібно підсапувати, щоб додати кущеві стійкості.

Підживлюють баклажани кілька разів за літо, чергуючи органічні та мінеральні добрива. З-поміж органічних використовують коров'як, пташиний послід, а з мінеральних – найпростіше нітроамофоску (60–80 г на одне відро

БЕЗКОШТОВНИЙ ДОДАТОК ДО ЖУРНАЛУ "ДІМ, САД, ГОРОД"

ГОСПОДАР

ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ

Власний будинок... З чого почати?

Маю намір збудувати власний будинок. З'явилася реально можливість, але не знаю, з чого почати, на що звернути увагу. Сподіваюся на допомогу.

М. Власенко,
Харківська обл.

Зводячи будинок, необхідно мати чітке уявлення про те, яким він має бути. Тобто вибрати проект, розташування на ділянці. Із чого і як будувати, і, звичайно ж, враховувати можливості забудовника.

Вибір проекту будинку – важливий крок. Аби не помилитися, потрібно чітко собі уявити вимоги, яким він має відповідати. За різноманіття конструкцій будинків і матеріалів, з яких їх будують, усім їм властиві спільні властивості:

- довговічність;
- масивність;
- вартість;
- трудомісткість зведення.

Конструкції індивідуальних будинків умовно поділяють на дві великі групи:

1. Будинки зі стінами з натурального і штучного каменю, цегли, бетону.
2. Дерев'яні будинки або побудовані на основі дерева: каркасні, брущаті, рубані, панельні; з різною обшивкою, утепленням.

Конструкції першої групи характеризуються великою масою, довговічністю. Ці якості властиві кам'яному муруванню із цегли, каменю. Велика маса цих конструкцій потребує будівництва стрічкових фундаментів з важких матеріалів. Будинкам з кам'яними стінами властива вологість і цвіль. У таких будинках підвищуються витрати на опалення. Меншу масу й кращу теплоємність мають стіни, складені з дірчастої цегли, арболіту, керамзитобетону.

Такі стіни мають потребу в менш масивних фундаментах. Можливе зведення економічних стовпчастих фундаментів. Будинки зі стінами із цегли й легких бетонів мають гарний мікроклімат і рекомендуються забудовникам у будь-якій кліматичній зоні.

Конструкціям другої групи характерна невелика маса, легкість обробки й зведення. Основна перевага будинків з дерева – прекрасний мікроклімат. Недоліки: займистість, підпадає гниттю.

Вибираючи проект, необхідно визначити свої потреби й можливості, врахувати кількість членів родини, рід занять, можливість збільшення родини.

Індивідуальні будинки ділять на:

- дачні;
- міські котеджі;
- сільські садибні будинки;
- ті, що окремо стоять;
- блоковані.

Будівництво будинку ведуть за типовим або індивідуальним проектом. Типові проекти, які містять робочі креслення, пояснювальні записки, кошториси можна придбати в проектних інститутах, а тепер їх мають подеколи і видавництва, які випускають літературу з будівництва. Чим складніший рельєф ділянки, тим більше виправдана розробка індивідуального проекту. Забезпечення зручності проживання – головна вимога до проектів індивідуальних житлових будинків.

Досягається ця вимога правильним зонуванням. Житлова й господарська зони обов'язково мають бути розділені.

У житловій зоні виділяють: зону денного перебування й зону нічного перебування. У будинках, що складаються з кількох поверхів і мансард, такий поділ можливий по поверхах.

- **Зона денного перебування** – вітальня, хол, спільна кімната, їдальня, веранда, туалет.
- **Зона нічного перебування** розділена на зону для дорослих і зону для дітей та для гостей.

У господарській зоні розташовують гараж, господарські будівлі, майстерні. Добре, якщо до господарської зони прилягає кухня, з'єднана з їдальнею й спільною кімнатою.

Земляні й планувальні роботи

Роботу на ділянці починають із скошування трави, вирубування чагарника, корчування пеньків. Якщо ділянка рівна, то вимірювати легко. На ділянках зі складним рельєфом користуються рейками й рівнем. Після складання генплану необхідно його перенести на "натуру", тобто зафіксувати будь-яким чином на землі, позначивши розташування основних елементів планування ділянки.

Нульовий цикл – це вертикальне планування ділянки, розмітка стін, земляні роботи з риття котлованів, ям, траншей, влаштування фундаменту й цоколю до нульової позначки.

Основна мета вертикального планування – захистити фундаменти будинків від води. Підготовлений до будівництва, вирівняний майданчик має бути на 1,5–2 м у кожний бік більший від габаритів будинку. Дуже ретельно проводиться розмітка розпланованих осей.

Підготував ***Г. Давиденко***

Конструкції фундаментів

Основне завдання будь-якого фундаменту – передача навантаження, яке створює будівля на тримальний (несучий) ґрунт. Фундамент підбирають залежно від ваги конструкцій, тримальної здатності ґрунту, глибини промерзання.

До поширених типів фундаментів належать стрічкові й стовпчасті. І ті, й інші можуть бути виконані з монолітного або збірного бетону чи залізобетону, цегли, бутобетону.

Стрічкові фундаменти зводять під будинки з важкими стінами: бетонними, кам'яними, цегляними. Їх закладають по всьому периметру будинку, що передбачає великий обсяг земляних робіт і витрату будівельних матеріалів.

Будуючи **монолітний** фундамент, використовують опалубку, установлювану у виритий котлован.

Якщо фундамент залізобетонний, то перед заливанням бетоном по всьому периметру ставлять зварені між собою металоконструкції. Це підвищує міцність конструкції. Бетон заливають рівним шаром по всьому периметру фундаменту й ущільнюють.

Збірні **блокові** фундаменти – це з'єднані між собою бетонні або залізобетонні блоки, які укладають на розчин. Вони стягнуті товстим сталевим дротом. Такий фундамент надійний і швидко зводиться, але вартість його чимала.

Цегляні фундаменти за довговічністю й швидкістю зведення поступаються монолітним. Кладуть такий фундамент із рядової повнотілої червоної вологостійкої цегли.

Розчини, застосовувані під час мурування, підбирають залежно від розрахункового навантаження на фундамент і ґрунтові умови.

Бутові фундаменти. При їх будівництві використовують бутовий камінь, який щільно стикується один з одним. Характерними рисами бутового фундаменту є надійність, міцність, довговічність. Цей фундамент потребує найбільших витрат, оскільки камені доведеться точно підбирати й підганяти. Застосування бутового каменю виправдано на вологих ґрунтах, оскільки він не пропускає вологу.

Бутобетонний фундамент зводиться із суміші розчину й бутового каменю дрібного й середнього розмірів.

Під час будівництва фундаменту обов'язково використовують опалубку. Технологія мурування полягає в чергуванні операцій з укладення шарів бутового каменю, їхнього ущільнення, заливанння між ними зв'язувального бетону на дрібному заповнювачі (щебінь, дрібний гравій, пісок).

Стовпчасті фундаменти зводять під будинки з легкими стінами: дерев'яними, каркасними. Під час зведення стовпчастих фундаментів необхідно дотримуватися таких правил:

- стовпи ставлять під усі кути зовнішніх стін будівлі, під перетинаннями внутрішніх стін із зовнішніми й між собою;
- залежно від навантаження на фундамент стовпи встановлюють по всьому периметру будівлі з певним кроком (від 1,2 до 2,5 м);
- між стовпами необхідно викласти цоколь, який має опиратися на перемичку між стовпами.

Перемичка необхідна, з одного боку, для стяжки стовпів між собою, з іншого боку – слугує основою для цоколю. Цокольне мурування є ізоляцією підвалу від прямого впливу навколишнього середовища (вітру, снігу, вологості). Наявність цокольного мурування впливає на температуру й вологість безпосередньо в приміщеннях будинку.

Вартість надійних фундаментів залежно від ступеня їхньої складності коливається в межах 70% від вартості самого будинку. Не зважаючи на витрати, найнадійнішим і довговічним з фундаментів є стрічковий

Розчини, застосовувані для мурування фундаментів

Марка цементу	Грунт			
	слабозволожений		вологий	насичений водою
	Розчин			
	цементно-вапняний марки 10 (цемент: вапняне тісто:пісок)	цементно-глиняний марки 10 (цемент: глиняне тісто:пісок)	цементно-вапняний або цементно-глиняний марки 25 (цемент: вапно або глина:пісок)	цементний марки 50 (цемент:пісок)
50	1:0,1:2,5	1:0,1:2,5	–	–
100	1:0,5:5	1:0,5:5	1:0,1:2	–
150	1:1,2:9	1:1:7	1:0,3:3,5	–
200	1:1,7:12	1:1:8	1:0,5:5	1:2,5
250	1:1,7:12	1:1:9	1:0,7:6	1:3
300	1:2,1:15	1:1:11	1:0,7:8	1:4,5
400	1:2,1:15	1:1:11	1:0,7:8	1:6

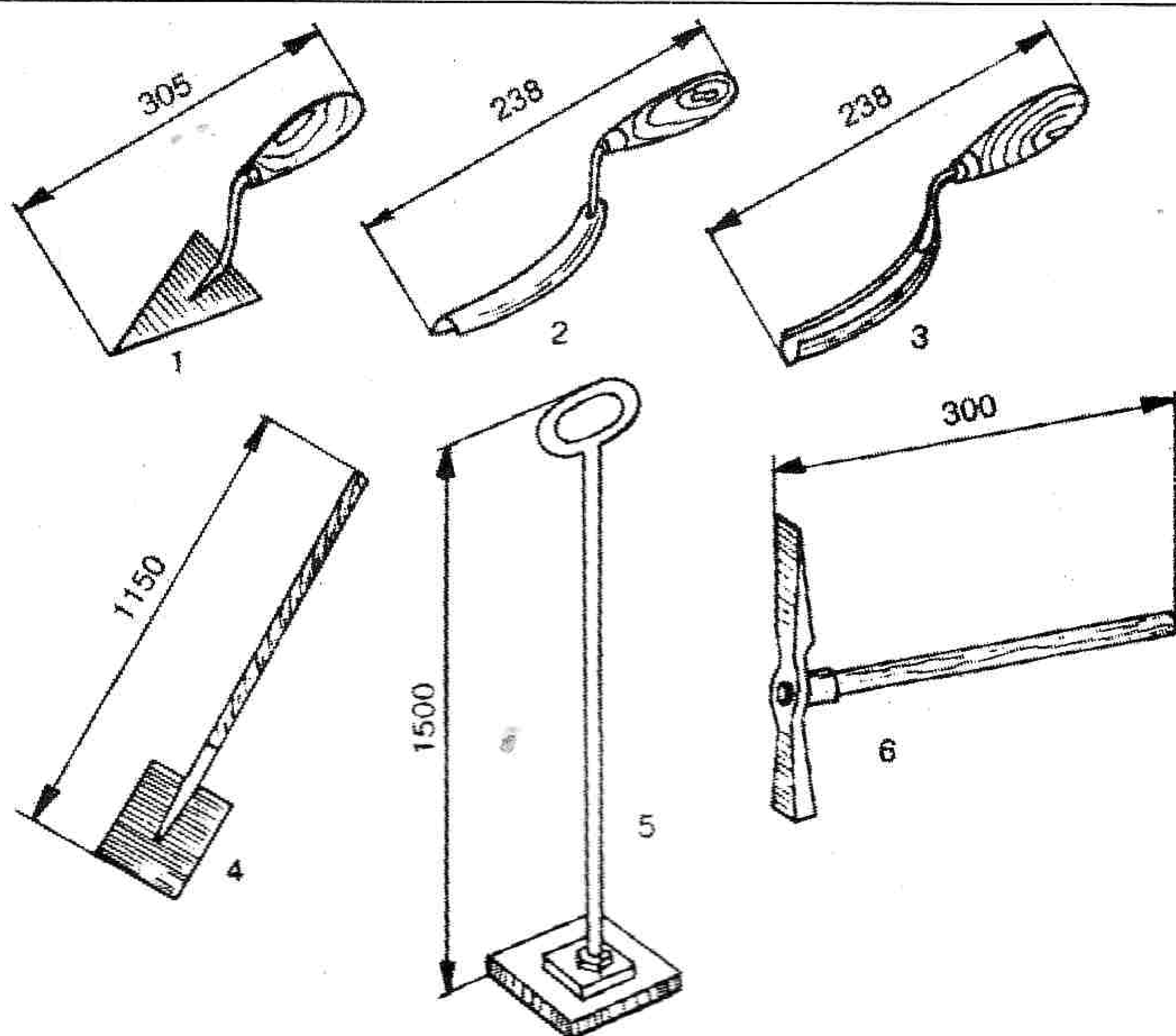

Рис. 1. Інструменти, які використовують під час кладки фундаментів, стін:
1 – кельма; 2 і 3 – розшиття; 4 – лопата; 5 – трамбовка; 6 – молоток-кирка.

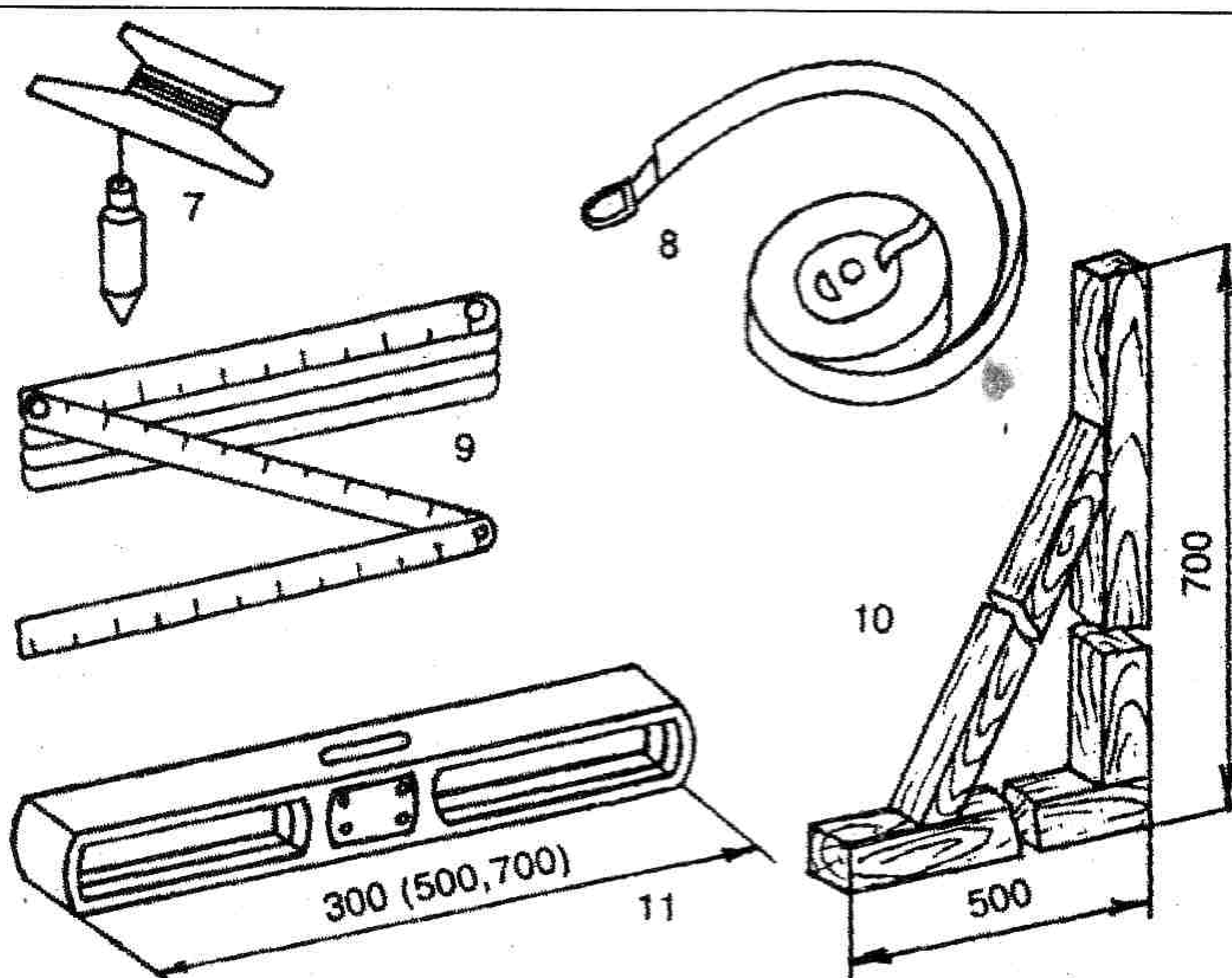
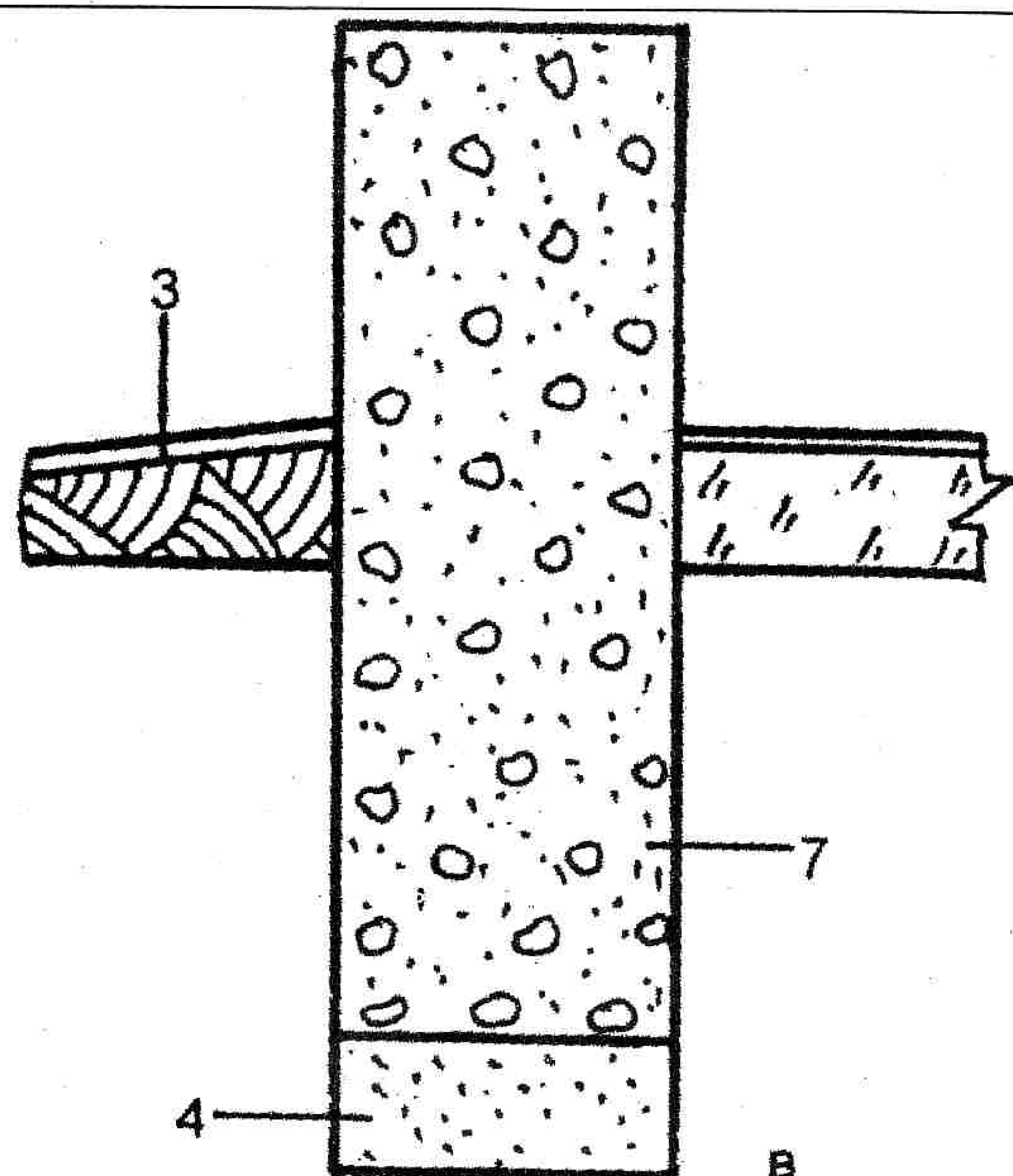

Рис. 2. Інструменти, які використовують під час кладки фундаментів, стін:
7 – висок; 8 – рулетка; 9 – метр; 10 – кутник; 11 – рівень.

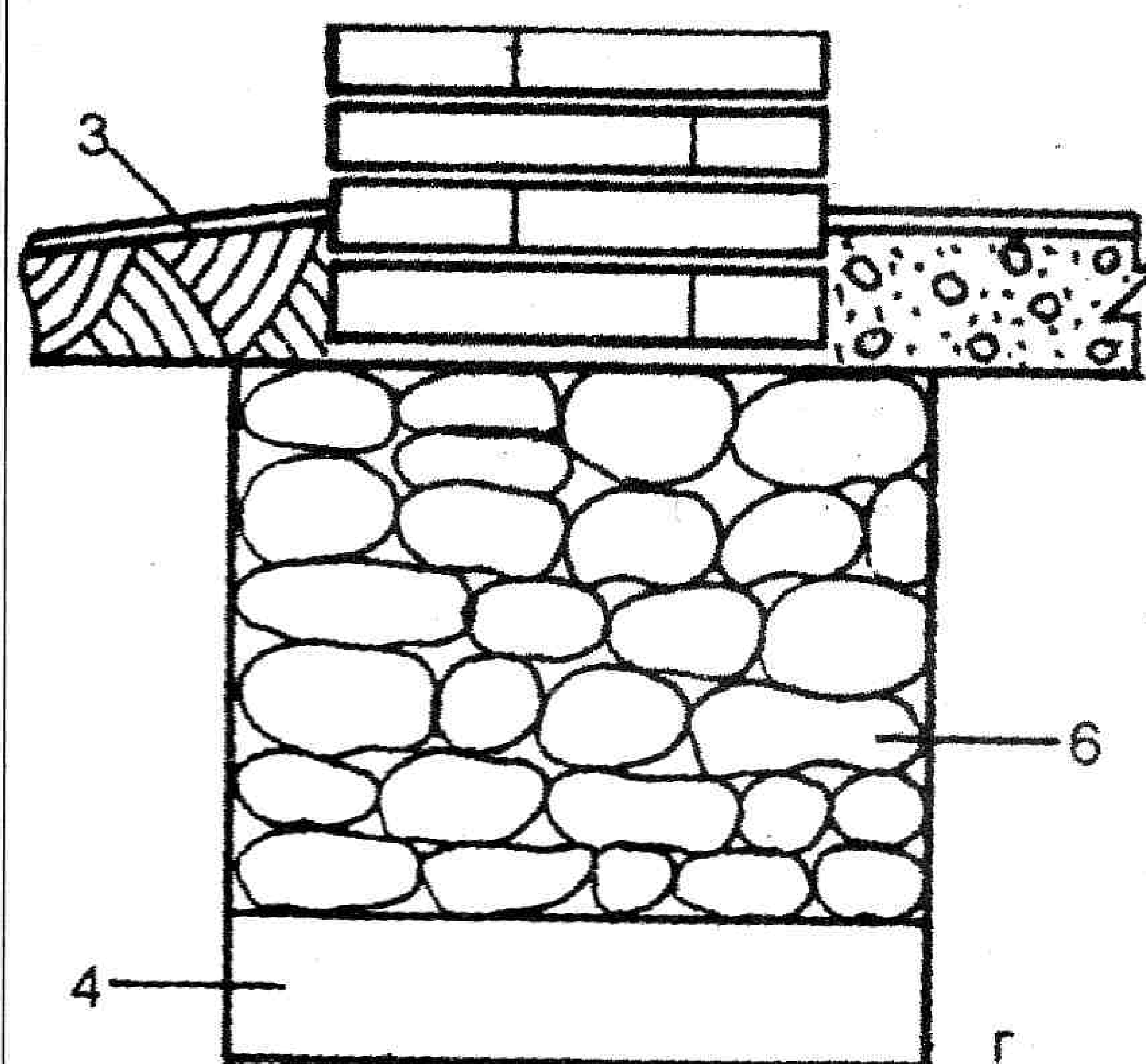
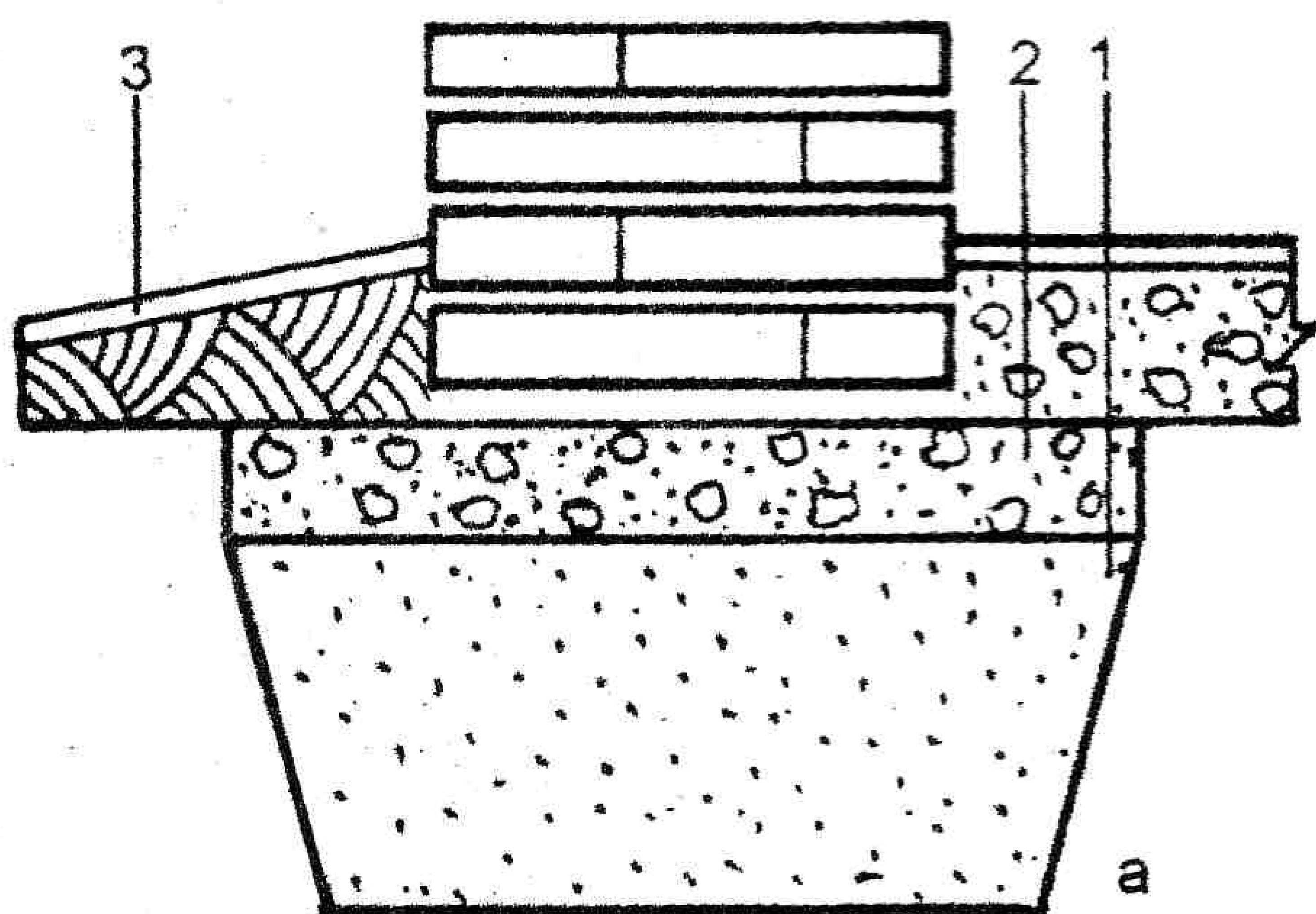

Рис. 4. Конструкції фундаментів:
в – бетонний; г – бутовий; 3 – відмостка; 4 – піщана подушка; 6 – бутовий камінь; 7 – бетон.

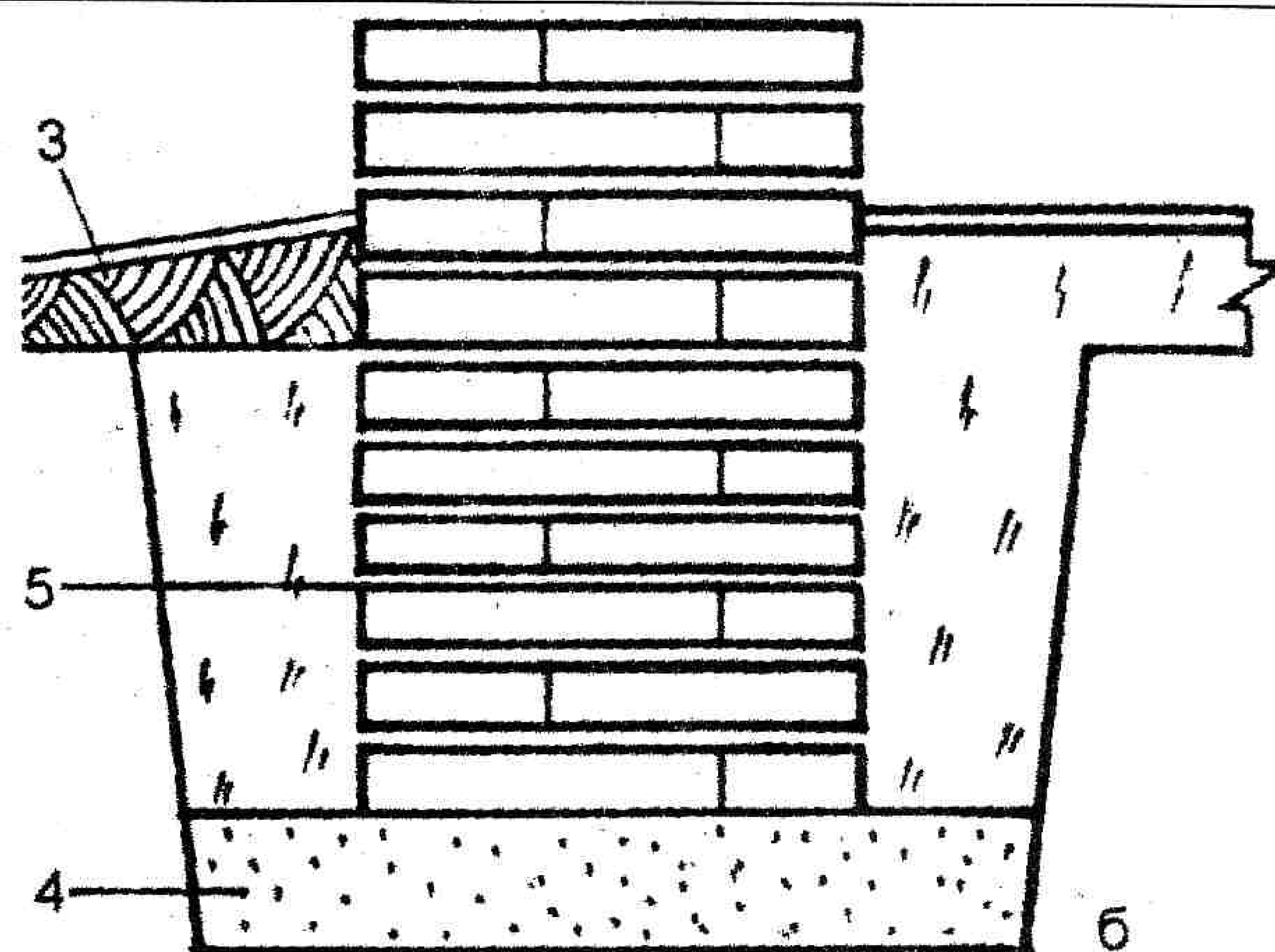

Рис. 3. Конструкції фундаментів:
а – піщаний; б – цегляний; 1 – крупнозернистий пісок; 2 – щебінь або гравій; 3 – відмостка; 4 – піщана подушка; 5 – цегла.

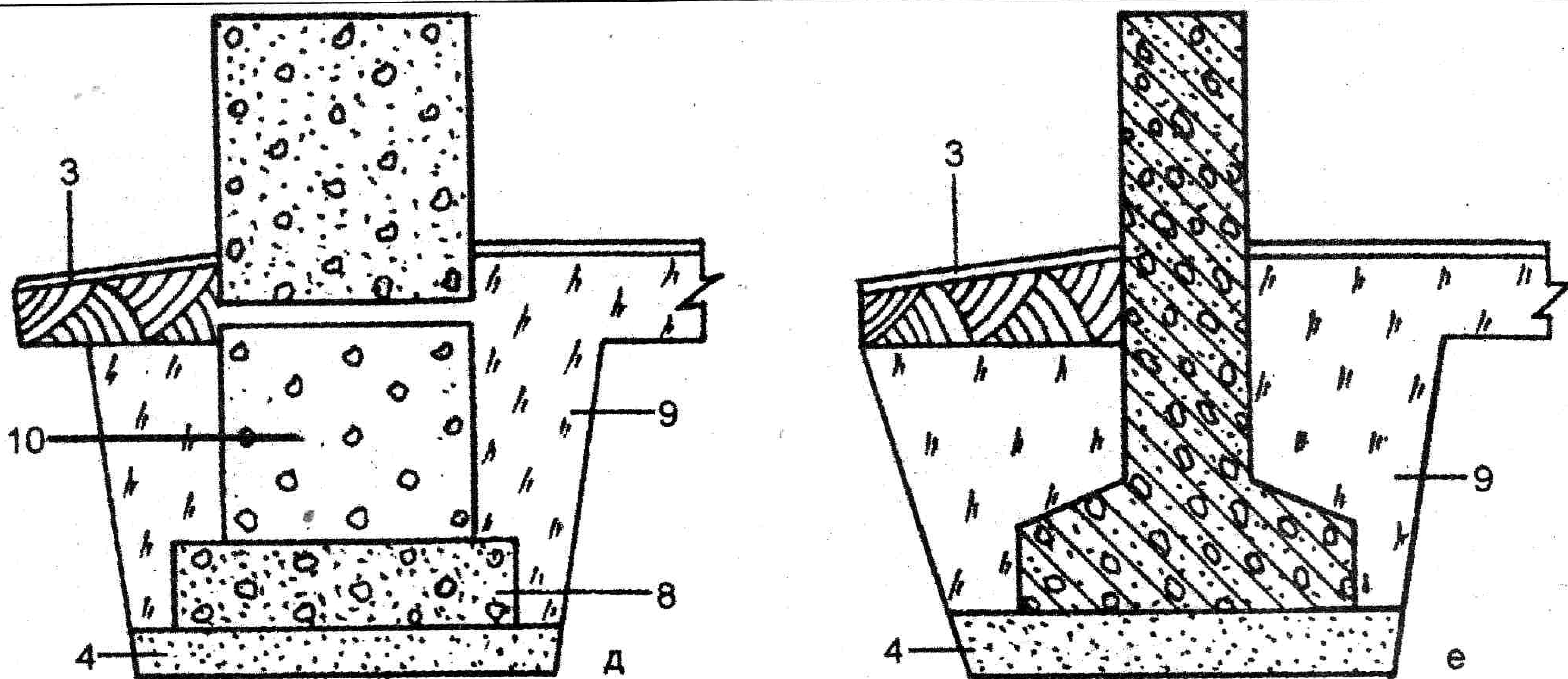

Рис.5. Конструкції фундаментів:
д – залізобетонний; е – блочний; 3 – відмостка; 4 – піщана подушка; 8 – бетонні блоки; 9 – грунт; 10 – залізобетон.

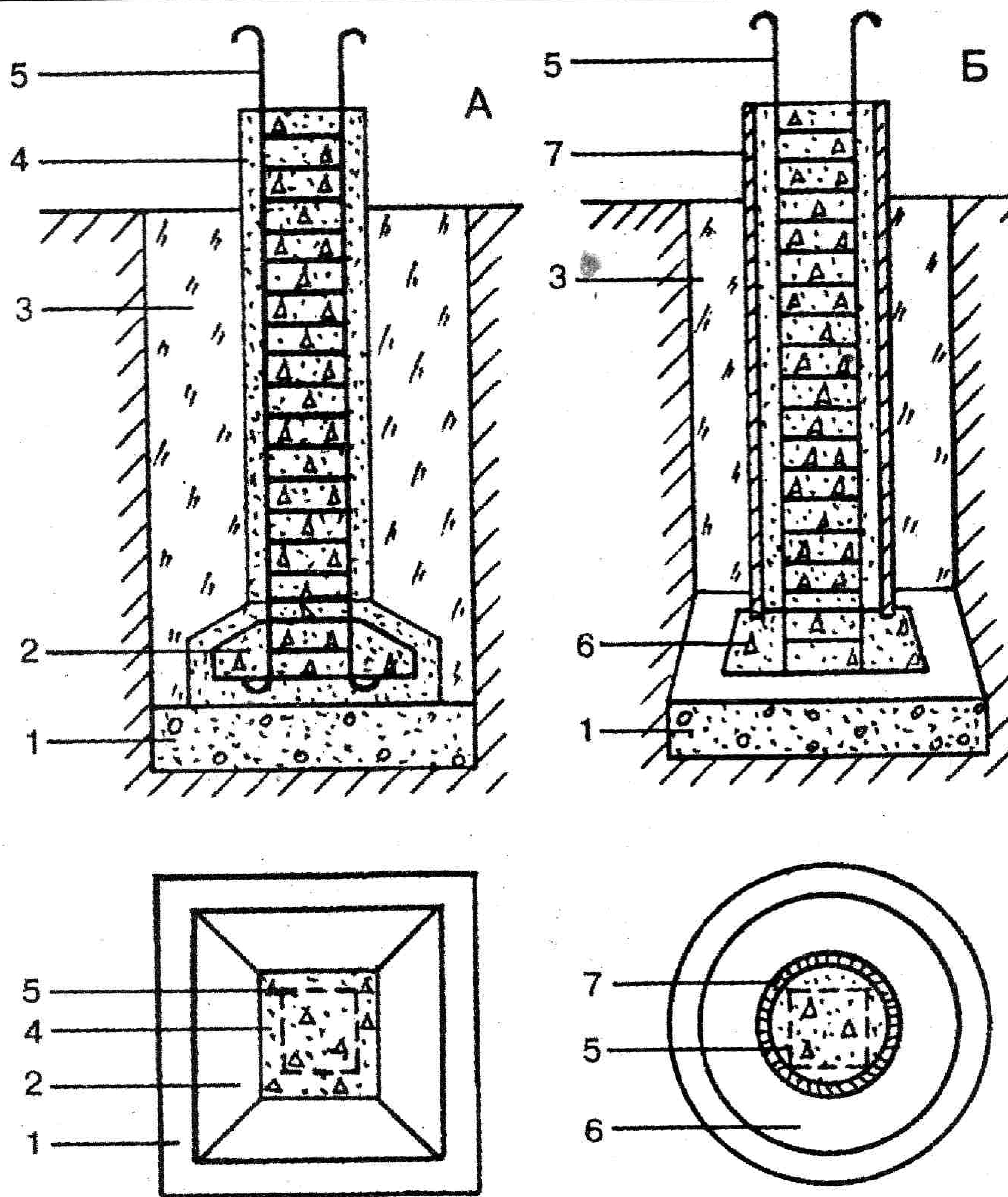

Рис. 6. Конструкції фундаментів:
А – стовпчастий збірний фундамент; Б – стовпчастий монолітний фундамент; 1 – гравійно-піщана подушка; 2 – опорна плита; 3 – засипний грунт; 4 – збірний залізобетонний стовп; 5 – арматурний каркас; 6 – монолітний бетон; 7 – азбоцементна труба.

бетонний монолітний фундамент. Приблизна вартість із урахуванням матеріалів – у межах 5500–6500$ (для дерев'яного будинку 5x6 м, глибина закладання фундаменту 1,5 м).

Особливий тип фундаменту – бетонні блоки й плити, покладені під усім периметром будинку прямо на ґрунт. Здуття, відтавання, осідання ґрунту такому фундаменту практично не загрожують. Такий фундамент улаштовують для невеликих компактних будинків. Глибина закладання фундаменту залежить від рівня підґрунтових вод і глибини промерзання ґрунту. Якщо ж підґрунтові води взимку не піднімаються ближче ніж на 2 метри до межі промерзання ґрунту, для дрібних і пилуватих пісків, а також глинистих ґрунтів твердої консистенції, глибину закладання фундаменту можна вибирати незалежно від глибини промерзання ґрунту. Мінімальне заглиблення фундаменту: для піщаних ґрунтів – 0,5 м, для глинистих – 0,7 м. Мінімальна товщина стін фундаменту з бутобетону – 35 см, з бутового каменю на розчині – 50 см.

Підготував ***Г. Давиденко***

Як фарбувати ребристі радіатори

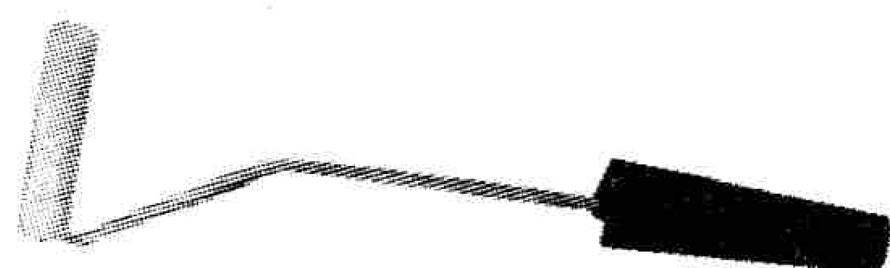
Відшліфувати й пофарбувати радіатори – дуже копітка робота, та виконати її можна якісно й у стислий термін. Для цього варто знати, що фарбувати радіатор потрібно при вимкненому опаленні. Виробники завжди вказують температуру, при якій наноситься фарба або лак. Суворе дотримання температури гарантує міцне з'єднання фарби з поверхнею, яку фарбують. Якщо фарбувати гарячий радіатор, то через певний час пофарбована поверхня покриється негарними розводами й навіть міхурами. Вмикати опалення можна тільки після цілковитого висихання фарби. Основу під фарбування потрібно правильно підготувати, тоді гарантований рівномірний розподіл фарби та її міцне зчеплення з поверхнею. Підготовка основи під фарбування займає іноді 2/3 часу всіх робіт. Перед фарбуванням радіатор слід добре вимити. Потім варто пройтися по поверхні металевою щіткою або наждаковим папером. Фарба завжди краще зчеплюється із шорсткуватими поверхнями. Якщо радіатор фарбувався багато разів, то непогано зняти всі фарбовані нашарування змивкою для старих фарб. Для цього шматок ганчірки змочують у розчині й закріплюють на поверхні радіатора. Через 15 хвилин ганчірку знімають. За допомогою ножа й шпателя стара фарба легко зчищається. Якщо шарів багато, то цю процедуру доведеться повторити кілька разів. Видаляти стару фарбу потрібно навіть тоді, коли здається, що покриття міцне й добре тримається на основі. Річ у тім, що зчеплення старого покриття з основою найчастіше виявляється слабшим за напруження, яке виникає у висихаючому шарі свіжої фарби, що призведе до деформації пофарбованої поверхні. Оскільки фарба не тримається на забрудненій поверхні, виробники фарб наполягають на видаленні з поверхні, яку фарбують, часток бруду й жиру. Для цього використовують слаболужні складові.

Необхідні інструменти. Значно полегшить фарбування правильно підібраний інструмент. Насамперед, потрібно придбати гладенький поролоновий валик для фарбувальних робіт. Він продається в будівельних магазинах разом з ручкою або окремо. Щоб валик легко ковзав між ребрами радіатора, його діаметр має бути невеликим. Для фарбування важкодоступних місць знадобиться щітка із довгою ручкою, бажано, щоб вона була вигнутою.

Яку фарбу вибрати? Робота радіаторів поєднана з перепадом температури. Під час опалювального сезону метал розширюється, а за відімкненого опалення – стискується. Різкі перепади температури небажані для лакофарбових матеріалів. Вони призводять до появи тріщин, а іноді – до швидкого вицвітання фарби. Міцність фарби має бути достатньою для того, щоб під час температурних коливань плівка висохлого шару фарби не зруйнувалася внаслідок мікрозсувів. Тому для фарбування металевих поверхонь, що піддаються періодичному нагріванню, розроблені спеціальні термостійкі лаки. Завдяки своїм технологічним характеристикам за перепадів температури до 80°С вони не тріскаються й не вицвітають. Термолак випускають у бляшаних банках об'ємом 500 мл – для фарбування за допомогою валика й кисті, а також в аерозольних упаковках об'ємом 400 мл – для фарбування важкодоступних місць ребристих радіаторів. Термолак наносять на знежирену розчинником для олійних фарб поверхню без попередньої ґрунтовки. Термостійкі барвники випускаються в широкій колірній гамі – від популярного "металіка" до імітації натурального каменю. Традиційні білі кольори, у який, зазвичай, фарбують радіатор, можна замінити на більш підходящий до вашого інтер'єру. Тоді радіатор буде менш помітний. І, навпаки, якщо пофарбувати радіатор у яскравий колір, він буде не тільки обігрівати, а й прикрашати кімнату або кухню. Для фарбування підійде алкідна емаль, призначена спеціально для металевих поверхонь радіаторів. Спочатку поверхню ґрунтують, потім фарбують нерозбавленою фарбою, наносять її у два–три шари.

Можна за старою звичкою пофарбувати радіатор глянсовою або матовою олійною фарбою. Глянсова фарба міцніша за матову, оскільки її шари складаються з дуже маленьких твердих часток, які розміщені близько одна від одної. Шар часток повністю покритий в'яжучим й утворює гладеньку поверхню. На рівній глянсовій поверхні не затримується бруд і волога, не розвивається мікрофлора. Матові фарби менш міцні, їхня поверхня шорсткіша й швидше забруднюється.

Із часом олійні фарби стають крихкими. Після випаровування рідини в них починається окислення в'яжучого. Окислювання верхньої частини сухого шару відбувається швидше, ніж нижнього. У певний момент нерівномірні напруження, що виникають при цьому, можуть розшарувати фарбоване покриття: воно потріскається й відлущиться. Ґрунтовка підготовляє поверхню для кращого зчеплення фарби. Шар ґрунтовки забезпечує основі пористість і шорсткість, які необхідні для найкращої полімеризації фарби. Для радіатора знадобиться ґрунтовка, призначена для металевих поверхонь. Фарбу необхідно наносити в кількості, достатній для утворення міцного й рівномірного за кольором покриття. Наносити фарбу не можна занадто швидко або з нерівномірним натиском валика: шар виходить надто тонким. Якщо товщина шару фарби неоднакова, то кольорові пігменти будуть розподілені нерівномірно (це особливо характерно для недорогих фарб). Неправильне нанесення позбавляє фарбу необхідної міцності, а поверхню – гарного зовнішнього вигляду.

Гладенький поролоновий валик на довгій ручці значно полегшить фарбування радіатора. Щоб валик легко ковзав між ребрами радіатора, його діаметр має бути невеликим.

Поради:

1. Щоб краплі фарби не потрапили на стіну за радіатором, наклейте на її поверхню клейку стрічку. Закрити поверхню стіни, до якої неможливо дотягтися, можна аркушем щільного картону.

2. За допомогою шпателя або металевої щітки видаліть з поверхні стару відлущену фарбу (краще видалити всю стару фарбу).

3. Зачистіть усі доступні поверхні радіатора (наскільки вистачить довжини ваших пальців) наждаковим папером із зернистістю 180.

4. Обробіть радіатор ґрунтовкою. Пофарбуйте щіткою всі важкодоступні поверхні.

5. Для фарбування радіатора зручно використати валик.

6. Передні канти зовнішніх ребер зручніше фарбувати щіткою.

*Зі слів **Н.Коваленко**, маляра з 20-річним стажем, записав **Г. Галкін***

Дотепний механізм – гідравлічний таран

Цей нескладний пристрій потребує джерела енергії і може піднімати воду на висоту кількох десятків метрів. Він місяцями може безперервно працювати без нагляду, регулювання і обслуговування, постачаючи воду для різних потреб невеликого населеного пункту, ферми чи зрошуваного господарства.

Отже, трохи історії. В 1956 році я закінчив технічне училище за спеціальністю механік і був направлений на роботу до Краснодарського краю. Моїм першим завданням було установити п'ять водопідйомних механізмів, так званих таранів, на каскаді штучних ставків для постачання тваринницьких ферм водою. Механізми, як мені сказали, були некомплектними, бо не мали ніяких двигунів. Я мав розібратися, що до чого і дати свої пропозиції стосовно цих механізмів.

А вже через місяць усі п'ять гідравлічних таранів запрацювали. Для мене це був неабиякий престиж, а мешканці гідравлічних хуторів (відділків радгоспу) із здивуванням годинами спостерігали за роботою диво-машин, які самостійно без двигунів подають воду на ферми.

У 1960 році я працював інженером у своєму рідному селі Жеребилівка Могилів-Подільського району Вінницької області. Село розміщене на схилах берегів річки Лядави, що впадає у р. Дністер. У р. Лядаву впадає в межах села близько 20 повноводних струмків, які мали значні перепади рівня води. І ось у спекотне літо 1960 р., коли мешканці села відрами носили воду з струмків для поливу городів, я пригадав про гідравлічний таран і запропонував односельцю виготовити водопідйомний пристрій, що буде сам подавати воду на його город, який розташований на схилі, зі струмка, який протікав у рівчаку неподалік городу.

Він скептично поставився до моєї пропозиції, але погодився. Труби, різьбові з'єднання і потрібні фасонні запчастини "позичили" в колгоспі. Клапани використали від двигуна трактора С-80, а сідла клапанів – саморобні зробили на токарному верстаті. За тиждень таран був готовий, встановлений у рівчаку і до осені постачав воду стометровим водогоном на висоту понад десять метрів. На схилі городу картопля, овочі і виноградні кущі отримали необхідну вологу і радості власників городу не було меж.

Минулорічного спекотного літа я знову згадав про гідравлічний таран і, відвідавши центральний ринок у м. Вінниці, визначився, що для виготовлення саморобного гідравлічного тарана у торговій мережі є всі необхідні матеріали і запчастини, зокрема зворотні пелюсткові клапани з діаметром різьби 40–50 мм (мінімальний розмір).

Отож пропоную читачам журналу "Дім, сад, город" (якщо є необхідність) виготовити нескладний і дотепний механізм – гідравлічний таран.

В основі роботи гідравлічного тарана лежить, так званий, гідравлічний удар – різке підвищення тиску в трубопроводі, коли потік води миттєво перекривається заслінкою. Сплеск тиску в трубопроводі може розірвати стінку труби, і щоб уникнути цього, крани і вентилі перекривають потік поступово.

Гідравлічний таран працює так (див. рис. 1). З водойми чи струмка (1) з перепадом води не менше 0,5 метра вода по трубі діаметром не менше 50 мм і дов-

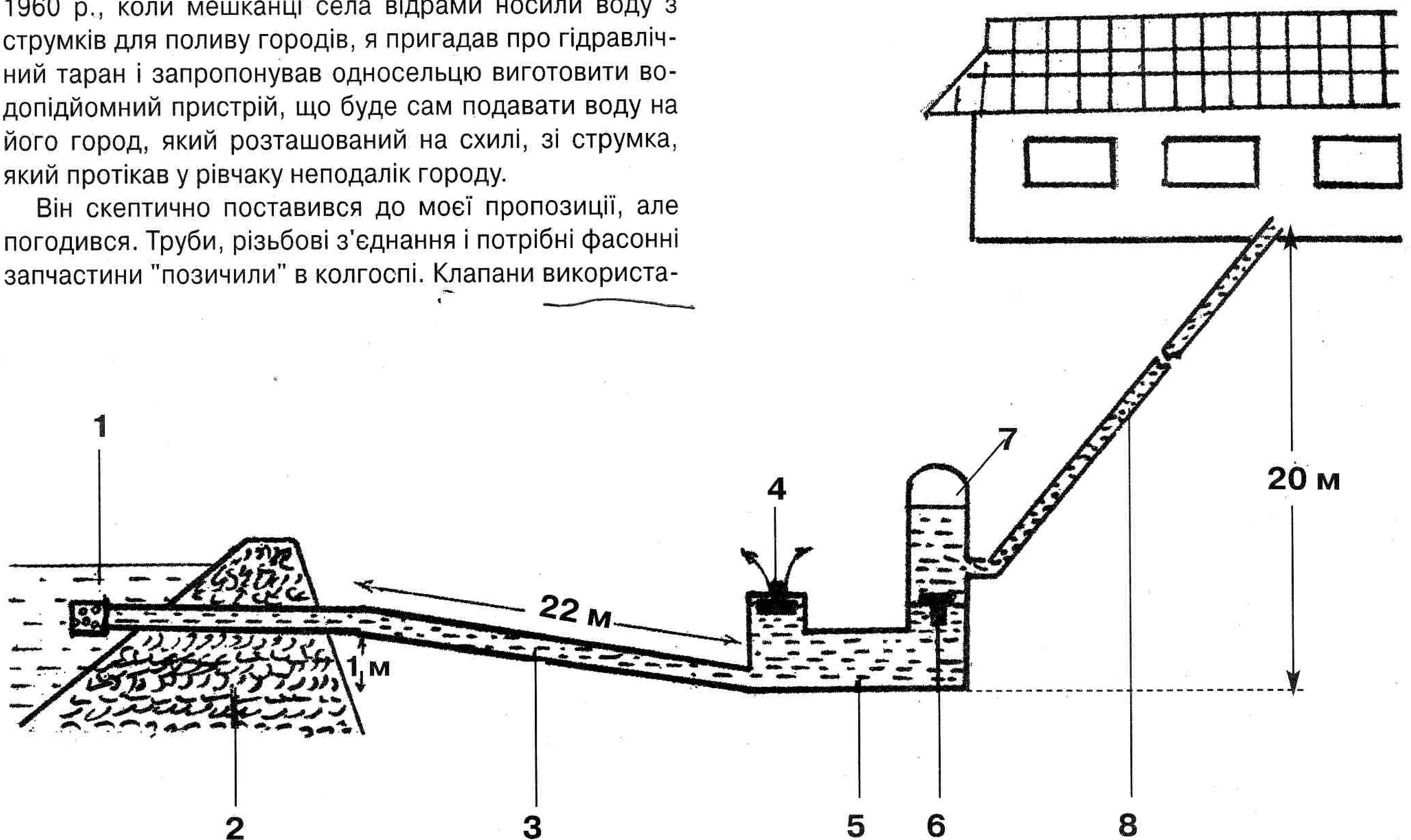

Рис. 1. Схема водопостачання ферми з відкритої водойми за допомогою гідравлічного тарана:
1 – рівень води в ставку; 2 – гребля; 3 – живильний трубопровід; 4 – відбійний клапан; 5 – корпус гідравлічного тарана (чавунна відливка); 6 – напірний клапан; 7 – напірний ковпак; 8 – напірний трубопровід.

жиною 20 метрів (3) надходить всередину пристрою (5) і витікає через відбійний клапан (4), а далі по схилу ґрунту – в рівчак. Швидкість потоку зростає, його натиск збільшується і досягає величини, що перевищує вагу клапана. Клапан (4) миттєво перекриває потік і тиск у трубопроводі різко підвищується – виникає гідравлічний удар. Зростаючий тиск відкриває напірний клапан (6), через який вода надходить у напірний ковпак (7), стискуючи в ньому повітря. Тиск у трубопроводі падає, напірний клапан (6) закривається, а відбійний (4) відкривається і цикл повторюється знову. Стиснуте в ковпаку (7) повітря жене воду по трубі в резервуар на висоту 10–15 і більше метрів. Частота гідравлічних ударів, висота подачі води та її кількість за проміжок часу залежить від висоти перепаду води і діаметра труб, а також ваги відбійного клапана, яка визначається шляхом "проб і помилок", тобто спробами.

Гідравлічний таран настільки простий, що, маючи слюсарно-монтажні навички, його можна виготовити самостійно, майже повністю зібравши з готових деталей, що застосовуються у водопровідних мережах.

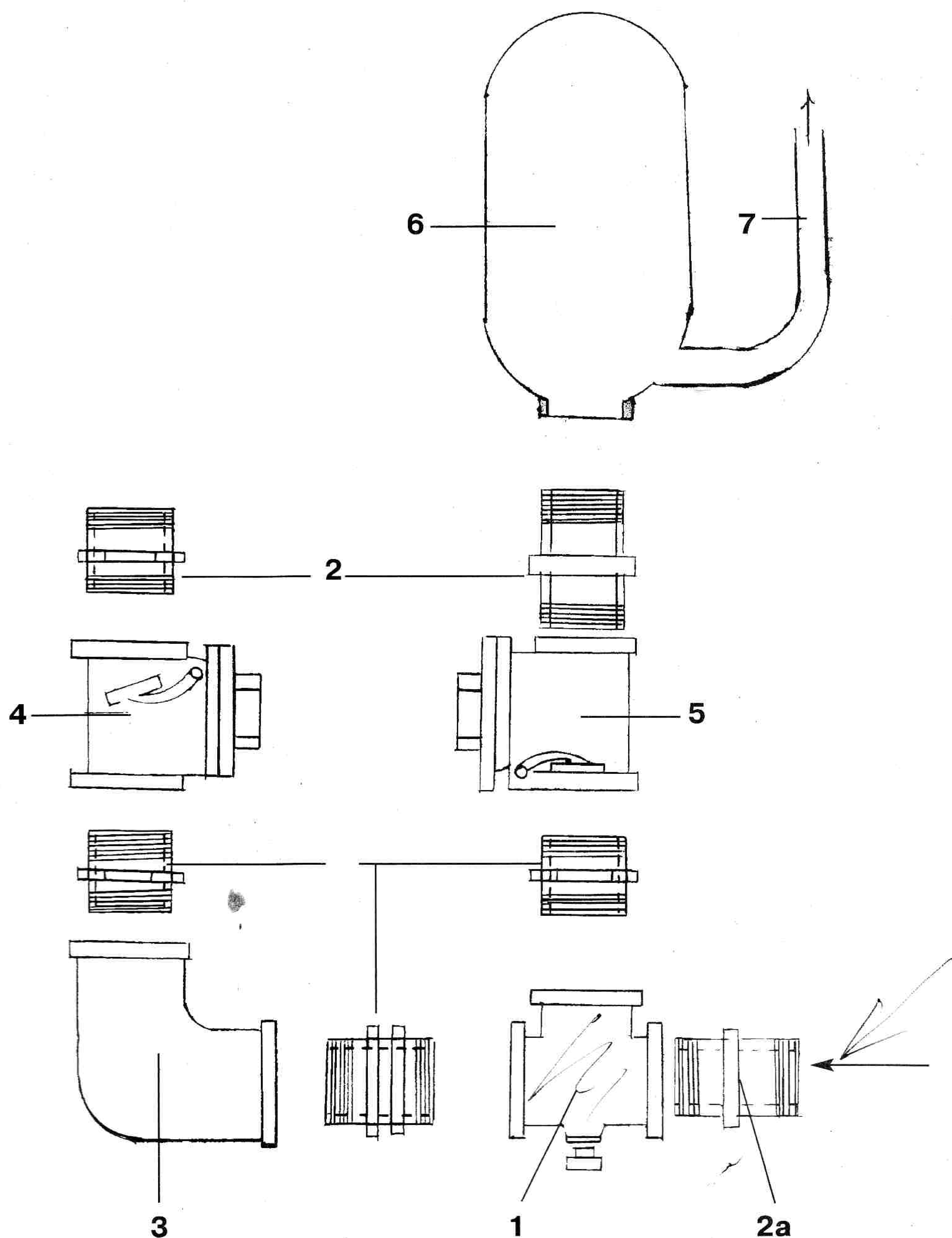

Рис. 2. Ескіз деталей промислового виробництва (що використовуються у водопровідних мережах), з яких виготовляється саморобний гідравлічний таран:
1 – трійник (діаметр різьби 50 мм); 2 – ніпелі (згони, різьбові штуцери); 2а – ніпель живильного трубопроводу; 3 – кутник різьбового з'єднання; 4 – відбійний клапан; 5 – напірний клапан (аналогічний відбійному); 6 – напірний ковпак (побутовий газовий балон – 20–25 л); 7 – напірний трубопровід. Розмір даного пристрою в межах 50х50 см.

Конструкція гідравлічного тарана

Основним елементом пристрою (рис. 2) є чавунний трійник (1), а ще краще – хрестове різьбове з'єднання, тоді четвертий нижній отвір закривають різьбовою заглушкою, яка слугує для спуску води з гідротарана (за потреби). У трійник вкручують перехідні різьбові ніпелі (штуцери,згони) (2). До одного ніпеля (2а) приєднують живильний трубопровід діаметром не менше 50 мм і довжиною 20–22 м, яким надходить вода з водойми чи струмка з перепадом води не менше 0,5 метра. До другого протилежного ніпеля приєднують коліно (3) (кутник) так, щоби при встановленні тарана його вільний кінець (отвір) був горизонтальним. На ньому через ніпель буде приєднуватися корпус (4) відбійного клапана. На третьому (вертикальному) ніпелі монтують корпус (5) напірного клапана, а на ньому напірний ковпак (6). Напірний ковпак виготовляється з побутового газового балона. Його об'єм повинен приблизно дорівнювати об'єму води в живильному трубопроводі. Вагу пелюстки відбійного клапана регулюють прикріпленням до неї гвинтом металевої шайби потрібної ваги.

Борис Сеник,
інженер
смт Муровані Курилівці, Вінницька обл.

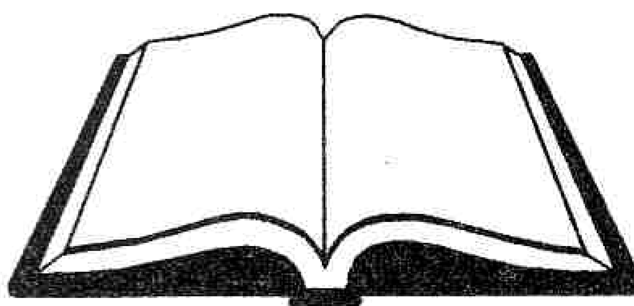
ЧИТАЙТЕ С ПОЛЬЗОЙ!

4 УНИКАЛЬНЫХ СБОРНИКА ИЗДАНИЙ ТЕПЕРЬ ДОСТУПНЫ КАЖДОМУ!

ДОРОГИЕ ЧИТАТЕЛИ!

Компания «Гарантийное агентство» предлагает Вашему вниманию уникальный почтовый каталог. Перечисленные в нём издания помогут Вам решить огромное количество повседневных забот и проблем, стать ещё красивее и сильнее, поправить здоровье и материальное положение - а это значит сделать свою жизнь и жизнь близких Вам людей максимально полной, интересной и комфортной!

Практическими знаниями из нашего каталога уже пользуются десятки тысяч человек по всей стране Его универсальное содержание разработано на основе потребностей большинства читателей - все технологии, методики и рецепты многократно

испытаны, просты, эффективны, не требуют серьёзных затрат и доступны любому желающему. Благодаря расширенному ассортименту при максимально низких ценах наши издания приобрели широкую популярность, а ***льготный вариант заказа*** *сделали уникальную библиотеку доступной каждому.*

Наше главное правило делать всё для того, чтобы любой человек, проживающий даже в самом отдаленном уголке нашей страны, мог быстро и доступно получить необходимую ему информацию. Заказанные Вами издания доставятся наложенным платежом на Ваш адрес, как бы далеко Вы ни находились.

ОПЛАТА - ПРИ ПОЛУЧЕНИИ ЗАКАЗА НА ПОЧТЕ.

ПОСМОТРИТЕ НА АССОРТИМЕНТ И ЦЕНЫ ИЗДАНИЙ И СПЕШИТЕ СДЕЛАТЬ ЗАКАЗ!

I. КРАСОТА И ЗДОРОВЬЕ (сборник изданий)

01. ***«Супертело!»*** Уникальное методическое пособие для всех, кто хочет развить сильное, крепкое и мощное тело - занятия без тренажёров и «химии»! Ваша сила - это уверенность в любой ситуации! **Цена -2,50 грн.**

02. ***«Напитки чемпионов»*** Рецепты приготовления протеиновых коктейлей для наращивания объёма Ваших мышц. Отличное дополнение к пособию «Супертело!». **Цена - 1,50 грн.**

03. ***«Высокий рост-это красиво!»*** Уникальное практическое пособие по ускоренному увеличению роста на 6-8 см в любом возрасте. Представляет собой комплекс простых и понятных каждому упражнений, диет и рекомендации,в результате которых Вы осуществите свою заветную мечту - Вы увеличите свой рост!**Цена - 2 грн.**

04. ***«Похудеть - не проблема!»*** Очень эффективная методика похудения без голодной диеты и специальных упражнений. Прощай, лишний вес! **Цена - 1,50 грн.**

05. ***«Проститесь с животиком!»*** Это пособие поможет Вам «убрать» растолстевший живот. И просто,и без усилий! **Цена - 2 грн.**

06. ***«Хотите поправиться?»*** Уникальное пособие и сборник практических рекомендаций для всех, кто хочет излечить худобу и за короткий срок прибавить в весе. Эти эффективные рецепты и упражнения помогли уже сотням людей! **Цена - 1,50 грн.**

07. **«Здоровые зубы»** Уникальная методика естественного наращивания и лечения зубов без пломбирования. Приведенные рекомендации и рецепты простых средств позволят Вам не думать о зубных врачах и всегда быть со здоровыми зубами. Попробуйте, и забудьте о зубной боли! **Цена - 2 грн.**

08. ***«Восхитительные волосы!»*** Рецепты приготовления простых и эффективных средств, которые предотвратят выпадение волос, укрепят их корни, вылечат перхоть и зуд. Ничем не хуже фирменных шампуней! **Цена - 1,50 грн.**

09. ***«Идеальный бюст!»*** Этот уникальный сборник несложных упражнений стал настоящим открытием для многих девушек и женщин. Вы узнаете о том, как сохранить грудь красивой, придать ей упругость но главное - всего за пару месяцев увеличить объем бюста на 4-6 см! **Цена - 2,50 грн.**

10. ***«Осиная талия»*** Комплекс невероятно эффективных упражнений для повышения тонуса мышц живота и бёдер, для боковых и косых мышц - и, конечно,для уменьшения окружности талии! Ваши бедра станут упругими, талия-узкой, а живот станет совсем плоским. **Цена - 2 грн.**

11. ***«Вы неотразимы!»*** Комплексная методика и рецепты мазей для бесследного и безболезненного удаления волос с тела.Отличный способ сделать свою кожу идеально гладкой! **Цена - 2 грн.**

12. ***«Стройная и красивая!»*** Длинные ноги и округлые ягодицы - символ привлекательности современной женщины! Эти упражнения помогут Вам достичь желанного результата! **Цена - 1,50 грн.**

13. ***«Как быть всегда любимой»*** Практические советы - как нравиться всем, как сохранить свою молодость и красоту в любом возрасте. Вечные секреты обольщения! **Цена - 2 грн.**

14. ***«Рецепты красоты»*** Сборник простых рецептов приготовления лака, геля, бальзама, шампуня для волос, красок для окрашивания волос, кремов для лица, от веснушек и угревой сыпи. Отличная замена импортной косметике! **Цена - 1,50 грн.**

15. ***«Алкоголизм-беда»*** Простые методы лечения алкоголизма средствами народной медицины. Рецепты снятия похмелья, выведения из запоя, настои для отрезвления "мертвецки" пьяного, как пить и не пьянеть. **Цена - 2 грн.**

16. ***«Курение-вред»*** Рецепт простой и надежной методики для тех, кио решил покончить с курением раз и навсегда. Самый оптимальный вариант! **Цена - 2 грн.**

II. ПОЗНАЙ СЕБЯ (сборник изданий)

01.***«Суперпамять»*** Это самая эффективная методика развития памяти.Она повысит Ваш интеллект, разовьет природные способности, улучшит все виды памяти. Вы сможете быстро запоминать информацию любых объёмов, обходиться без записной книжки, легко выучить иностранный язык. **Цена - 2,50 грн.**

02. ***«Полиглот»*** Хотите владеть иностранным языком также легко, как и русским? Новейшая методика изучения поможет Вам в этом. Она рассчитана на любой язык - возможно даже изучать несколько языков одновременно! **Цена - 2,50 грн.**

03. ***«Быстрое чтение»*** С помощью этой методики Вы в несколько раз увеличите скорость чтения газет и журналов, литературы по специальности и деловой информации, художественной литературы - и при этом будете запоминать до 90% быстро прочитанного текста! **Цена - 2,50 грн.**

04. ***«Для Ваших глаз»*** *Оригинальная* и эффективная методика исправления дефектов зрения, составленная врачами Бейтсом и Утехиным. Вы сможете самостоятельно и навсегда избавиться от очков за короткое время! **Цена - 2,50 грн.**

05.**«Потрясающие секреты»** Каждый человек по своей природе экстрасенс. Стоит только создать условия для проявления этих возможностей-и они проявятся! Как развить в с ебе экстрасенсорные способности, как получать энергию из космоса, диагностика заболеваний и лечение по фотографии, безконтактный массаж - всё это и многое другое Вы найдете в этом издании. **Цена - 2 грн.**

06.***«Гармония разума»*** Это практическое пособие поможет Вам развить телепатические способности, расскажет об упражнениях для их тренировки, что такое психическое и энергетическое нападение и как от них защититься, как научиться ясновидению. **Цена - 1,50 грн.**

07. ***«Сила духа»*** Как развить смелость и уверенность в себе - такие необходимые качества характера. **Цена - 1,50 грн.**

08. ***«Народная мудрость»*** Как защитить себя и близких от «дурного» глаза, как лечить порчу, сглаз, испуг. **Цена - 2 грн.**

09. ***«Секс-магия»*** Искусство очарования и привораживания-отличная возможность околдовать кого угодно! Безо всяких усилий Вы добьётесь того, что недоступно остальным. **Цена - 2 грн.**

10. ***«Удивительное рядом!»*** Расшифрованный ключ и таблицы великого Нострадамуса для познания своей судьбы. Вам приоткроются страницы настоящего и будущего, скрытые желания друзей и дурные помыслы врагов. Тайны любви раскроются перед Вами. Узнав вою судьбу, можно попытаться с предотвратить грозящие неприятности или порадоваться предстоящим событиям. Конец сомнениям! **Цена -2,50 грн.**

11. ***«Фараон»*** Рецепт эликсира для усиления половой функции организма. Прочувствуйте его благотворное воздействие на Ваш организм - напиток просто волшебный! **Цена - 1,50 грн.**

12. ***«Мужская сила»*** Проверенный метод восстановления потенции с увеличением времени полового акта до желаемого предела. И Вы опять в отличной форме! **Цена - 2 грн.**

13. ***«Спокойный сон»*** Упражнения, реально помогающие избавиться от храпа. Результат скажется уже через две недели! **Цена - 1,50 грн.**

14. ***«Самолечение»*** Сборник рецептов лечения бронхита, бронхиальной астмы, остеохандроза, энуреза, экземы, варикозного расширения вен, гастрита, геморроя, диатеза, зубной боли и других болезней и заболеваний. Составлен на основе опыта народной медицины и тибетских долгожителей. **Цена - 1,50 грн.**

15. ***«Это уникально!»*** Рецептура приготовления простого народного средства, которое излечит многие Ваши болезни, снимет усталость, нормализует сон, усилит половую функцию организма, даст хорошее настроение и бодрость. Очень полезно и эффективно! **Цена-2 грн.**

III. НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ (сборник изданий)

01. ***«Суперурожай!»*** Уникальные методические пособия для дачников и садоводов по получению 3 тонн помидор с сотки, 1,5 тонны картофеля с сотки, высокого урожая огурцов (до120 штук с кв.метра!), тройного урожая малины. Составлены и проверены на практике опытными садоводами-селекционерами. Абсолютно реально на любом огороде! **Цена - 2,50 грн.**

02. ***«Всё о картошке»*** Сборник рекомендаций по увеличению урожая картофеля и получения его на 1,5 месяца раньше обычного срока, как вырастить мешок картошки на 1 кв. м., как получить урожай уже в мае, как вырастить сорт картофеля, который не ест колорадский жук, рецепт сильнейшего экологически чистого средства-колорадский жук уничтожит сам себя! **Цена - 2,50 грн.**

03. ***«Электроника на рыбалке!»*** Описание и схема сборки очень простой и эффективной звуковой приманки для рыб. Она собирает большую стаю рыб в месте ловли, не имея ничего общего с варварскими методами «убоя» рыбы и водных организмов. Электронные комплектующие для её сборки дешевы и доступны.Без улова не уйдете! **Цена - 2 грн.**

04. ***«Удачливый рыболов»*** Десятки рецептов эффективных прикормок и привад для любого вида рыбы - хищной, «мирной», верховодной, глубоководной! Составлены известными рыболовами - спортсменами и проверены многолетней практикой уженья. Будет клевать постоянно - и азартная рыбалка Вам обеспечена!

Цена - 2,50 грн.

05. ***«Сети делайте сами!»*** Чертежи и описание изготовления ручной машинки для вязания сетей любого размера, и способы их вязания. Без проблем свяжете садок, подсачек, малявочницу и сеть большего размера. **Цена - 2,50 грн.**

06. ***«Тонирование»*** Технология тонирования автостекол, светофильтров и стёкол для очков. Любой тон: светло-коричневый, желтый,молочно-белый, зелёный, изумрудный, рубиновый и др. **Цена - 1,50 грн.**

07. ***«Бесплатный бензин делайте сами!»*** Подробное руководство по самостоятельной сборке простого миниаппарата для домашнего изготовления 100% заменителя бензина любой марки (А-76, АИ-93 и др.) из воды и бытового газа. Материалы для сборки доступны всем, а получаемое топливо к тому же повышает ресурс двигателя в 1,5-2 раза. Приводятся рекомендации конструктора установки, советы и опыт практиков-любителей, их варианты. Потрясающая экономия средств для каждого автовладельца! **Цена - 2,50 грн.**

08. ***«Вместо бензина - кухонный газ!»*** Руководство по изготовлению полного комплекта газобаллонной аппаратуры для любого автомобиля из доступных комплектующих, советы по переводу машины с бензина на обычный природный газ, а также - чертежи и описание сборки уникальной миниустановки для заправки переоборудованного автомобиля природным газом от к вартирной газосети! Материальные затраты небольшие, а выгода от установки - максимальная! **Цена - 2 грн.**

09. ***«Экономия»*** Народные способы экономии автотоплива на 20-30% при эксплуатации автомобилей и мотоциклов. **Цена - 1,50 грн.**

10. ***«Маленькие хитрости, необходимые в дороге»*** Как запустить двигатель в сильный мороз, приспособление для быстрой разбортовки колёс, как вытащить застрявший автомобиль в одиночку, и другие советы. **Цена - 1,50 грн.**

11. ***«Если Вы выпили за рулем»*** Советы опытного водителя тем, кто слегка выпил, но по каким-то причинам вынужден сесть за руль - как не попасть в аварию, скрыть от инспектора свое состояние, разговор с ним, и другие полезные советы. **Цена - 1,50 грн.**

12. ***«Меха, шкурки и шапки»*** Подробное руководство и рекомендации опытных сибирских скорняков по выделке и окрашиванию шкурок, а также шитью меховых шапок. Отличный бизнес на всю зиму! **Цена - 1,50 грн.**

13. ***«Коллекционер»*** Вы хотите продать монеты СССР, но не знаете их реальной стоимости? Каталог, в котором даны цены на монеты СССР и России с 1700 по 1992 г. **Цена - 1 грн.**

14. ***«Телеантенна - своими руками!»*** Практическое руководство по сборке уникального антенного устройства, с помощью которого любой телевизор станет принимать множество новых интересных коммерческих и др. телеканалов не только России и СНГ, но и дальнего зарубежья! Конструкцию может собрать даже начинающий радиолюбитель из самых распространенных деталей. **Цена -2,50 грн.**

15. ***«Антенный усилитель»*** Описание и схема сборки простого антенного усилителя, который обеспечит отличное качество изображения в зоне неуверенного приема и позволит нормально принимать даже удаленные телесигналы. Незаменимое устройство для настоящих телезрителей! **Цена - 2,50 грн.**

IV. ПРИГОДИТСЯ ВСЕМ (сборник изданий)

01. ***«Кирпичи-почти бесплатно!»*** Руководство по изготовлению красного термостойкого кирпича из практически бесплатных, доступных всем материалов. По качеству и внешнему виду ничем не отличается от промышленного! **Цена - 1,50 грн.**

02. ***«Строительные блоки»*** Простая технология изготовления строительных блоков повышенной прочности и без цемента! Возможны любые размеры, формы, расцветки. **Цена - 1,50 грн.**

03. ***«Прочно и практично!»*** Руководство по сборке своими руками простого механического устройства для плетения сетки - рабицы - универсального материала, из которого можно сделать и забор для защиты огорода или пасеки, и клетку для кроликов или цыплят, а также арматуру для блочных конструкций. **Цена - 1,50 грн.**

04. ***«Электроды для сварки»*** Простые рецепты изготовления электродов из самых доступных материалов, а также рецепт знаменитого среди умельцев «термитного карандаша»,который заменяет электросварку. **Цена - 1,50 грн.**

05. ***«Помощник мастера»*** Подробная инструкция и схема сборки сварочного аппарата, который собирается всего за пару дней, варит металл толщиной до 20 мм электродами диаметром до 4 мм и при этом работает от сети 220 В. Наверняка пригодится в гараже при ремонте автомобиля, на даче,в быту. **Цена - 2 грн.**

06. ***«Ремонт сантехники»*** Подробное описание технологии восстановления эмалированного покрытия на ваннах, раковинах, посуде в домашних условиях. **Цена - 1,50 грн.**

07. ***«Волшебная жидкость!»*** Сборник рецептов простых средств для удаления с бумаги любого типа различных печатей, штампов, записей и т. п. Необходимые химикаты продаются в каждой аптеке! **Цена - 1,50грн.**

08. ***«Печати и штампы»*** Способы изготовления в домашних условиях печатей, штампов, штемпелей и экслибрисов любой сложности. Самая доступная технология. **Цена - 1,50 грн.**

09. ***«Мини-ксерокс из увеличителя!»*** Руководство по переделке обычного фотоувеличителя в домашний миниксерокс, способный ежедневно делать нужное количество копий. **Цена - 1 грн.**

10. ***«Вечная лампочка!»*** Простой секрет переделки обыкновенной лампочки, после которой она станет «вечной» и никогда не перегорит. **Цена - 1 грн.**

11. ***«Враг ржавчины»*** Рецептура специальной мази для 100% удаления ржавчины и защиты от неё кузова, днища, других частей автомобиля и любых металлических изделий (замки, петли и т. п.). Надежная защита от коррозии теперь Вам обеспечена! **Цена-1,50 грн.**

12. ***«Кинескоп»*** Простой способ восстановления «севшего» кинескопа у телевизора. **Цена - 1 грн.**

13. ***«Защитник»*** Описание и схема изготовления мощного карманного электрошокера - максимально эффективного прибора для самообороны. «Защитник» парализует нападающего током и ослепляет его яркой вспышкой. Вечерние прогулки будут спокойнее! **Цена - 1,50 грн.**

14. ***«Шпион»*** Простая схема «жучка» для прослушивания помещений и автомобилей в радиусе 100 м по бытовому УКВ-приёмнику. **Цена - 2 грн.**

15. ***«Сторож»*** Руководство по изготовлению универсального радиоохранного устройства для автомобиля, гаража, квартиры и т. п. Простое в сборке, но ничем не уступает дорогим импортным конструкциям! **Цена - 1,50 грн.**

16. ***«Кулинарные рецепты»*** Как приготовить в домашних условиях маргарин высшего сорта, уксус, искусственный мёд, мармелад, конфеты, дрожжи, кетчуп, шампанское, «черную икру», мороженое, хрустящий картофель - и другие продукты. **Цена - 1,50 грн.**

17. ***«Спирт и пиво!»*** Сборник рецептов простого приготовления в домашних условиях питьевого спирта без сахара из доступных компонентов и продуктов, а также секреты приготовления вкуснейшего домашнего пива 10 сортов на любой вкус. Всегда будет что поставить на стол и приятно удивить гостей! **Цена - 2,50 грн.**

18. ***«Избавьтесь от вредителей!»*** Сборник рецептов приготовления очень эффективных составов для борьбы с беспокойными насекомыми - тараканами, мухами, клопами, комарами, блохами, вшами, а также рецепты средств против мышей и крыс. **Цена-1,50 грн.**

19. ***«Займитесь делом!»*** В этом пособии предлагается более 30 способов честного и легального зарабатывания денег на дому. Все способы не требуют вложения больших средств, высокой квалификации, а доходность зависит от Вашего желания работать и зарабатывать. **Цена - 2,50 грн.**

СПЕЦИАЛЬНОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ

С недавних пор мы имеем возможность предложить Вам **льготный вариант заказа,**который существенно сэкономит Ваши средства. Теперь Вы можете приобрести у «Гарантийного агентства» полный комплект из четырех зборников которые включают в себе 65 изданий в **четыре раза дешевле** их общей стоимости **- за 30 грн.** Согласитесь, по сегодняшним временам это не очень большая сумма за универсальные издания, которые будут полезны в каждом доме и не раз окажут Вам и Вашим близким столь необходимую и долгожданную помощь во многих жизненных ситуациях.Решайте!

Внимание **!НОВИНКА!** Только для наших читателей! Заказывая у нас хотя-бы один сборник изданий, Вы получаете право приобрести уникальную энциклопедию игрока **"Как выиграть в Украинскую Национальную Лотерею"** по льготной цене - всего за 10 грн.

КАК ОФОРМИТЬ СВОЙ ЗАКАЗ:

- Аккуратно и разборчиво заполните БЛАНК ЗАКАЗА. Отметьте выбранный сборник изданий галочкой. Если одного БЛАНКА ЗАКАЗА недостаточно, заказ можно оформить на простом листе бумаги. **Минимальный заказ - 1 сборник изданий в два раза дешевле их общей стоимости.**
- Вложите заполненный БЛАНК ЗАКАЗА в конверт и отправьте по адресу:

г. Днепропетровск, 49000, а/я 107
"Гарантийное агентство"

- После получения от Вас заявки Ваш **заказ будет** сформирован, упакован и **отправлен** по Вашему адресу **наложенным платежом.** Свой заказ Вы оплатите при получении на почте. **Почтовые расходы по Украине - 5 грн.**

БЛАГОДАРИМ ВАС ЗА ОКАЗАННОЕ ВНИМАНИЕ И ЖДЕМ ВАШЕГО ЗАКАЗА!

ДСО

Я ЗАКАЗЫВАЮ: СБОРНИК ИЗДАНИЙ

БЛАНК ЗАКАЗА

☐ **I. Красота и здоровье** - комплект из 16 изданий всего за 15 грн.

☐ **II. Познай себя** - комплект из 15 изданий всего за 15 грн.

☐ **III. Новые возможности** - комплект из 15 изданий всего за 15 грн.

☐ **IV. Пригодится всем** - комплект из 19 изданий всего за 15 грн.

СПЕЦИАЛЬНОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ!

☐ **Полный комплект** из четырех сборников которые включают в себе 65 изданий в **ЧЕТЫРЕ РАЗА ДЕШЕВЛЕ** их общей стоимости **- за 30 гривен.**

☐ **+ НОВИНКА!** Уникальная энциклопедия игрока "**Как выиграть в Украинскую Национальную Лотерею**" - всего за 10 грн.

МОЙ АДРЕС: ______________________________

(почтовый индекс и подробный адрес)

____

(фамилия, инициалы)

г. Днепропетровск, 49000, а/я 107
"Гарантийное агентство"

Оплата заказа - при получении.

Бітумні матеріали

Бітумними називаються продукти переробки нафти. Вони підрозділяються на будівельні, покрівельні й дорожні.

Бітум складається з мінеральних масел (40–65%), смол (18–48%) і асфальтенів (тверді й крихкі частки – 13–30%). Асфальтени надають бітуму твердості, а смоли й масла – пластичності.

Бітум – найпоширеніший гідроізоляційний матеріал. Перевага бітумів полягає у відносній простоті застосування, особливо в індивідуальному будівництві.

Основне призначення бітумів під час будівництва льохів – влаштування обклеєної гідроізоляції й склеювання полотен гідроізоляційних матеріалів.

Бітуми різних марок різняться своїми фізико-механічними властивостями. Старіння бітуму спричиняється частковою втратою легких масляних фракцій, при цьому він стає твердим і крихким. За низьких температур бітум втрачає свою еластичність, стає твердим і ламким.

Бітумною мастикою називають суміш розплавленого бітуму з наповнювачем і пластифікатором. В індивідуальному будівництві як наповнювач застосовують деревне борошно, дрібні ошурки, подрібнений і просіяний торф або лісовий мох, посічену (20–40 мм) мінеральну вату, дрібний азбест і гумове подрібнене кришево розміром близько 1 мм. Основна вимога до наповнювача: тонкість подрібнювання, сухість і нездатність до грудкування. Злежалий і згрудкований наповнювач після просушування подрібнюють і просівають через металеве сито з вічками 5 х 5 мм. Як пластифікатор найчастіше використовують автомобільне відпрацьоване картерне масло. Це найдоступніший матеріал.

Порівняно з чистим бітумом мастики за низьких температур стають менш крихкими, краще розм'якшуються, а також забезпечують міцніше приклеювання (прилипання) рулонних матеріалів до ізолювальних поверхонь.

За підвищених температур мастика не сповзає із похилих і вертикальних поверхонь, що особливо важливо при влаштуванні руберoїдних покрівель. Дуже важливо, що мастика в широкому діапазоні температур еластичніша, ніж бітум, в'язкість мастики дає змогу нанести на ізолювальну поверхню, шар завтовшки до 4 мм.

Під час приготування мастики для плавлення бітуму необхідний казан з товстими (4–5 мм) стінками й кришкою, яка щільно накриває казан. Стандартні бочки й відра малопридатні, бо в них бітум перегрівається й пригоряє.

Бітум очищають від упаковки й колють на шматки масою 0,5–2 кг. Це краще робити на дерев'яному піддоні, щоб не забруднити бітум, потім його завантажують у казан на 2/3–3/4 об'єму. Розігрівають і розплавляють бітум тільки на слабкому вогні протягом 2–4 год. Аби уникнути пригоряння й коксування, не допускають сильного й різкого підвищення температури. Зовнішні ознаки пригоряння й коксування, що почалося, – поява на поверхні розплавленої маси бульбашок і жовтувато-зеленого диму.

Температуру розігрітого бітуму контролюють термометром зі шкалою 200°С і більше, оскільки під час плавлення "на око" не уникнути помилок.

У процесі нагрівання й зневоднювання бітумної маси з поверхні розплаву сіткою-ковшем або прикріпленою до дерев'яної ручки консервною банкою із пробитими в денці отворами знімають сторонні домішки, що спливли. Після закінчення зневоднювання температура розплаву має бути близько 180–190°С. Для запобігання коксування бітум не слід тримати на вогні за температури понад 190°С більше 1 год., а за температури 160–180°С – понад 3 год.

Бітум вважається готовим, якщо в масі відсутні нерозплавлені шматки й піна, а поверхня розплаву стає гладенькою. При цьому необхідно погасити вогонь під казаном (скажімо, засипати його піском) або, якщо дозволяють розміри й маса казана, можна зняти його з вогню й установити так, щоб випадково він не перекинувся.

Відразу після цього до розплаву невеликими порціями засипають просушений і своєчасно підігрітий на жаровнях наповнювач, ретельно перемішують дерев'яним веслом-мішалкою до однорідної маси. Перемішування закінчують після осідання піни. Потім до маси додають пластифікатор і все знову перемішують. Часточки наповнювача мають бути рівномірно розподілені в масі.

Приготовлену мастику відразу використовують, не даючи їй охолонути нижче 120°С, інакше шар її буде занадто товстий і не забезпечить якісного склеювання. Оскільки бітум дуже швидко (приблизно за 2 хв.) охолоджується, необхідно приділити особливу увагу підготовчим роботам.

Для приготування 10 кг мастики потрібно 8,5 кг бітуму, 1 кг наповнювача й 0,5 кг пластифікатора.

Г. Ткаченко

Бітумна ґрунтовка (праймер)

Щоб забезпечити міцне зчеплення бітумних мастик з поверхнями, які ізолюються, необхідна попередня ґрунтовка.

Бітумну ґрунтовку готують із бітуму, розчиненого в неетильованому бензині (Б-70) у співвідношенні 1:3 за об'ємом або 1:2,5 за масою. При цьому бітум рекомендується спочатку розплавити. Потім бітум, охолоджений до 80°С, невеликими порціями додають до бензину, ретельно перемішуючи до повного розчинення й одержання однорідної маси. Такий технологічний прийом дає змогу швидко й ретельно розчинити бітум і одночасно зменшує пожежонебезпеку під час роботи з бензином.

Ґрунтовку проціджують через металеву сітку з вічками 0,5 х 0,5 мм. Краще наносити її у два прийоми (товщина кожного шару 0,1 мм).

Для кращого приклеювання руберойду поверхні попередньо очищають від бруду, просушують вологі

Глиняний замок і глиняне змащення

Глиняний замок (екран) – шар м'ятої, ретельно втрамбованої глини навколо стін і фундаменту льохів і підвалів, практично водонепроникний для підземних вод.

Глиняні замки значною мірою сприяють довговічності обклеєної гідроізоляції з рулонних матеріалів – руберойдів, захищаючи їх від прямого контакту із ґрунтовою водою.

Глина являє собою пухкий матеріал з дуже дрібних часток переважно шаруватої (лускатої) форми розміром близько 0,01 мм, а часто – менше 0,001 мм. У сухому вигляді глинисті часточки слабко зв'язані між собою. У суміші з водою глина утворює пластичне тісто, здатне приймати й зберігати будь-яку надану йому форму, при цьому збільшуючись в об'ємі в 2 рази й більше. Цю властивість глини й використовують, коли роблять глиняні замки.

Для глиняних замків краще підходить пластична – жирна глина, яка містить не більше 5–15% піску. Для поліпшення пластичних властивостей її замочують і дають вилежатися, не допускаючи пересихання. Пластичність глини різко підвищується, якщо її заготовити з осені й залишити на зиму лежати на відкритому місці, щоб вона гарненько виморозилася й розмокла. У цьому разі пластичність набувають не лише окремі кристали, у які вода проникає по міжшарових просторах, але розпадаються й самі глинисті частки, так звані агрегати.

Глиняні замки можна робити в переставній опалубці, шарами завтовшки 200–300 мм із обов'язковим пошаровим трамбуванням і ущільненням. Глину варто брати природної вологості, тобто не занадто перезволожену й непересушену, тоді її легше трамбувати. Глина природної вологості утворює грудку, якщо її стиснути в кулаку, вона не розсипається. Для виготовлення 1 м^3 глиняної маси (глина й добавки до неї) необхідно підготувати 1,2–1,3 м^3 глини в розпушеному стані.

Глиняний замок можна викласти вологими грудками глином'ятки або коржами. Глином'ятка – це грудка м'якої глини розміром з невеликий кавун. Коржі одержують, здавлюючи з двох боків грудки глином'ятки.

Глиняне мастило застосовують для герметизації й утеплення перекриттів льохів. Для приготування глиняного мастила придатні будь-які сорти місцевої глини. Глину попередньо замочують на 2–3 доби.

Для приготування 1 м^3 мастила перемішують 0,7 м^3 глиняного й 0,28 м^3 вапняного тіста, 32 кг волокнистих домішок (костриця, полова, солом'яна січка завдовжки 50–100 мм), 200 кг води. До води можна додати мідний купорос (100 г на 1 відро).

Г. Ткаченко

місця, потім покривають холодною бітумною ґрунтовкою.

Рулонні матеріали наклеюють гарячим бітумом лише після того, як висохне ґрунтовка. Верхній шар, аби запобігти ушкодженням, відразу ж обсипають (втоплюють у нього) грубозернистим сухим піском. Роботу проводять в ясну погоду, інакше покриття може спучитися й відшаруватися.

Роботи з бітумними матеріалами можна проводити тільки в ясну суху погоду. Навіть кілька крапель дощу, потрапивши на розпечений бітум, можуть за лічені секунди спричинити небезпечний викид піни й бризок і, як наслідок, – спалах.

Працювати з розплавленим бітумом треба в костюмі із щільної тканини й рукавицях. Біля казана необхідно поставити відро із сухим піском. Усі ємкості після закінчення роботи слід очищати, не допускаючи утворення застиглого бітуму (зазвичай це роблять випалюванням).

Працювати біля варочного казана краще вдвох, щоб мати можливість підстрахувати й надати один одному допомогу.

Г. Ткаченко

Поради молодому господарю

• Пружна гума набагато полегшить вам роботу із кліщами, якщо ви візьмете обрізок гумової трубки й надягнете його на ручки так, як показано на рисунку.

• Для розбавлення фарб і приготування складів з кількох фарб обов'язково тримайте у своїй майстерної спеціальний набір посуду, наприклад, з обрізаних пластикових пляшок і банок різної місткості.

• Металеві інструменти, якими ви користуєтеся дуже рідко, покрийте захисним змащенням. Це захистить сталь від іржі. Для змащення можна використовувати технічний вазелін або суміш парафіну з гасом: на 100 г гасу береться 30 г подрібненого парафіну.

• Склорізом можна різати тільки сухе й чисте скло. Вода, пил, бруд дуже швидко зроблять ваш склоріз непридатним.

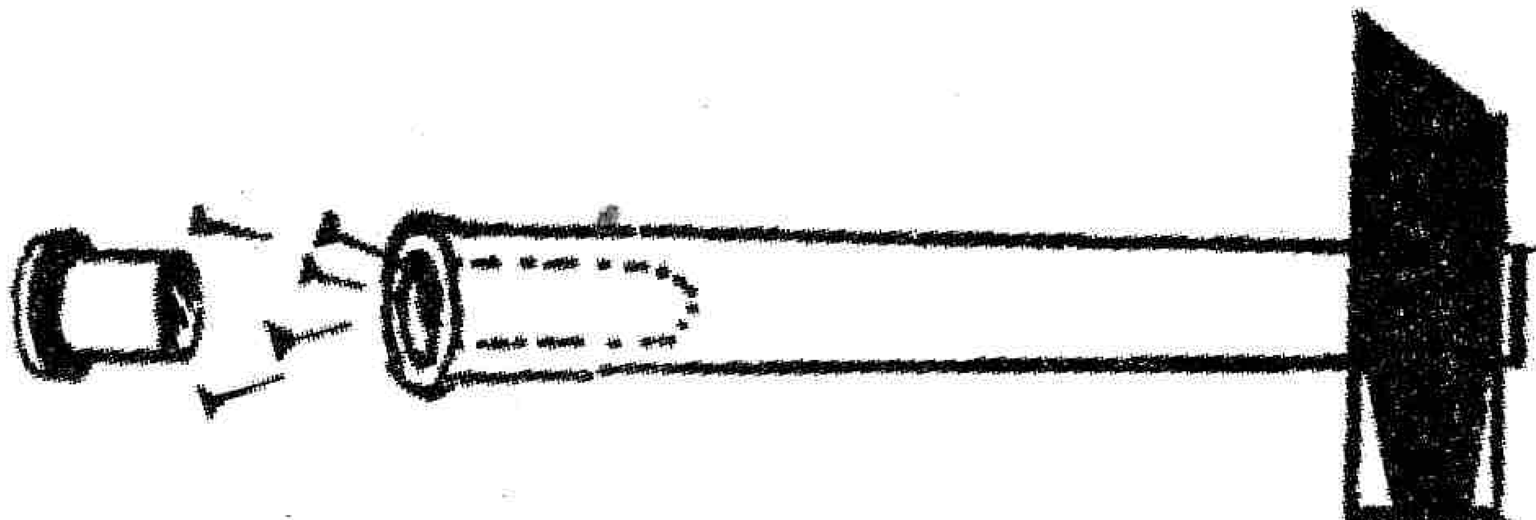
• Зношений напилок можна реставрувати, зануривши його на кілька хвилин у слабкий розчин сірчаної кислоти. При цьому варто мати на увазі, що після травлення напилок обов'язково варто промити в содовому розчині.

Оброблений у такий спосіб напилок набуває своїх первісних різальних якостей.

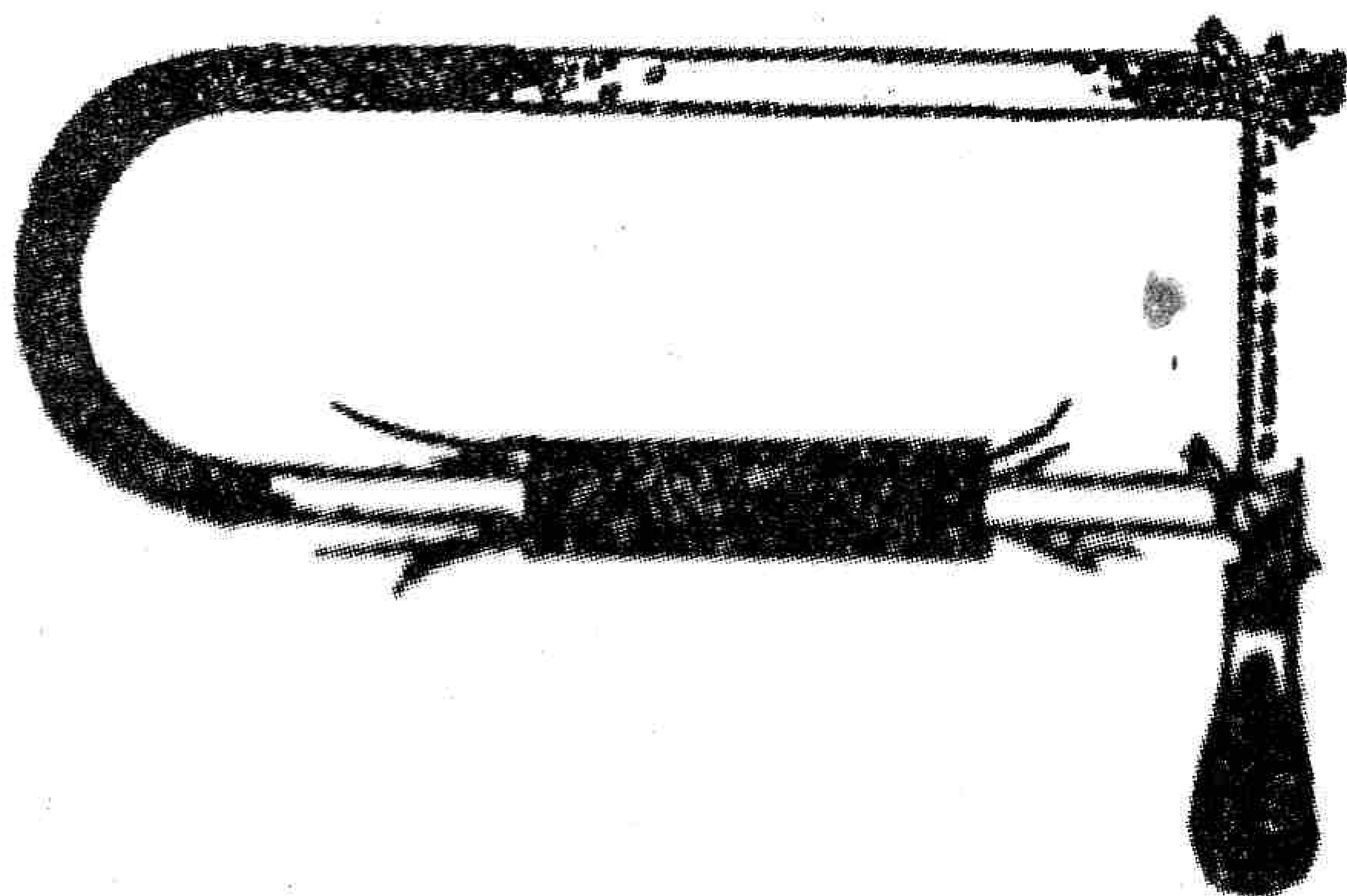
Зібрав і підготував до друку ***Г. Ткаченко***

Поради молодому господарю

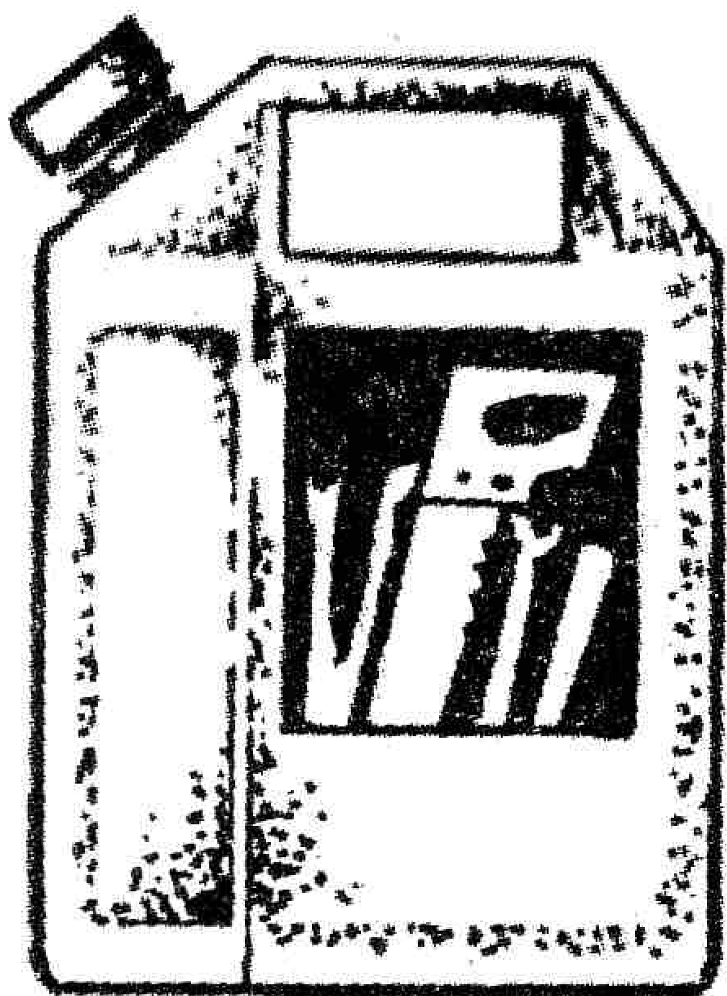
Дрібні цвяхи й шурупи можна зберігати в ручці молотка, висвердливши в ній доволі місткe заглиблення, яке закривається звичайною пробкою. Щоб пробка не вискакувала, її щільно приганяють до отвору.

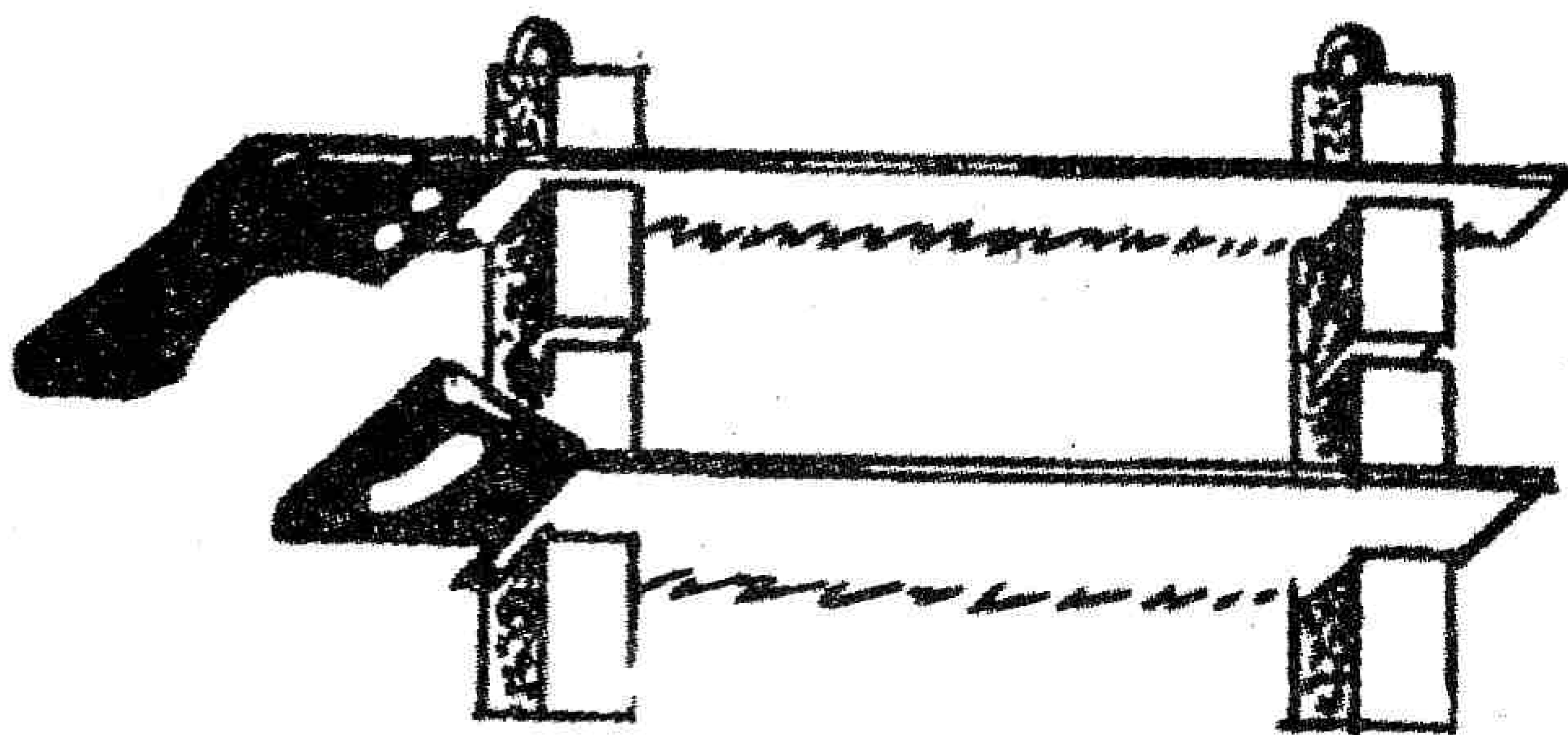
Запасні пилки для лобзика зручно зберігати за гумовою манжеткою, яку надівають на дугу лобзика. Манжетку можна зробити з горловини надувної кульки або шматка гумової трубки невеликого діаметра. Від зіткнення з гумою робочі якості пилок не змінюються.

Переносний ящик для цвяхів можна зробити з старої поліетиленової каністри.

Відмінний держак для ножівок вийде, якщо прибити до стіни бруски з попередньо пропиляними в них похилими пазами. Ці пази надійно захистять зуби ножівок від деформації.

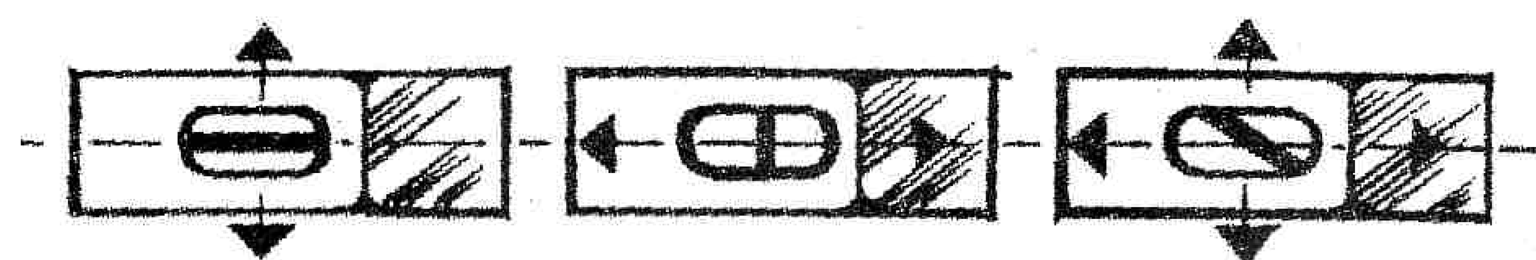

Для фарбування великих поверхонь використовуються махові (великі) щітки з довгою щетиною. Двері, вікна й інші поверхні невеликої площі фарбують щіткою-ручником. Для фарбування водними складами беруть макловицю. Щоб одержати гладку глянсову поверхню, використовують щітку-флейц – пласку щітку з довгою тонкою й пружною щетиною.

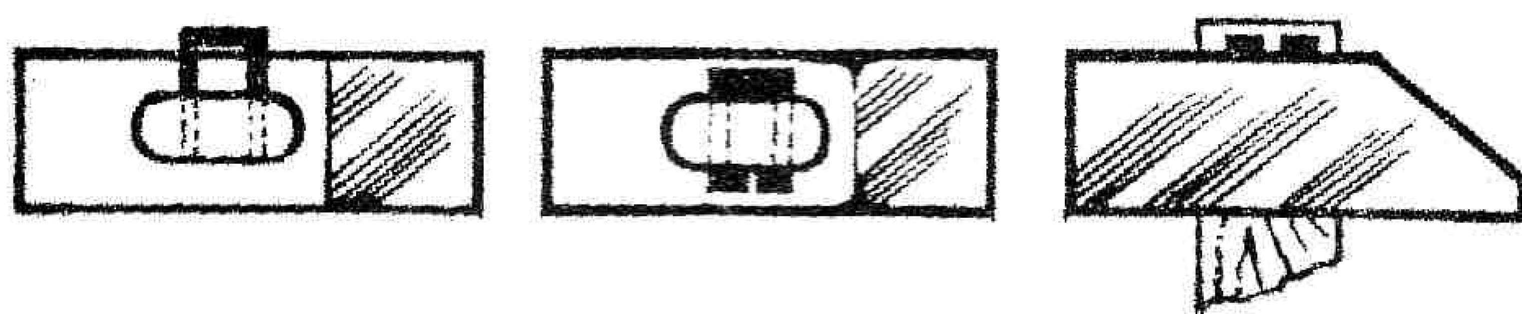
Перш ніж розпочати роботи зі склом, перевірте, чи запаслися ви всім необхідним інструментом для цього: склорізом, лінійкою, косинцем, стамескою, ножем, кліщами й молотком.

Найнадійнішими породами дерева для рукояток є береза, кизил, шовковиця або горобина.

Для надійнішого кріплення ручки молотка або сокири до робочої частини інструмента, ручку розклинюють не по поздовжній або поперечній площині, а по діагоналі. У цьому випадку клин буде утримувати робочу частину інструмента в обох площинах.

Щоб надійно закріпити робочу частину молотка, у виступаючій над нею частині рукоятки просвердлюють два отвори невеликого діаметра, вставляють у них скобу (можна використовувати для цієї мети цвях або стальний дріт діаметром до 2 мм) і загинають кінці скоби.

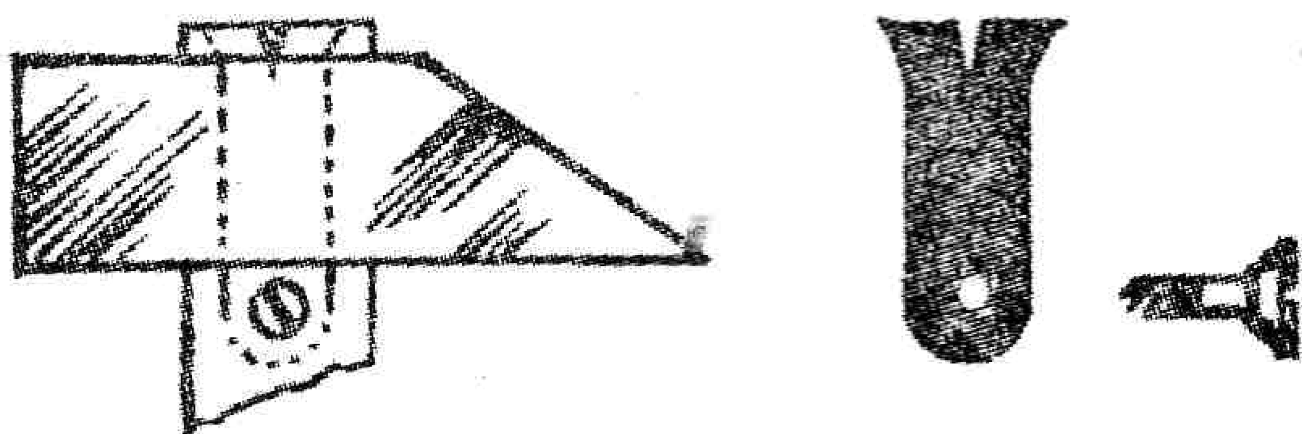

Примітивну киянку можна зробити зі стовбура дерева, зрізавши частину його разом із виростаючої з нього під прямим кутом гілкою. Перш ніж користуватися саморобною киянкою, випробуйте її на міцність.

Рукоятку легкого молотка простіше закріпити за допомогою шурупа, а не спеціального клину. Для цього один або два шурупи угвинчують у торець рукоятки.

Термін служби киянки (дерев'яного молотка) значно подовжиться, якщо обмотати її робочу частину ізоляційною стрічкою.

Інший спосіб кріплення робочої частини молотка. У ручці роблять пропил ножівкою, вставляють у паз залізну пластинку, ручку разом із пластинкою просвердлюють дрилем і загортають в отвір шуруп. Потім насаджують на ручку робочу частину молотка, частину пластинки, яка виступає, розпилюють і загинають її кінці в боки.

Ще один спосіб закріплення рукоятки молотка. На відстані 5 – 7 см від верхнього кінця рукоятки просвердліть отвір діаметром до 4 мм, пропустіть у нього дріт того ж діаметра, зігніть і притисніть до рукоятки кінці дроту, а потім насадіть робочу частину молотка й загніть кінці дроту, обхопивши ними частину робочої поверхні.

Якщо у вас є шило або викрутка, на яких відсутня ручка, не поспішайте їх викидати. Знайдіть або виготовте ручку з органічного скла, потім затисніть інструмент у дриль і, використовуючи торцеву частину інструмента замість свердла, просвердліть ручку. Оргскло при цьому розігрівається. Інструмент легко ввійде в ручку, а після охолодженння пластмаса "намертво" схопиться з металом. Такий інструмент прослужить вам ще дуже довго.

Пластикову ручку для інструментів можна зробити з непотрібних пластикових пляшок, флаконів і навіть дитячих іграшок. Для цього поліетиленову сировину дрібно кришать або нарізують, кладуть у духовку (у металевій ємкості), нагрівають там доти, поки сировина не перетвориться в однорідну масу. Після цього масу переміщують у попередньо заготовлену форму (з картону, жерсті), утрамбовують і вдавлюють у неї неробочий кінець інструмента.

Залишається почекати, поки готова ручка охолоне й буде придатна для експлуатації.

Для полірування невеликих деталей можна використовувати круглу гумку для витирання, закріпивши її за допомогою гвинта й гайки в патроні електродриля.

Як фрезу для обробки дрібних металевих деталей можна використовувати коліщатко із запальнички, яка відслужила свій строк.

Нові махові щітки й ручники перед першим використанням варто обмотати міцним шпагатом на 2/3 довжини щетини. У міру зношування щетини обв'язку варто поступово розпускати.

Перед роботою з фарбами на водяній основі новий валик необхідно опустити у воду й протримати там не менше п'яти годин. Після цього новий матеріал, яким обтягнуть циліндр валика, стане м'яким і щільно обтягне основу, на якому тримається.

Дерев'яну ручку, яка розхиталася, можна закріпити так. Беруть одну частину товченої пемзи й три частини каніфолі. Змішавши їх, треба засипати в отвір ручки, після чого інструмент (ніж, викрутка, шило тощо) гарненько розжарюють на вогні, неробочий його кінець насаджують на ручку, суміш плавиться й міцно схоплюється з металом.

Торцева частина ручки долота часто розколюється або кришиться від ударів молотка. Щоб цього не відбулося, прибийте до торця металеву пробку від пляшки. Те саме можна зробити й з ручкою стамески.

Якщо для особливо тонких і точних робіт вам потрібна годинникова лупа, прикріпіть її до оправи окуляр за допомогою липкої стрічки. Вам не доведеться напружувати зір, а лупа не заважатиме під час роботи.

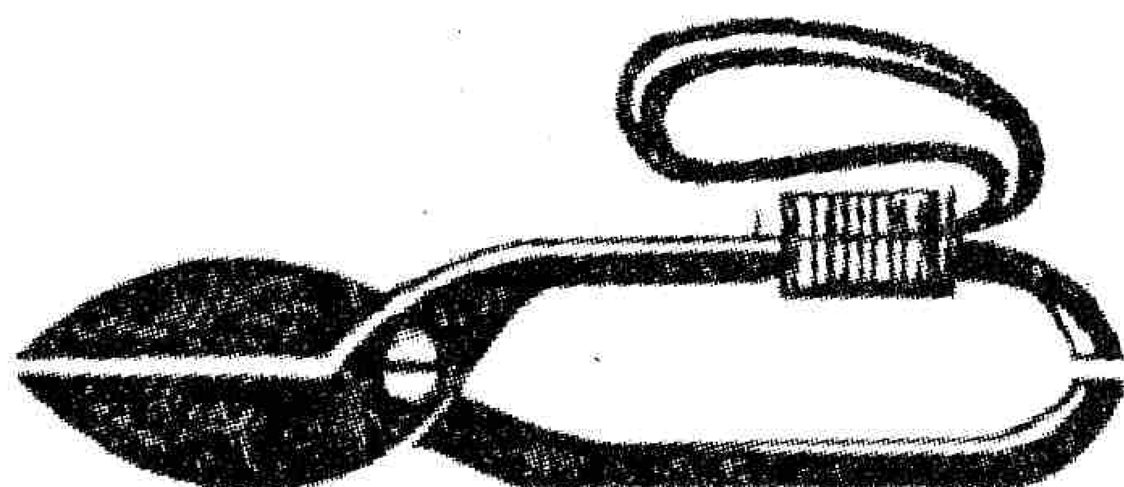
Відмінну ручку для маленької викрутки, шила або надфіля можна зробити з використаного балончика для заправлення сифонів (якщо вони у вас збереглися). Для цього достатньо вставити неробочий кінець інструмента в балончик і обтиснути його горловину плоскогубцями. Щоб нова ручка не бруднила руки, обмотайте її ізоляційною стрічкою.

Якщо вам часто доводиться працювати із зубилом, ви, напевно, випробовували неприємні хворобливі відчуття, які виникають від вібрації при ударах по зубилу молотком. Щоб їх позбутися, достатньо натягнути на ручку інструмента шматок товстого гумового шланга.

Дуже зручною змінною рукояткою для надфіля може стати держак товстого цангового олівця. Для цього надягніть на шпору надфіля хлорвінілову трубочку й вставте її в канал держака. Ваш "арсенал" поповниться ще одним зручним і надійним інструментом.

Якщо у вас під рукою немає дрібного наждакового паперу, але є наждакове коло великої зернистості, гарненько потріть його поверхню м'якою крейдою й розпочинайте шліфування дерев'яної або металевої поверхні.

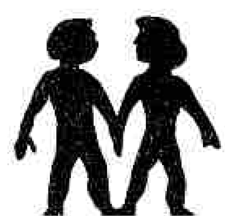
Ножиці по металу, зазвичай, не мають на ручках кільця для пальців. Цей недолік можна усунути, якщо прикріпити до однієї з ручок шкіряне кільце, що зробить ваш інструмент зручнішим в експлуатації.

Іноді напилок забивається металевим пилом, крихтами металу. Не викидайте його – спробуйте очистити за допомогою латунної або мідної лопаточки. Іноді це вдається і напилок знову приходить у робочий стан.

Зібрав і підготував до друку ***Г. Ткаченко***

ЛИПЕНЬ

Близнята 30.06 (11:02)–2 (10:52)

На початку липня помідори і перець за сприятливої погоди активно ростуть і розвиваються. Не забудьте тільки пропасинкувати ці рослини, а кабачки і гарбузи – прищипнути.

До речі, при формуванні крони в молодому саду проводять також прищипування верхівок пагонів, пасинкування і відхилення гілок у бажане положення.

Рак 2 (10:52)–4 (11:15)

● Новий Місяць 3 (5:18)

У дні Нового Місяця астрологи не радять нічого висівати. Зате виполоті бур'яни в цей час не піднімуться знову. Ось чому для розпушування ґрунту в міжряддях саду й на грядках та знищення бур'янів – це найкращий строк.

Саме у дні Нового Місяця доцільно спиляти засохлі гілки фруктових і плодових дерев.

Лев 4 (11:15)–6 (14:03)

Збирати вишні для переробки можна без плодоніжки, але в такому випадку їх потрібно швидко законсервувати.

Абрикоси зривають повністю достиглими. Оскільки вони достигають не одночасно, то збирати слід декілька разів. Абрикоси також необхідно відразу спожити або переробити.

Малину зривають без плодоніжки перед настанням повної стиглості і також відразу споживають або переробляють.

Смородину збирають у фазі повної стиглості, а аґрус для переробки – ще недостиглим.

Діва 6 (14:03)–8 (20:30)

На квітнику проріджують сіянці рослин, які висіяні безпосередньо у ґрунт. За сприятливої погоди можна продовжувати розділяти й пересаджувати бородаті іриси, барвінок, айстри, чебрець, примулу.

У липні починають цвісти гладіолуси. Їх слід регулярно поливати і повторно підживити аміачною селітрою (25 г/м^2). Підживлюють також жоржини багатокомпонентними мінеральними сумішами з розрахунку 30 г на один квадратний метр.

Терези 8 (20:30) – 11 (6:34)

☾ Перша чверть Місяця 10 (7:35)

Цей знак Зодіаку позитивно впливає на всі коренеплоди і бульбові рослини. Хоч городники рекомендують регулярно здійснювати сівбу редиски, але в липні її краще не висівати, адже через значну спеку плоди швидко стають щуплими і передчасно стрілкуються. Редьку осінніх і зимових сортів, навпаки, можна висівати протягом усього місяця.

Скорпіон 11 (6:34)–13 (18:49)

Як правило, в липні достигає часник, який висаджували восени. Листки його жовтіють і засихають, а цибулинки вкриваються сухими лусочками. Не можна допускати повного висихання листків, оскільки вони легко відриваються, а цибулина розсипається на окремі зубки, які швидко починають проростати.

Стрілець 13 (18:49)–16 (7:19)

Сформовані в 1, 2 чи 3 стебла помідори продовжують пасинкувати, тобто видаляти бокові пагони, які утворюються у пазухах листків. В міру росту стебла рослин прив'язують до шпалер або до кілків. Особливо ретельно потрібно стежити за появою жовтих листків внизу рослини, які швидко висихають, що є ознакою грибного захворювання. Це листя видаляють і обов'язково спалюють.

Козеріг 16 (7:19)–18 (18:39)

○ Повний Місяць 18 (10:59)

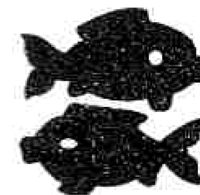
Цибулю, яку висіяли насінням і виростили з розсади, в липні не підживлюють, адже це може затримати визрівання, збільшити кількість цибулин з товстими м'ясистими шийками і погіршити їхню лежкість. Починає дозрівати цибуля з сіянки. Використовують її у стравах до початку зими, оскільки вона погано зберігається. Збирають цибулю тільки після вилягання листя.

Водолій 18 (18:39)–21 (4:07)

У період тривалих дощів сорти яблунь і груш, які чутливі до захворювань паршею, обприскують.

На стовбурах плодових дерев закладають ловильні пояси з гофрованого паперу. Якщо у червні в прищеплених навесні деревах не ослаблювали обв'язку живців і не вкорочували виросли з них пагони, необхідно здійснити це зараз. Їх обрізують на 1/3-1/4 довжини. Обламують або прищипують також вовчки, які утворюються нижче місця щеплення. Видаляють пасинки на винограді.

Риби 21 (4 : 07)–23 (11:22)

Повторюють сівбу головчастого і спаржевого салату. В міру достигання різних салатів поступово збирають їстівні частини рослини. Вирощену розсаду ендивію висаджують на постійне місце у ґрунт. Продовжують збирати петрушку. Підживлюють аміачною селітрою салатний цикорій, портулак, мангольд.

Овен 23 (11:22)–25 (16:13)

Упродовж літа можна висівати кріп, який збирають для споживання молоденьким. У липні збирають кріп для засолювання огірків. Його зрізують або виривають, коли він починає цвісти. Якщо майоран погано росте, його підживлюють аміачною селітрою.

Висаджений минулого року кмин до кінця липня починає достигати. Насіння достигає нерівномірно, ось чому збирають його окремими зонтиками в міру їх готовності, тобто коли вони стають коричневими, а рослини жовтіють і починають засихати.

Телець 25 (16:13)–27 (18:54)

☽ Остання чверть Місяця – 25 (21:41)

Брюссельську і білоголову капусту пізніх сортів підживлюють аміачною селітрою, розсипаючи її якомога

ВЕНТИЛЯЦІЯ ЛЬОХУ РЕГУЛЮЄТЬСЯ САМОСТІЙНО

Часто можна прочитати або почути рекомендації про те, як закривати канал вентиляції в льосі взимку під час морозів і тим самим рятувати овочі в ньому від замерзання. В основному ці рекомендації зводяться до двох порад:

- поїхати перед посиленням морозів на садову ділянку й закрити засувку руками;
- установити доволі складну електроніку, датчики температури, виконавчі механізми тощо, які б самі стежили за потрібним положенням засувки.

Однак добратися до ділянки своєчасно не завжди вдається, а застосовувати для цієї мети електроніку в льосі на садовій ділянці недоцільно з таких причин:

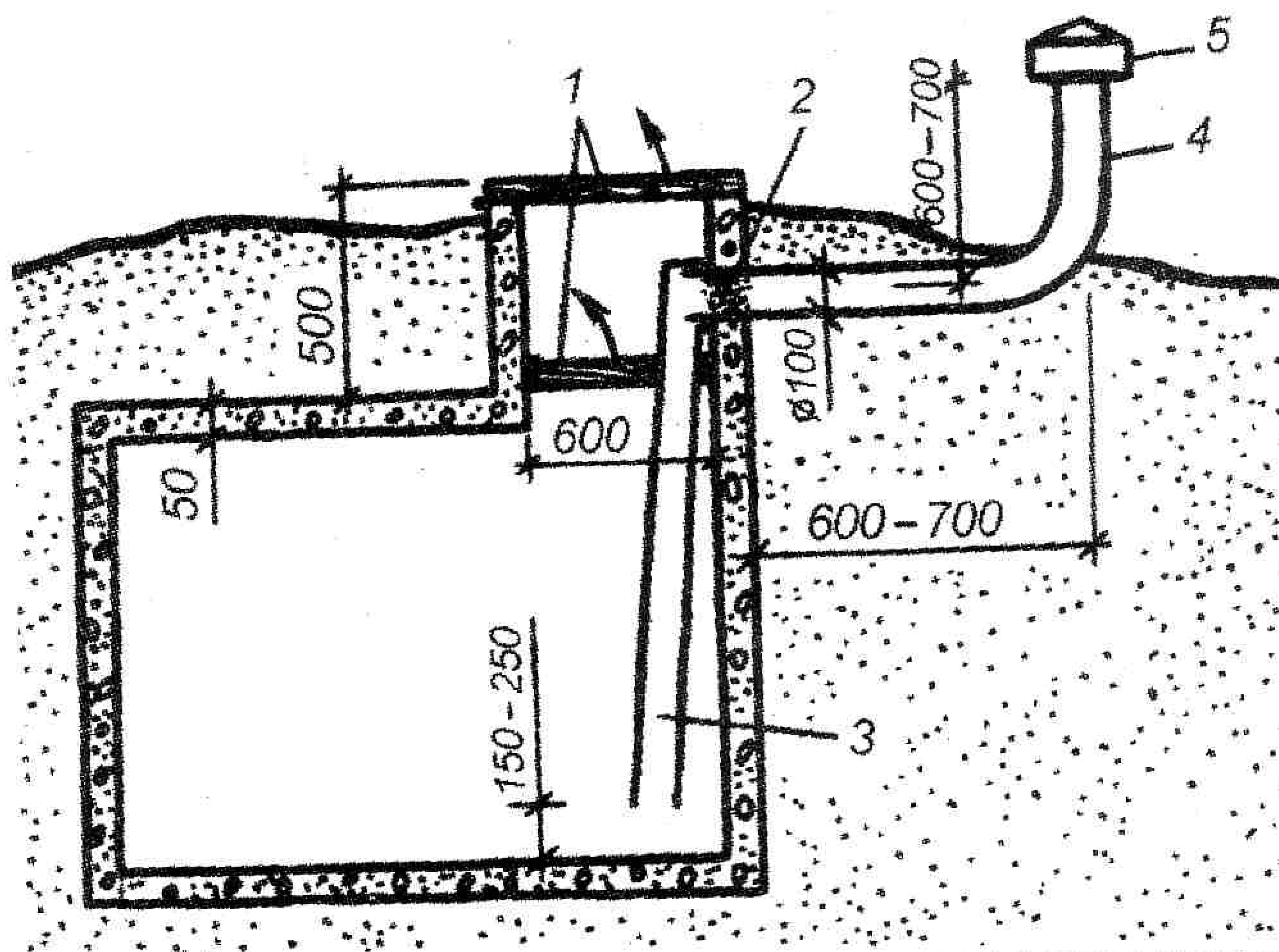
- чим більше деталей в електросхемах, тим більша ймовірність відмови пристрою;
- доводиться залишати увімкненою напругу в сирому, неопалюваному садовому будиночку, що загрожує пожежею;
- у багатьох садівничих колективах електроенергію на зиму вимикають;
- під час аварій в електромережах на ділянці нерідко по кілька днів взагалі не буває напруги, отож трапиться мороз – електроніка не допоможе.

Словом, добре б мати пристрій, у якому для підтримки в льосі потрібної температури не застосовувалася б електроенергія й не було б ні пружин, ні будь-яких механізмів, ані датчиків температури, ні навіть самої засувки, яка закриває або відкриває повітрохід вентиляції льоху.

Відразу виникає запитання: як можна регулювати подачу повітря будь-куди без датчиків, виконавчого механізму й навіть засувки?

Виявляється, можна! І підтвердження тому – конструкція льоху, представлена на рисунку. Система вентиляції в цьому льосі "без нічого" справно працює понад 15 років і не потребує ніякого догляду або ремонту.

А тепер перейдемо до опису пристрою вентиляції бетонного льоху. Лаз у льох обладнаний двома "утепленими" кришками, між якими проходить вентиляційна сталева труба (діаметр 100 мм, товщина стінки 5 мм). Зверху на трубі розміщений дефлектор ЦАГИ, який забезпечує

Саморегулювальна вентиляція льоху:
1 – кришки лазу; 2 – іній; 3 – короб;
4 – сталева труба; 5 – дефлектор.

підсмоктування повітря з льоху під час обдування його вітром. Конструкція й розміри дефлектора визначаються розміром труби, на яку він насаджений.

На кінці сталевої труби укріплений короб перетином 110х110 мм, виконаний із прогрунтованих і пофарбованих дощок.

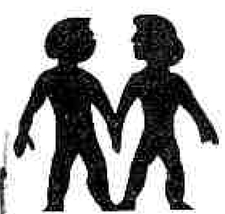
Підсмоктуване з льоху вологе повітря (у льох можна поставити відро з водою для збільшення вологості) проходить спочатку по "теплому" коробу, і, потрапляючи в "холодну" сталеву трубу, охолоджується. При цьому на внутрішній поверхні "холодної" труби утвориться іній. З посиленням морозу труба дедалі більше охолоджується, кількість інею в ній зростає, у результаті просвіт усередині труби зменшується аж до повного перекриття отвору. Під час потепління іній тане, чому сприяє тепле повітря, що надходить із підвалу, отвір у трубі відкривається, а вода від танення інею стікає на підлогу льоху.

Таким чином, сама природа автоматично регулює розміри отвору для проходу повітря в льох. Пристрій такої вентиляції надійний і абсолютно безпечний.

*Пігнотував **Г. Галкін***

ближче до рослини. У липні закінчують збирання ранньої цвітної капусти.

Пекінська капуста має короткий вегетаційний період і дає великий урожай. Її використовують як післяжнивну культуру, оскільки найвищий урожай вона дає в умовах короткого світлового дня і помірної температури.

Близнята 27 (18:54)–29 (20:11)

Практика переконує, що кращим строком садіння суниць у більшості районів України, де випадає достатньо снігу, є друга половина червня, увесь липень, серпень і перша половина вересня. Посаджені в цей час суниці до зими добре вкорінюються і наступного року вже дають урожай. Та готувати грядку під суницю слід не пізніше, як за два тижні. Під час перекопування ділянки вносять приблизно відро перепрілого гною і 9–13 грамів фосфорно-калійних добрив на один квадратний метр.

У спекотні дні суницю слід часто й щедро поливати, що сприяє швидкому укоріненню рослин.

Рак 29 (20:11) – 31 (21:21)

Огірки збирають залежно від їхнього призначення: для консервування – довжиною 8–10 см, для засолювання 8–18, для салату – 12 см і більше, не допускаючи пожовтіння.

Періодичність збирання залежить від погоди. Коли сонячно і тепло, можна робити це навіть двічі на день. Частіше збираючи, одержуємо огірки для консервування, а для засолювання їх збирають рідше.

Поливаючи дині, слід подбати, аби не змочувати їхню кореневу шийку. Щоб плоди не загнивали, під кожну зав'язь кладуть дощечку або шматок скла. Дині й кавуни підживлюють аміачною селітрою.

Пропоную...

...кролі великих елітних порід (австрійської, словацької селекції).

Володимир Федорович Гордієнко,
м. Вінниця, тел. 8 (097) 308-20-95

...троянди, тюльпани, нарциси. Конверт з марками – великий кольоровий каталог.

П. О. Козлова,
вул. Свідерського, 45, м. Бахчисарай, Крим, 98403,
тел. 8 (06554) 4-22-77, 4-43-98

...металошукач.

Тел. 8 (096) 949-45-75

...шиншили дорослі і молодняк.

смт Голованівськ,
тел. 8 (050) 98-205-90

...високі бородаті іриси – 300 сортів, півонії – 40 сортів.

Микола Іванович Музичук,
с. Юльївка, Запорізький р-н, Запорізька обл., 70434

...40 сортів гіацинтів, іриси, лілійники. Конверт – каталог.

В.В. Литвин,
вул. Щорса, 7/9, кв. 53, м. Київ, 03150

...іриси зарубіжних сортів.

а/с 127, м. Київ, 03035

...**лебеді:** чорні, чорношиї; **декоративні качки:** мандаринки, каролінки, огарі, казарки; **павичі**: індійські, білі, чорнокрилі; **фазани**; інкубаційні яйця, добові курчата **порід курей**: кохінхін, чорний, голубий; брама: темна, світла, золотиста, куріпчаста; орпінгтон: чорний, жовтий; юрловські – голосисті; італійські срібні, цесарки.

Сергій Миколайович Гезун,
вул. Шевченка, 162-а, с. Родниківка,
Уманський р-н, Черкаська обл., 20300,
тел. 8 (050) 38-38-288

...корейські свиноматки (поросні), кнури та молодняк.

Тел. 8 (04471) 2-14-81, 8 (066) 753-21-19

...попередні замовлення на саджанці: ожини, смородини, барбарисів, троянд, жимолості, тамарикса, великоплідної суниці, жовто- і чорноплідної малини.

Олег Васильович Грогуль,
вул. Мічуріна, 18, кв. 27, м. Козятин,
Вінницька обл., 22100,

...лілії, гладіолуси, тюльпани, нарциси, клематиси – сучасні сорти на зріз та для квітників. Низькі ціни, безкоштовні інструкції, консультації, каталог – у вашому конверті.

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 33, м. Кременчук, Полтавська обл., 39608,
тел. 8 (05366) 68951

...цибулини тюльпанів, гіацинтів, крокусів з Голландії на вигонку.

Тел. 8 (03654) 2-31-15; 8 (097) 664-88-33,
L-mail:volodia_ostrog@mail.ru

...недорого. Тюльпани (60). Початківцям передбачені знижки, замовляйте спецкаталог. Конверт – каталог.

Г.М. Караваєв,
вул. Батюка, 62, кв. 80, м. Слов'янськ,
Донецька обл., 84116

...тепличний ґрунтообігрівний електропровід.

Тел. 8 (097) 658-07-07, 8 (096) 778-45-25

...іриси.

Людмила Каліксовна Шалун,
вул. Жмаченка, 4, кв. 283, м Київ, 02192

...червоного каліфорнійського черв'яка, технології з переробки органічного сміття.

Тел. 8 (066) 181-58-84

...недорого післяплатою цибулини тюльпанів таких класів: Фостера, Кауфмана, Грейга (усі – надранні), Дарвінівські гібриди (ранні), Тріумф, махрові, бахромчасті, папугові, лілійні. Діє система знижок. Каталог – безкоштовно, у Вашому конверті.

Борис Віталійович Ковальчук,
с. Затурці, Локачинський р-н,
Волинська обл., 45523

...чистопородних травоїдних поросят породи мангал і корейських.

Тел. 8 (096) 930-44-27

...конструкції саморобних міні-молотарок (7 грн.) і каталог.

п/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500

...саджанці троянд для всіх ґрунтово-кліматичних регіонів, вирощені в середній смузі України у відкритому ґрунті: двокольорові, смугасті, блакитні, зелені. Саджанці шипшини. Конверт – кольоровий каталог.

А.Я. Береза,
а/с 238, м. Красноармійськ-7, 85307,
тел. 8 (066) 345-69-72

...тюльпани на вигонку (цибулини та дітки).

тел. 8 (05632)4-38-50; 8 (05632) 4-78-13;
моб. 8 (050) 204-29-90

...тюльпани (суміш сортів). Конверт – відповідь.

Л.П. Муравська,
вул. Н.Старобільська, 1-а,
м. Сватове, Луганська обл., 92602

...найкращі сорти суниці: Ольвія, Кент, Розана, Веселка, Королева Єлизавета, Референта, Морський пейзаж, Чудо Лихоносова та інші (60). Великоплідну малину, аґрус, смородину, ожину, порічки, виноград. Опт, роздріб. Конверт – каталог.

Юлія Володимирівна Коміренко,
вул. Леніна, 399, с. Мошни, Черкаський р-н,
Черкаська обл., 19615, тел. 8 (0472) 30-29-28
моб. 8 (097) 57-57-781

...кролики-акселерати породи білий велетень, вирощені за *технологією І. Михайлова.*

тел. 8 (097) 933-51-33

...цибулинки тюльпанів "Аристократ", бузково-малиновий, квітконіжка міцна 77–85 см, келих 7–9 см. Зберігає форму бокала до кінця цвітіння. Заадресований конверт – умови.

Єрмоленко Н.С.,
вул. Покрівська, 29, смт Сосниця,
Чернігівська обл.,
тел. 8(04655) 2-16-59, моб. 8(050) 627-48-85

Шановні читачі журналу "Дім, сад, город"! Оголошення на сторінках нашого журналу платні. Якщо ви бажаєте розмістити свої оголошення, вам потрібно переказати на розрахунковий рахунок № 26006026435831 у Печерському відділенні Київської міської філії АКБ "Укрсоцбанк", МФО 322012, код 25662848 по 3,00 грн. за кожне слово, враховуючи адресу, прізвище і телефони та рекомендованим листом надіслати текст оголошення і квитанцію про оплату на адресу редакції. Коли ви самостійно рахуєте свій текст, будь-ласка, враховуйте всі слова і знаки більше двох; номер телефону – як три слова.

До чергового номера включаються ті оголошення, що надійшли за місяць до випуску журналу. Всі тексти оголошень здаються до друку до 1-го числа кожного місяця.

Адреса редакції: вул. Заболотного, 19, м. Київ-680, 03680, МСП-680.

Бібліотека "Дім, сад, город"

3, травень-червень 2008

Прибутковий сад: поради фахівців

До уваги садівників!

Вийшла друком нова брошура із серії "Бібліотека "Дім, сад, город" – "Прибутковий сад: поради фахівців".

У брошурі, автори якої спеціалісти-науковці Краснокутського науково-дослідного центру садівництва Інституту садівництва УААН **О.В.Яхимович** та **Л.Б.Яхимович**, з урахуванням новітніх досягнень науки та передової практики розповідається, як вирощувати різні плодово-ягідні культури та отримувати при цьому чималі прибутки, а також про актуальні проблеми сучасного садівництва. Окремі розділи присвячені таким важливим питанням, як добір сортів ягідних і плодових культур для дачної ділянки, секрети успішного вирощування садових рослин, підготовка саду до зими та запобігання впливу несприятливих погодних умов тощо.

Сподіваємося, що ця брошура стане посібником для всіх, хто вирішив власноруч створити сучасний прибутковий сад на своїй ділянці.

Брошура розрахована на широке коло читачів. Вона буде цікавою перш за все для садівників-аматорів, дачників і власників фермерських господарств.

Брошуру можна придбати в редакції журналу:
вул. Академіка Заболотного, 19, м. Київ, 03680, МСП-680
тел. (044) 223-22-58, факс/автомат (044) 223-22-59,
а також замовити поштою (післяплатою):
а/я 208, Київ-2, 02002

Пропонуємо увазі читачів статтю про вирощування актинідії, яка була надрукована у новій брошурі "Прибутковий сад: поради фахівців".

Актинідія

Ця гарна ягідна далекосхідна ліана для багатьох дачних та присадибних ділянок – ще доволі нова культура. Звідси й безліч запитань щодо її вирощування. Спробуємо відповісти на найпоширеніші з них.

Чи обов'язково вкривати рослину на зиму? Актинідія – морозовитривала рослина. Найбільш морозостійкі її види – аргута, коломікта, полігама. Актинідія коломікта, або амурський аґрус, найпоширеніша в культурі – здебільшого в аматорських садах, на колекційних і дослідних ділянках. Вкривати її на зиму не потрібно, знімати зі шпалер або іншої опори на зиму також не варто.

Де найкраще посадити актинідію? Ліани актинідії коломікта можуть рости понад 50 років, тому до вибору місця для садіння слід підходити дуже виважено. Висаджують її у місцях, захищених від пануючих вітрів, і там, де звичайно накопичується багато снігу взимку.

Актинідія – світлолюбна рослина, але найкраще росте й плодоносить у легкому затінку. Проте не варто висаджувати її під високими деревами. Щоб актинідія добре плодоносила, потрібно мати не менше п'яти жіночих і двох чоловічих рослин.

Висаджувати актинідію коломікта найкраще навесні, до розпускання бруньок. Слід відразу встановити опори, використовуючи старі водопровідні труби або інший підручний матеріал. У посадкову яму на дно варто покласти дрібне каміння або гравій для дренажу, а по-

Квітка жіночої рослини актинідії.

Квітка чоловічої рослини актинідії.

Сорт Київська гібридна.

Сорт Оригінальна.

тім суміш родючого ґрунту й мінерального добрива з перегноєм. Норми внесення такі ж, як при садінні смородини.

Актинідію висаджують, не заглиблюючи кореневу шийку, обов'язково поливають і мульчують ґрунт перегноєм або перепрілою тирсою. З початку росту пагонів їх підв'язують до опори і більше не знімають. Подальший догляд полягає в регулярному поливі, прополюванні, підживленні й неглибокому розпушуванні ґрунту.

На другий рік пагони слід розділити і підв'язати за необхідності. На третій – шостий рік після садіння рослини починають плодоносити.

Слід зазначити, що актинідію дуже полюбляють кішки – вони постійно труться біля рослини і дряпають її. Щоб запобігти пошкодженню, біля живців і сіянців актинідії встановлюють загороджувальні сітки.

Як відрізнити жіночі й чоловічі ліани актинідії? Актинідії – перехреснозапильні рослини. Є чоловічі ліани і жіночі. Розрізнити їх можна тільки за будовою квіток під час цвітіння (початок червня). Чоловічі мають лише тичинки, а жіночі – двостатеві за своєю будовою. Так, у центрі жіночої квітки помітна велика маточка з приймочками, що розходяться в сторони, довкола неї розташовані дрібні тичинки. Пилок у них, зазвичай, стерильний, він не може запилити маточку.

Чи не найсмачніші ягоди, на нашу думку, в актинідії сорту Оригінальна, достигають вони в серпні, а ягоди сорту Київська гібридна – у вересні.

Плоди актинідії ростуть повільно, але форму відразу набувають типову для кожної рослини. Забарвлення ягід – від темно-зеленого до бурштинового. Ягоди на смак солодкі або кисло-солодкі, мають тонкий аромат. Він доволі своєрідний і нагадує ананас.

Достигають ягоди, як правило, неодночасно. Щоб вони не обсипалися, краще зібрати їх за 3–5 днів до повної стиглості. За умови провітрювання вони добре достигають після знімання.

О.В. Яхимович, Л.Б. Яхимович,
пров. Красноярський, 6, смт Краснокутськ, Харківська обл., 62002

Тюльпани:
догляд від викопування до висаджування

Тюльпани потребують щорічного викопування. Цей агроприйом допомагає покращити коефіцієнт розмноження, підвищує вихід великих цибулин, а хворий матеріал вибраковують та знищують. Лише дітки припустимо вирощувати без викопування упродовж двох років.

Викопувати тюльпани починають, коли пожовтіють 1/3–2/3 листків та покривна луска заміщувальної цибулини стане світло-коричневою. Більш раннє збирання негативно впливає на коефіцієнт розмноження та декоративні якості рослин у наступному сезоні. Запізнення з викопуванням також завдає шкоди квітникарю. Якщо збирання проводиться після повного побуріння листків (а значить, розсипались гнізда тюльпанів), багато цибулин отримають механічні пошкодження, значну частину діток та цибулин буде загублено, залишено в ґрунті, що призведе до засмічення ділянки тюльпанами. Така ділянка протягом декількох років має бути виключена із сівозміни. Крім того, при пізньому викопуванні збільшується уражуваність цибулин грибними захворюваннями, погіршується їхній товарний вигляд через численні розриви покривної луски.

Викопувати тюльпани, як і садити, потрібно окремо у відповідності з розмірами. Першими викопують рослини, які виросли з діток та дрібних цибулин. При викопуванні вибраковують гнізда, що не дали приросту та з ознаками виродження. Одночасно знищують цибулини з наявними ознаками інфекційного ураження.

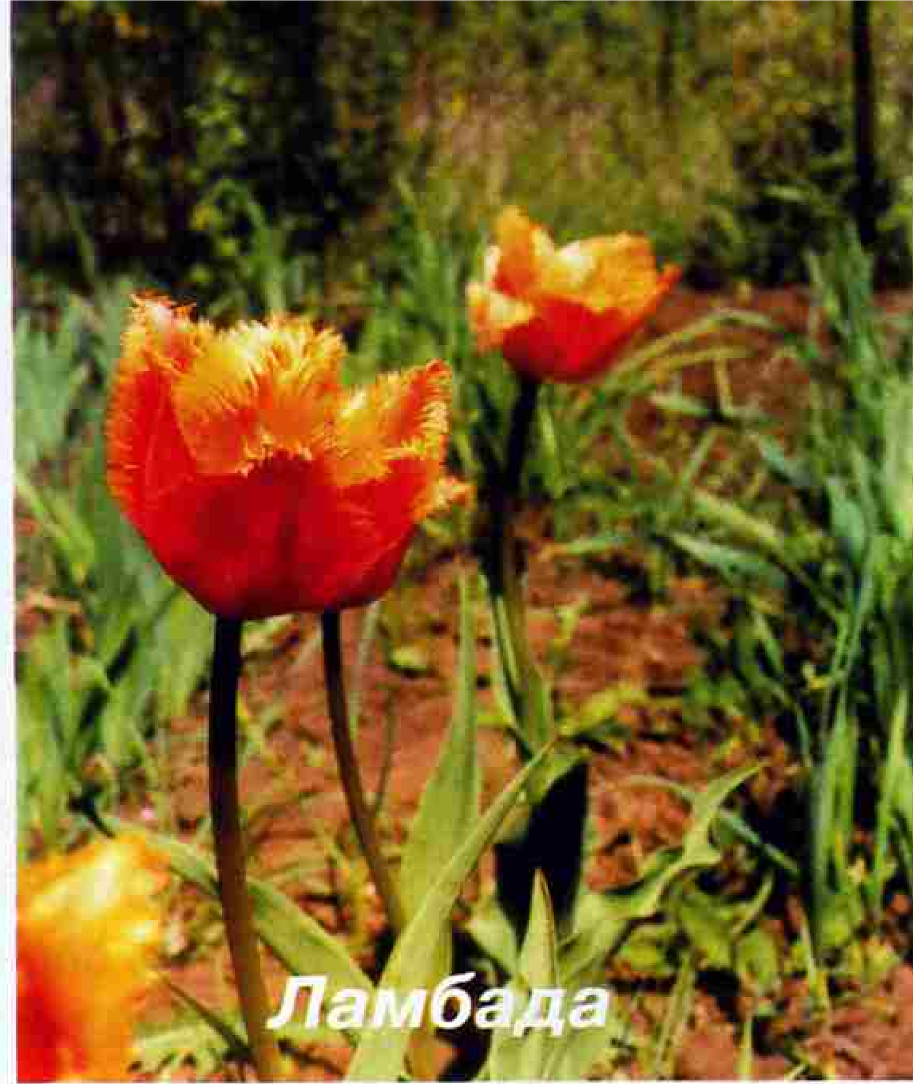
Викопувати краще вранці або ввечері чи в похмурі дні. Викопані цибулини вкрай чутливі до прямих сонячних променів. Цибулини тюльпанів після перебування впродовж кількох годин під яскравим сонцем уражуються хворобами й гинуть. Відразу після збирання можна видалити рештки стебла та листя, особливо при великій кількості цибулин та нестачі площі для просушування. Для просушування викопані цибулини окремо по сортах насипають у два–три шари в ящики з сітчастим дном (на суцільному дні цибулини погано вентилюються, легко загнивають та пліснявіють). Ящики обов'язково споряджають бирками з назвою сорту або з порядковим номером сорту (під котрим він розміщений у списку колекції). Ящики ставлять для попереднього просушування під навіс або в добре провітрюваний сарай. Цибулини не перебирають до підсихання, тому що навіть нанесене легке пошкодження

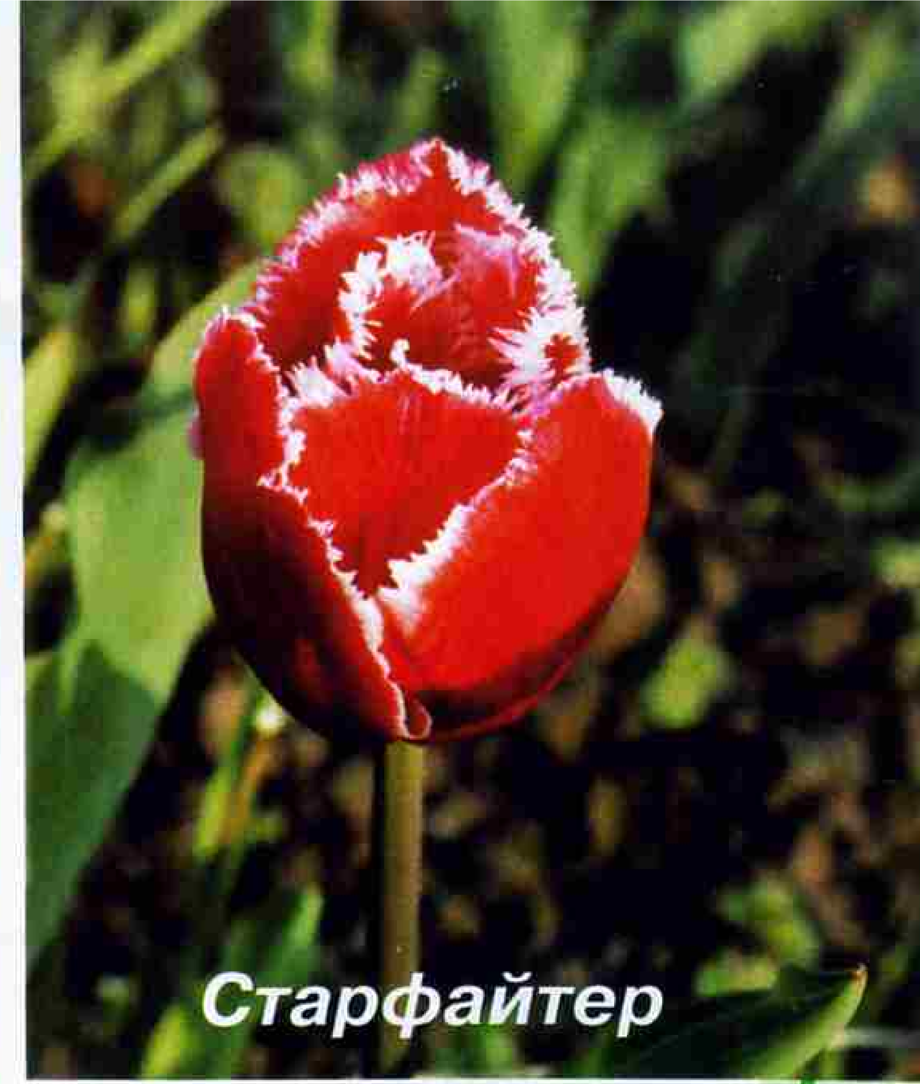
Назва розборів і відповідний діаметр цибулини

Розбір	Діаметр цибулини, мм	
	Дарвінові гібриди	Інші класи
Екстра	Більше 40	Більше 35
I	35–40	30–35
II	30–35	25–30
III	25–30	20–25
Дітки I категорії (рахункова)	15–25	15–20
Дітки II категорії (вагова)	Менше 15	Менше 15

Девенпорт

Дейтона

Ламбада

Старфайтер

часто спричиняє захворювання та загибель цибулин. Якщо матеріалу невелика кількість, стебла та листя можна не видаляти відразу після викопування, а залишити їх до закінчення попереднього просушування. Таким чином можна запобігти зайвим травмам цибулин. Попереднє просушування триває 1–2 дні, після чого "гнізда" легко розпадаються. Після підсушування цибулини вручну очищають від залишків материнської цибулини, коріння, стебел та протравлюють в 0,5%-му розчині перманганату калію ("маргацівці") впродовж 30 хвилин. Дворазова обробка садивного матеріалу в розчині перманганату калію (після збирання та перед висаджуванням) не лише захищає від хвороб, а й задовольняє потребу майбутньої рослини в марганці. Якщо марганцівки немає, можна протруювати в розчині фундазолу ("беномілу") або настою часнику. Протравлені цибулини сортують за розборами (див. таблицю). Для зручності краще користуватися шаблонами з отворами овальної або прямокутної форми. Розмір цибулини визначають за меншим діаметром, що не дає змоги пласким цибулинам потрапляти до більших розборів та покращує якість садивного матеріалу.

Шаблон (малюнок виконано в масштабі 1:1)

дарвінові гібриди **інші класи**

Е

І

ІІ

ІІІ

Д1

Цибулини екстра, першого та другого розборів реалізують як садивний матеріал або використовують екстру та перший розбори для вигонки (взимку) та висаджування в грунт для цвітіння, другий розбір – лише для висаджування на цвітіння. Цибулини третього розбору підрощують впродовж одного року, дітки першої категорії – 2–3 роки. Дрібні дітки за наявності достатньої кількості садивного матеріалу висаджувати не доцільно, оскільки для вирощування з них товарних цибулин потрібно чотири роки.

Після сортування тюльпани ще просушують упродовж 3–4 тижнів (липень) при температурі 23–25°С, добрій вентиляції та вологості 70–80%. У серпні температуру знижують до 20°С, а у вересні – до 15–18°С. Вологість підтримують на рівні 60–70%. На початку жовтня, за 1–2 тижні до висаджування, бажано знизити температуру до 12–13 °С.

Дотримання температурного режиму під час зберігання має важливе значення, оскільки в цей період відбувається процес формування заміщуючої та дочірніх цибулин, а також квітконоса та квітки.

Я. Р. Себало,
вул. Героїв Сталінграда, буд. 6, кв. 12,
м.Запоріжжя, 69095, тел.: 8-067-9357045

Яблуня:

Аскольда

Сорт виведений в Інституті садівництва УААН (Київ).

У 1999 році занесений до "Реєстру сортів рослин України" для Полісся та Лісостепу. Популярний серед садівників-аматорів ще з початку 90-х років.

Дерево середньоросле, з широкоовальною, компактною середньозагущеною кроною. Скелетні гілки відходять від стовбура під кутом 45–60°. Пробуджуваність бруньок висока. Пагоноутворювальна здатність середня. Плодоносить на кільчатках, списиках, плодових прутиках, однорічних приростах.

Зимостійкість вища за середню, стійкість до парші висока, борошнистої роси – нижча за середню.

Цвітіння та плодоношення. Цвіте в середньопізні строки, інтенсивно, досить довго. Життєздатність пилку середня – 44–57%. Зав'язування плодів від вільного запилення – 11–23%. Кращі запилювачі: Айдаред, Катерина, Ліберті, Рубінове Дуки, Уманське зимове.

У плодоношення вступає на середньорослій підщепі з третього–четвертого року після садіння. Темп нарощування врожайності середній. Плодоносить стабільно. Урожайність 6– 8-річних дерев – 20–30, 10 –12-річних – 45–65 кг.

Плоди середнього та більшого за середній розміру (140–180 г), доволі одномірні, зрізаноокруглоконічні, жовті, з інтенсивним рожевувато-червоним розмитим рум'янком майже на всій поверхні, з рідкими, великими, світло-сірими підшкірними цяточками та легким сизим нальотом. Шкірочка середньої товщини, щільна, суха. М'якуш кремовий, щільний, дрібнозернистий, ніжний, соковитий, ароматний, доброго кисло-солодкого смаку (4,3–4,5 бала).

Достигання та лежкість. Знімальна стиглість настає наприкінці вересня, споживча – у грудні. У сховищі плоди зберігаються до лютого, в холодильнику – до квітня. Транспортабельність висока.

Використання: у свіжому вигляді, на виробництво соків.

Примітки: обов'язковим є інтенсивний захист від борошнистої роси; сорт краще вдається на середньорослій та карликовій підщепах.

Ліберті

Сорт американської селекції.

З середини 80-х років випробовується в дослідних насадженнях наукових установ по всій території України. Перспективний для Полісся, центрального та північно-східного Лісостепу, Донбасу.

Дерево середньоросле, у молодому віці швидкоросле, з округлою негустою кроною. Скелетні гілки відходять від стовбура під кутом 45–65°. Пробуджуваність бруньок та пагоноутворювальна здатність середня. Плодоносить на кільчатках і списиках.

Зимостійкість вища за середню. Сорт імунний до парші, сприйнятливість до борошнистої роси середня.

Цвітіння та плодоношення. Цвіте в середні строки, дуже рясно й дружно. Життєздатність пилку – 15–55%. Зав'язування плодів від вільного запилення – 6–9, від кращих запилювачів (Айдаред, Глостер, Прісцилла, Флоріна, Мекфрі) –12–17%.

На всіх підщепах відзначається високою скороплідністю, швидким нарощуванням урожаїв, стабільним плодоношенням. На третій–четвертий рік росту в саду врожайність на ММ 106 становить 6–13, в семирічному віці – 38–42, в 9-річному – 65–123 кг з дерева.

Плоди середнього розміру (130–150 г), округло-конічні, зеленувато-жовті, з плямисто-розмитим інтенсивним темно-бордовим покривним забарвленням на більшій частині поверхні, численними дрібними білими підшкірними цяточками та сизим восковим нальотом. Шкірочка середньої товщини, щільна, еластична, блискуча. М'якуш кремувато-білий, середньої щільності, соковитий, солодко-кислого освіжаючого смаку (4,0–4,2 бала).

Достигання та лежкість. Знімальна стиглість настає в середині вересня, споживча – наприкінці жовтня. У сховищі плоди зберігаються 2, в холодильнику – до 5 місяців. При зберіганні уражуються побурінням серцевини. Транспортабельність висока.

Використання: у свіжому вигляді, на виробництво високоякісних соків, на виготовлення сухофруктів, варення, джему.

Примітки: найефективніше високий потенціал продуктивності сорт реалізує на середньорослій підщепі.

зимові сорти

Ровесник Гагаріна

Сорт виведений на Мліївській дослідній станції садівництва.

Проходить виробниче випробування в насадженнях наукових установ Полісся та Лісостепу України. Доволі поширений в аматорських садах. З 2000 р. районований у Лісостепу.

Дерево середньоросле, з пласко-округлою, злегка пониклою середньо загущеною кроною. Скелетні гілки відходять від стовбура під широким кутом (55–80°). Пробуджуваність бруньок вища за середню, пагоноутворювальна здатність середня. Плодоносить переважно на кільчатках і плодових прутиках.

Зимостійкість висока, стійкість до парші та борошнистої роси вища за середню, до плодової гнилі – середня.

Цвітіння та плодоношення. Цвіте в середні строки, щедро. Формує пилок середньої якості, життєздатність його – 28–53%. Зав'язування плодів від вільного запилення доволі високе – 11–19%. Кращі запилювачі: Айдаред, Джонатан, Зоря Поділля, Рубінове Дуки, Симиренківець.

Сорт швидкоплідний, врожайний. На середньорослій вегетативній підщепі у плодоношення вступає з третього року росту в саду. Плодоносить стабільно. Семи–восьмирічні дерева формують по 35–50, 10–12-річні – по 60–90 кг плодів.

Плоди великі й дуже великі (180–250 г), одномірні, пласко-округлі, слаборебристі, зеленувато-жовті, іноді зі слабким рожевуватим рум'янком на сонячному боці. Шкірочка тонка, ніжна, гладенька, блискуча. М'якуш зеленувато-кремовий, ніжний, соковитий, доброго солодко-кислого смаку (4,0–4,2 бала).

Достигання та лежкість. Знімальна стиглість настає в другій половині вересня, споживча – в листопаді. У сховищі плоди зберігаються до січня, в холодильнику – до березня. Транспортабельність висока.

Використання: у свіжому вигляді, на виготовлення соків, пюре, сухофруктів.

Примітки: найкраще вдається на середньорослій підщепі.

Флоріна

Сорт французької селекції. З середини 70-х років проходить первинне та виробниче випробування в насадженнях наукових установ по всій території України, а з кінця 80-х вирощується у промислових садах степової та лісостепової зон.

Дерево середньоросле, з широкоокруглою, доволі загущеною кроною, створеною міцними скелетними гілками, що відходять від стовбура під кутом 45–80° з піднесеними кінцями. Пробуджуваність бруньок середня. У молодому віці пагоноутворювальна здатність висока. Плодоносить переважно на кільчатках і верхівках однорічних приростів.

Зимостійкість і стійкість до борошнистої роси середня, сприйнятливий до європейського раку. Імунний до 1–5 рас парші.

Цвітіння та плодоношення. Цвіте в середні строки і довго. Життєздатність пилку дуже висока – 78–82%. Зав'язування плодів від вільного запилення – 16–26, від кращих запилювачів (Пріам, Ліберті, Глостер, Рубінове Дуки) – 23–32%. Несумісний з сортом Прісцилла.

У плодоношення вступає з четвертого – п'ятого року після садіння на середньорослій підщепі і з третього – на слабкорослій. П'ятирічні дерева дають по 5–8, 9–10-річні – по 55–63 кг плодів.

Плоди середніх розмірів (110–140 г) та середньої одномірності, зрізано-циліндричної форми, з широкими, дуже згладженими ребрами, світло-жовті, з яскраво-червоним смугасто-розмитим рум'янком майже по всій поверхні, сизуватим нальотом і білими середнього розміру численними підшкірними цяточками. Шкірочка середньої товщини, щільна, еластична, суха. М'якуш світло-жовтий, соковитий, середньої щільності, ароматний, пріснувато-солодкий (4,1–4,4 бала).

Достигання та лежкість. Знімальна стиглість настає наприкінці вересня – на початку жовтня, споживча – в січні. У сховищі плоди зберігаються до березня, в холодильнику – до червня. Транспортабельність висока.

Використання: у свіжому вигляді.

Примітки: в молодому віці потребує проріджувального обрізування.

Підготовлено за матеріалами наукового видання "Яблуня в Україні",
***Т.Є. Кондратенко**, К.,2001*

Перший в Україні трикомпонентний фунгіцид

ЧАРІВНИК®

Забудьте про фітофтору!

ЗАПИТАННЯ НАШИХ ЧИТАЧІВ ДО ТОВ «ПРЕЗЕНС»

Чи зареєстрований Чарівник® для застосування на присадибних ділянках?
Так, препарат зареєстрований для застосування на томатах та картоплі. Посвідчення про державну реєстрацію Серія Б №01047

В якій упаковці Чарівник® надійде в магазини?
Фольговані пакети по 20 та 40 г.

Проти чого застосовують на томатах та картоплі?
Чарівник® захищає та попереджає захворювання томатів і картоплі на фітофтороз та альтернаріоз.

Які норми витрати на 1 сотку?
20 г препарату розчинити у 5 л води та обробити 1 сотку томатів чи картоплі.

Чим фунгіцид Чарівник® відрізняється від інших подібних препаратів?
Чарівник® складається з трьох діючих речовин, які характеризуються різними механізмами дії на збудників хвороб. Ефективність фунгіциду ЧАРІВНИК® значно перевищила результати застосування препаратів, які в Україні вважалися еталоном ефективності захисту томатів та картоплі від фітофторозу.

Відгуки читачів

Як я позбулася фітофтори на помідорах та картоплі.

«Вся моя родина полюбляє консервовані помідорчики. Тож щороку мені доводиться саджати грядку помідорів: купую дорогу розсаду, через день поливаю, але приходить час збирати врожай і … знову доводиться їхати на ринок. Мої ж помідори, в які вкладено стільки сил (!) до того часу покриваються чорними плямами – знову фітофтора! Така ситуація певно знайома кожній господині. Вихід мені підказала моя сусідка – Марія Петрівна. Виявляється, ще в позаминулому році компанією Презенс було розроблено новий фунгіцид Чарівник. Коли я прочитала інформацію на упаковці, то була дуже здивована: адже **до складу препарату Чарівник входить ТРИ діючі речовини (як виявилося, це єдиний подібний фунгіцид в Україні!).** Зателефонувавши в компанію Презенс і особисто поговоривши з науковцем - Сергієм Івановичем, я дізналася дуже багато про новий фунгіцид. Як виявилося, завдяки тому, що Чарівник – багатокомпонентний препарат – одні речовини, проникаючи у рослину, потрапляють навіть у необроблені препаратом місця і захищають рослину зсередини, а інші – захищають рослину ззовні. Чарівник може як захищати так і лікувати рослину, включно і ті пагони чи плоди, які виросли після застосування препарату. В минулому році, **завдяки Чарівнику, у мене ні на помідорах, ні на картоплі не було навіть далеких ознак фітофтори (до речі, Чарівник, як виявилося, захищає рослини і від альтернаріозу). А урожай був значно більший!** Тож цієї зими моя родина ласувала консервованими помідорчиками з власної грядки!!!

Раджу всім господиням і господарям у цьому році застосувати Чарівник. Щоб повірити в ефективність препарату, можна спочатку спробувати на невеликій грядочці. Але, я впевнена, незалежно від площі, Чарівник захистить ваш урожай і Ви забудете про фітофтору! »

Оксана Іванівна, Черкаська обл.

Моя картопля та помідори оброблені фунгіцидом Чарівник, 15 грам на сотку, Черкаська обл.

Рятуй картоплю і томат - купуй чарівний препарат!

- ТОВ „Юрагрозахист”
м. Київ, вул. Молодогвардійська, 32
8/044/ 249-09-07, 249-09-46
- Мережа магазинів «Захист рослин – 2000»
м. Черкаси, вул. Дахнівська, 23
8 /0472/ 37-12-17, 8/050/ 313-71-43
- ППФ „Ратібор”
Київська обл., м.Богуслав, вул.І.Франка,16
8/04461/ 5-55-26, 5-12-50, 8/067/ 404-30-74
- ПП Мерленко Святослав Васильович
м. Луцьк
8/068/ 563-80-00
- ТОВ „БАДВАСИ”
м. Київ, вул. І.Кудрі, 5
8/044/ 501-27-47, 501-27-57, 8/063/ 855-78-36
- ТОВ «Презенс»
8/044/ 291-54-52

Ліцензія АБ №200976 від 27.09.2005 р. Видана Мінагрополітики України

Мастити корів та їхня профілактика

Стара істина застерігає нас, що кожну хворобу легше й дешевше профілактувати, ніж лікувати. А захворювання корів на мастит досить таки поширене й у фермерських господарствах та завдає власникам значних збитків.

Вони складаються із затрат на лікування, виділення хворих корів до окремої групи й догляд за ними, а також непридатність використання молока в їжу під час лікування антибіотиками та після цього. Крім того, в молоці хворих корів велика кількість шкідливих мікроорганізмів, які можуть зумовити у телят-молочників шлунково-кишкові захворювання, а в людей ангіну, скарлатину, запалення легень та різні харчові отруйні зараження.

То що ж це за хвороба мастит?

Під маститом слід розуміти запалення молочної залози, яке характеризується припухлістю, почервонінням, під час дотику – відчуття та біль. Класифікують хворобу за анатомічними ознаками та за причинами, які її викликають. За клінічними ознаками виокремлюють гострий мастит, коли спостерігаються явні ознаки запалення частки або всього вимені, може бути припухле (частіше у сухостійний період), а в перших порціях молока появляються пластівці.

Розрізняють гнійні мастити, які бувають у формі флегмони, абсцесу або гангрени. Виникненню маститів передує проникнення та розмноження у тканинах вимені мікроорганізмів. Вони проникають до залози в основному через дійковий канал. Однак мікроорганізми можуть проникати через рани шкіри та дійок, а також заноситися з інших органів та за їхнього захворювання. Із заразних хвороб для вимені велику небезпеку становлять ящур, туберкульоз та актиномікоз.

За прихованої форми маститу видимі клінічні ознаки відсутні, однак лабораторними дослідженнями встановлюють зміни хімічного складу молока, з якого виділяють патогенні (хвороботворні) мікроорганізми. Характерною ознакою маститу є значні зміни у властивостях молока, яке змінюється на вигляд, смак, зменшується чистота, в'язкість і перетворюється на ексудат (рідина, що накопичується у тканинах від запалень), часто на початку доїння з пластівцями. За виявлення у молоці пластівців, згустків домішок крові чи гною, корову вважають хворою на мастит.

Мікроорганізми, які розвиваються у молочній залозі в основному є умовно-хвороботворними і бурхливо розмножуються за зниження захисних сил організму. Однак вони можуть бути знищеними фізіологічними пристосуваннями організму, а тому в першу чергу стежать за годуванням тварин повноцінними раціонами за вітамінами та мікроелементами.

Виникненню маститів сприяє однотипна годівля концентрованими та соковитими кормами, недостатня кількість сухих, грубих кормів. Небезпечним є перехід у годування з одного корму на інший. Навесні корів слід привчати поступово до випасу на пасовищах та переводу на зелену масу. Потенційною причиною виникнення хвороби є згодовування покритого грибковою пліснею сіна, гнилих та мерзлих кормів.

Немаловажне значення мають чинники зовнішнього середовища. В першу чергу слід дотримуватися показників мікроклімату в приміщенні, таких як температура, освітлення, належна вентиляція та каналізація. Небезпечними є також і переохолодження тварин та обморожування дійок. У зимовий період слід корів випускати у вигульні дворики, крім днів з сильними морозами, дощем, снігопадом та вітром. Їх обладнують з сонячного та затишного боку приміщень. Тривалість прогулянок – 3–4 години, бажано в два прийоми.

Звертають увагу на стійло. В приміщенні не повинно бути протягів, а температура приміщення утримується на рівні 12–16°C. Частіше всього мастити виникають у приміщеннях без належної вентиляції, каналізації. Підлога в стійлах має бути рівною, не брудною і покрита достатнім шаром соломи, не враженої грибками.

Ранній запуск корів, коли молочна залоза виробляє багато молока, може також призвести до хвороби. Низькопродуктивних корів запускають відразу, а високопродуктивних – переводять на дворазове, а після й одноразове доїння, а під кінець тільності доять через один–два дні.

Встановлено тісний зв'язок між захворюваннями органів розмноження і травлення, коли наявні у вимені мікроби набувають властивості розмножуватись і викликати запалення молочної залози. Є спостереження, які свідчать, що високопродуктивні корови частіше хворіють на мастити. Господар повинен запідозрювати й діагностувати хворобу на основі клінічних ознак та перерахованих чинників, що можуть призвести до її виникнення.

Найважливішим заходом попередження захворювання вимені та надою молока високої санітарної якості є належний догляд за шкірою вимені та дійок. Тому перед доїнням вим'я слід підмивати водою, підігрітою до 50°C з переносного відра з кухлем або без нього. Після чого його витирають чистим, сухим рушником, індивідуальним для кожної корови. Для дезінфекції дійок після доїння існує ряд препаратів, що вбивають шкідливі мікроорганізми, однак для цього їх підбирають індивідуально. Доведено, що роль мікроорганізмів у виникненні та підтримці запального процесу молочної залози досить висока, а тому гігієна тварин та особиста гігієна тваринників мають важливе значення в одержанні високоякісного молока та профілактиці маститів. Шкіра рук доярки не повинна мати царапин, ран та інших пошкоджень.

Коровам створюють спокій, зменшують кількість соковитих кормів, замінюючи їх якісним сіном з бобових трав. Застосування тепла, холоду, масажу та протимікробних препаратів слід погоджувати з лікарем ветеринарної медицини.

Л.К. Волинець,
доктор ветеринарних наук,
професор
Інституту ветеринарної медицини УААН

Чим вищий надій корови, тим дешевше обійдеться господарю молоко. Річ у тім, що у високоудійних корів на молоко перетворюється 40% поживних речовин корму, а в малопродуктивних – лише 25%. Годування низькопродуктивних корів у 1,5–2 рази дорожче, ніж високопродуктивних. Під час годування корови заковтують корм, не пережовуючи, а потім, на відпочинку, ремигають і жують жуйку. Для цього необхідно тварині давати час спокійно полежати.

Узимку корові дають на добу 6–8 кг якісного сіна, краще злаково-бобового. Якщо сіна мало, то 2 кг його можна замінити ярою соломою. Соковиті корми дають із розрахунку 6–8 кг на 100 кг живої маси. Бажано згодовувати 2–3 види таких кормів. Цукрових буряків можна згодовувати не більше 10–12 кг на добу, до того ж у перші дні їх треба давати по 3–4 кг, а потім прейти на повну норму.

Годування дійної корови

Добову норму цукрових буряків слід давати в три прийоми. Даванку кормових буряків можна довести до 30 кг. На 100 кг маси корови можна давати 6–10 кг силосу. Концентрати згодовують залежно від величини добового надою корови: за надою 10 кг – до 100 г з розрахунку на 1 кг молока, від 10 до 15 кг – 100–150 г, від 15 до 20 кг – 150–200 г, від 20 до 25 кг – 250–300 г і за надою по 25 кг і вище – 300–350 г.

Згодовувати корми краще у такому порядку: спочатку концентрати, потім соковиті, а затим грубі. Чергову порцію корму варто давати тільки після того, як буде з'їдена попередня.

Годують корів тричі на добу завжди в один й той же час. Улітку коровам треба згодовувати якнайбільше зеленого корму – до 50–70 кг щодня. Краще, якщо зелену масу тварини одержують на пасовищі. Якщо в річному раціоні корів 30% кормових одиниць припадає на зелені корми, то виробництво молока рентабельне. За зменшення частки зелених кормів у річному раціоні до 15% виробництво молока буде збитковим. Улітку, так само, як і взимку, коровам треба давати сіль.

Корові живою масою 500 кг із добовим надоєм 18–20 кг необхідно щодня 100 г солі. Коровам, що не закінчили свій ріст, і нижче середньої вгодованості, необхідно збільшити норму кормів на 1–2 кормові одиниці.

За правильного годування добові надої корів підвищуються рівномірно й досягають максимуму в дорослих особин на 2–4-й місяць лактації, у первісток – на 4–5-й. Але, щоб досягти найвищих надоїв, корів треба роздоювати. Це означає, що корові варто давати корму не тільки на одержуване молоко, а й на очікуване збільшення надою.

Отже, нормувати годування треба не на фактичний надій, а на 2–3 кг вище. Період досягнення вищих добових надоїв під час роздоювання припадає на 70–80-й день лактації. Починати роздоювати слід з 10–15-го дня після отелення. Якщо після добавки кормів надої збільшуються, установлюють нову добавку. Але якщо протягом 7–10 днів надій не збільшується, можна змінити склад раціону. Якщо ж і після цього протягом 7–10 днів не спостерігається збільшення молока, то даванку кормів поступово зменшують і годують корову за нормою.

Щоб роздоїти корову, їй необхідно давати не просто багато кормів, а такі, в 1 кг сухої речовини яких міститься 0,9–1 кормова одиниця, тому під час роздоювання й у пік лактації залежно від надою на 1 кг молока слід давати від 300 до 500 г концентратів. Але збільшення частки концкормів у раціоні понад 38% за поживністю знижує перетравність сухої речовини, жирномолочність і негативно впливає на загальний стан корови, тому коровам не треба давати надмірно багато концентратів, краще збільшити кількість високоякісних грубих кормів. Роздоювання триває 90–100 днів першої половини лактації. За період роздоювання надій має підвищитися на 30–40% порівняно з початком доїння. Закінчення періоду роздоювання, зазвичай, збігається з початком тільності корови. У цей час починають знижуватися добові надої. Нормальний хід лактації характеризується зменшенням місячних надоїв на 8–10%. Але завдяки ретельному контролю над нормуванням годування цей спад можна знизити до 3–4%.

Корми впливають не тільки на величину надою, але й на якість молока. Так, гіркий смак молока з'являється тоді, коли в кормі є полин, пижмо, заяча капуста. Коли корова на пасовищі поїдає зимовий часник і цибулю, молоко набуває запаху цих рослин.

Із слів зоотехніка ***Валерія Бабчина***
записала ***Галина Коваленко***

12-14 листопада 2008 р.

Україна, Київ
Міжнародний виставковий центр
Броварський пр-т, 15
Ⓜ "Лівобережна"

V Міжнародна агропромислова виставка

агро форум 2008

технології та обладнання,
сільськогосподарська техніка
кормовиробництво та ветеринарія

XI Агропромислова виставка
"Фермер України"

Форум проводиться за підтримки
Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин
Міністерства аграрної політики України
Міністерства промислової політики України

Організатори:
Асоціація фермерів та приватних землевласників України
ТОВ "Міжнародний виставковий центр"
ТОВ "Експо-Центр "Господар"

Технічний партнер: ПрессКом

ТОВ "Міжнародний виставковий центр"
02660, Київ, Броварський пр-т, 15
☎ (044) 201-1168, 201-1166
e-mail: elenar@iec-expo.com.ua
www.tech-expo.com.ua

ТОВ "Експо-центр "Господар"
01010, Київ, вул. Суворова, 9
☎ (044) 501-7823, 254-5273
e-mail: farmexpo@ukr.net
www.agroexpo.net

Інформаційна підтримка:

Рецепти не старіють

Шановна редакціє журналу "Дім, сад, город"! Я з задоволенням читаю журнал, але особливою прихильністю користується у мене конкурс "Господиня-2008", у якому я хочу взяти участь. Я вже пенсіонерка і маю великий досвід ведення домашнього господарства. Мій дід був кухарем і дещо із його записів кулінарних рецептів збереглося. Хочу, щоб люди вживали смачну їжу і згадували добрим словом.

З повагою ***Марія Жовтобрюх,***
м. Гайсин,
Вінницька обл.

Салат із редиски з печінкою

Треба мати: 150 г телячої печінки, 300 г червоного болгарського перцю, 2 столові ложки олії, 3 столові ложки сметани, пучечок зелені. Сіль, цукор, перець – за смаком.

Редиску нарізуємо кружальцями. Печінку звільняємо від плівок і нарізуємо невеликими шматочками. Посипаємо цукром (щоб не гірчила) і чорним меленим перцем. Обсмажуємо у невеликій кількості олії, постійно перевертаючи. Потім додаємо підготовлену редиску і смажимо разом 10 хв. Солимо за смаком, поливаємо сметаною та посипаємо подрібненою зеленню петрушки.

Такий салат можна подати в спеціально спеченій корзиночці.

Корзиночка для салатів

Такі корзиночки ще називають тарталетками. Їх готують заздалегідь. Вони можуть довго зберігатись у морозильнику. Щоб приготувати корзиночки, треба мати маленькі гофровані формочки, такі як для маленьких кексів.

Для тіста треба мати: склянку борошна, 1/4 чайної ложечки солі, 70 г вершкового масла або маргарину, 2–3 столові ложки води, 1 жовток.

До борошна всипаємо сіль, додаємо м'яке масло або маргарин і ретельно січемо ножем. Додаємо жовток, воду і вимішуємо тісто. Кількість тіста в рецепті розрахована на 10–15 корзиночок залежно від товщини тіста і розміру формочки.

Такі корзиночки можна наповнювати добре знайомим салатом "Олів'є" або будь-яким іншим.

Салат грибний з м'ясом

Треба мати: 300 г грибів, 300 г м'яса, 1 столову ложку лимонного соку, 1 столову ложку без верху гірчиці, перець, сіль за смаком.

Очищені гриби нарізати пластинками, підсмажити, з'єднати з охолодженим, заздалегідь звареним м'ясом, додати подрібнену цибулю, лимонний сік, сіль, перець – за смаком. Ретельно вимішати. Розкласти у тарталетки або вазочки і посипати посіченою зеленню кропу та петрушки.

Салат "Одеський"

Треба мати: 200 г готових до вживання грибів, 5–6 помідорів, 2–3 оселедці, 3 цибулини.

Для соусу треба мати: склянку молока, баночку або пакет майонезу (200 г), 2 столові ложки солодкого сиру, 2 столові ложки соняшникової або оливкової олії.

Помідори нарізуємо дольками, оселедці чистимо, виймаємо кістки і нарізуємо прямокутними шматочками. Цибулю нарізуємо дрібними кубиками.

Все складаємо у глибоку салатницю.

Готуємо соус. Змішуємо неповну склянку кип'яченого та охолодженого молока, неповну склянку майонезу, 2 столові ложки солодкого сиру і 2 столові ложки олії. Збивати треба вінчиком або у міксері до однорідної маси. Не забудьте у соус додати за смаком сіль та перець. Цим соусом заливаємо салат. Перед подачею до столу охолоджуємо. Зверху салат прикрашаємо дрібно посіченою зеленню.

Солоні стрілки часнику

Усім відомо, що в червні–липні часник стрілкує. З цих стрілок можна приготувати смачну страву.

Коли стрілки виростуть на 5–10 см, їх треба обламати і вкласти у скляні чисті банки і залити розсолом.

Готуємо його так: на 1 л води треба 4–5 столових ложок солі і 1–2 столові ложки цукру, 2–3 лаврових листочки, 5 горошинок перцю. Кількість прянощів залежить від смаку. Банки накриваємо капроновими кришками і зберігаємо у прохолодному місці. Стрілки часнику – смачна приправа для страв із м'яса та добавка до будь-яких салатів.

Пиріжки літні

Треба мати для начинки: 150 г цибулі зеленої, 3 яйця, 60 г вершкового масла або маргарину, сіль – за смаком.

Для тіста: 2 склянки пшеничного борошна, 200 г масла вершкового або маргарину, 1 чайну ложечку цукру, 0,5 склянки води.

На дошку, на якій, зазвичай, вимішуєте тісто, треба покласти невеликі шматочки масла. Зверху на масло просіяти борошно і посікти ножем. Сіль і цукор розчинити у воді. Вилити її у борошно з маслом, швидко замісити тісто і винести на холод на 2–3 години.

Перед випіканням пиріжків тісто слід вимісити і розкачати на два пласти завтовшки 3 мм.

На перший пласт покласти начинку і накрити другим. За допомогою формочки або склянки вирізуємо пиріжки і кладемо їх на змащене жиром деко. Випікаємо пиріжки у гарячій духовці до світло-коричневого кольору. Готові пиріжки спеціальною щіточкою змащуємо маслом.

Начинку готуємо так: до збитого масла додаємо сіль, дрібно посічену зелену цибулю та посічені круто зварені яйця.

Начинку можна використовувати будь-яку: картопляну, капустяну, фруктову.

Панський пиріг (старовинний український рецепт)

Для тіста треба мати: 2,5 склянки пшеничного борошна, 20 г дріжджів, 200 г вершкового масла, одне яйце, 1 столову ложу цукру, 2 столові ложки вершків, чарочку горілки (40–50 г).

Для начинки: 400 г зеленої цибулі, 100 г кропу, 5 варених яєць, 100 г вершків, 200–300 г грибів.

Якщо ви хочете пекти пиріжки вранці, то з вечора треба замісити тісто з борошна, дріжджів та невеликої кількості теплої води. Вранці слід додати в тісто яйце, цукор, вершки та горілку. Все ретельно вимісити і поставити в тепле місце, щоб тісто підійшло.

А тим часом готуємо начинку. Дрібно посічену цибулю товчемо з крупною сіллю, додаємо посічену зелень кропу, подрібнену яєчню з 5 яєць, смажені шматочки грибів, найкраще печериць або білих, трохи меленого перцю та вершки і ретельно вимішуємо. Готове тісто розкачуємо у пласт по формі дека, викладаємо на нього ще теплу начинку, защипуємо краї, змащуємо яйцем і випікаємо в духовці до готовності. Готовність тіста перевіряємо дерев'яною шпажкою.

Яблучний пиріг

Треба мати приблизно 2 кг яблук.

Для тіста: 300 г борошна, 250 г вершкового масла, 100 г цукрової пудри, 1 яйце.

Для заливки: 1,5 яйця, цедру одного лимона, чайну ложечку кориці, 3 склянки вершків. Щоб змастити пиріг, треба мати столову ложку абрикосового варення.

Яблука розрізати на чотири частини, очистити від шкірочки та серцевини, викласти на деко і поставити у гарячу (160°С) духовку.

А тим часом треба замісити пісочне тісто, розкачати його у вигляді круга, викласти у форму так, щоб були бортики із тіста, і випікати 10 хв. у духовці при температурі 180°С.

Готовий пиріг потрібно остудити, яблука викласти по колу на корж, залити заливкою. Перед тим як вилити заливку, її слід ретельно збити. Пиріг, залитий заливкою, треба знову поставити у гарячу духовку, щоб він підрум'янився, а заливка загусла. Як тільки виймете пиріг із духовки, його одразу ж слід змастити тонким шаром абрикосового джему або варення. Тільки коли пиріг повністю охолоне, його можна виймати із форми і нарізати на порції.

Десерт "Зебра" для дітей і дорослих

Треба мати: 400 г сметани (не більше 15% жирності), 1 склянку цукру, 1 столову ложку апельсинового соку, 1 столову ложку желатину, 2 столові ложки какао, ванільний цукор, склянку води, кілька зерняток граната, частинку апельсина, тертий шоколад (чорний або молочний).

Желатин розчинити в холодній воді й поставити на вогонь (але не доводити до кипіння!). Після цього охолодити до кімнатної температури. Сметану збити із звичайним та ванільним цукром, додати апельсиновий сік та желатин. Добре все збити, розділити на дві частини. В одну додайте какао і перемішайте. По черзі наливайте у склянки білий і шоколадний крем (кожен шар охолоджуйте). Перед подачею до столу десерт треба прикрасити фруктами. Він буде смакувати і дітям і дорослим.

Смачного всім!

Фото В.О. Скляренка

Сучасна технологія захисту томатів та картоплі проти альтернаріозу і фітофторозу

Фітофтороз і **альтернаріоз** вважаються найбільш небезпечними хворобами картоплі і томатів на Україні, що можуть привести до повної втрати врожаю.

При **фітофторозі** (мал. 1, мал. 2) уражаються листки, стебла й особливо сильно плоди томатів і бульби картоплі. На листках утворюються бурі плями, які розміщенні переважно по краю листкової пластинки, а з нижньої сторони білуватий наліт. На стеблах і черешках з'являються темно-бурі смуги, а на плодах томатів — плями різного забарвлення і форми: бурі, концентричні, у вигляді незамкнутих зелених кілець, маслянисті, темно-зелені, зморшкуваті, облямовані, розпливчасті, з нерівною поверхнею, хоча гниль проникає глибоко в плід. Особливо сильно гниль розвивається при дозріванні, перевезенні і збереженні плодів.

Розвитку **фітофторозу** в полі сприяють холодні ночі і порівняно теплі дні при високій вологості повітря (часті дощі, тривалі тумани і рясні роси). У теплицях хвороба сильно розвивається при дощуванні рослин і вологості повітря понад 70%.

Джерелом інфекції **фітофторозу** можуть бути заражені насіння, бульби і залишки уражених рослин.

Мал. 1

Мал. 2

Альтернаріоз або **суха плямистість** уражує помідори та інші пасльонові культури. На нижніх листках утворюються плями бурого кольору, які поступово збільшуються. На стеблах, як і на листках утворюються овальні плями, що визиває суху гниль стебел. Плоди уражуються в кінці вегетації. На них, частіше коло плодоніжки утворюються темні, вдавлені, округлі плями (мал. 3).

Найбільш ефективним методом боротьби з цими хворобами є хімічний метод, тобто використання фунгіцидів.

Мал. 3

ТМ «Зелений Світ» компанії «Байєр» пропонує найсучаснішу технологію надійного захисту картоплі та томатів проти **фітофторозу** і **альтернаріозу**.

Обробки проводять обов'язково чергуючи контактні та системні препарати. Перше обприскування краще проводити контактними препаратами, надалі чергувати з системними. Системні препарати які відмінно себе проявили — це перш за усе **ТАТТУ** та найсучасніший препарат — **ІНФІНІТО**, а серед контактних — **АНТРАКОЛ**.

ТАТТУ — фунгіцид контактно-системної дії, який є єдиним препаратом, що поєднує профілактику і лікування **альтернаріозу** і **фітофторозу** одночасно зі стимуляцією росту і розвитку рослин. Норма застосування **ТАТТУ** — 30 мл/сотка.

ІНФІНІТО — препарат, який містить дві діючі речовини. Перша діюча речовина трансламінарної дії з нового хімічного класу, з унікальним механізмом дії на **фітофтороз**. Вона руйнує з'єднання клітинного каркасу та клітинної стінки грибів — збудників хвороби, на що не здатний жоден з існуючих фунгіцидів, а дія поширюється на всі стадії розвитку патогену, тим самим виліковує рослину від хвороби та дає їй подальший розвиток.

Друга діюча речовина системної дії, та крім фунгіцидної дії є потужним стимулятором росту. Наявність двох діючих речовин разом з новим механізмом дії запобігає виникненню стійкості збудників хвороб до препарату. Норма застосування **ІНФІНІТО** — 15 мл/сотка.

АНТРАКОЛ — це високоефективний базовий фунгіцид контактної дії проти грибкових захворювань, який зокрема використовується для захисту томатів та картоплі проти **альтернаріозу** та **фітофторозу**. Обробку проводять в період вегетації з нормою витрати 1,5 кг/га або 15 г на одну сотку препарату. **АНТРАКОЛ** у своєму складі містить цинк, тому при обприскуванні він виступає не тільки як фунгіцид, а також і в якості листкового "добрива".

Першу обробку необхідно провести за 5-6 днів до висадження розсади томатів у поле, а картоплі за 7-10 днів до початку бутонізації (тобто перше обприскування необхідно провести профілактично до розвитку хвороби) препаратом **АНТРАКОЛ**. Друге обприскування на томатах проводять через 7-10 днів після висадження розсади у відкритий ґрунт, третє — з появою захворювання на ранній картоплі. Друге обприскування на картоплі — на початку появи захворювання (звичайно в період бутонізації-початок цвітіння картоплі), третє — через 12-14 днів. Другу обробку проти **альтернаріозу** та **фітофторозу** проводять препаратом **ТАТТУ**.

Наступна обробка знов препаратом **АНТРАКОЛ**. Останню обробку проти **фітофторозу** обов'язково необхідно провести як мінімум один раз, у фазі зав'язування плодів — початок дозрівання плодів томатів, препаратом **ІНФІНІТО**.

Для використання на присадибних ділянках і фермерських господарствах розроблена упаковка **ТАТТУ** місткістю 30 мл, 60 мл і 500 мл, упаковка **ІНФІНІТО** місткістю 15 мл, 150 мл, 500 мл, упаковка **АНТРАКОЛ** місткістю 30 г та 100 г. Усі ці засоби можна придбати у мережі ТКЦ «Зелений Світ» та в їх авторизованих місцях продажу, без побоювання фальсифікації препарату.

Своєчасний захист томатів і картоплі дозволить Вам одержати високий урожай і якісну продукцію.

Кандидат с.-г. наук, О.О. Каушан

Передплачуйте наші видання!

Всеукраїнський щомісячний виробничо-практичний журнал

Дім, сад, город

Журнал "Дім, сад, город" видається з 1989 року. Найпопулярніше в Україні, справді народне видання для всіх, чиє життя і праця пов'язані із землею.

Журнал "Дім, сад, город" (укр.).
Передплатний індекс 74142
Журнал "Дом, сад, огород" (рос.).
Передплатний індекс 22429

"Будьмо здорові" — щомісячне видання з проблем охорони здоров'я. Публікації медиків-практиків, діячів української та світової медичної науки, досвід народних цілителів і травознаїв.

Передплатний індекс 74063

"Пасіка" — українсько-чеський щомісячник з практичними порадами як для досвідчених бджолярів, так і для початківців. Вміщує багато корисної та цікавої інформації стосовно використання цілющих властивостей меду.

Передплатний індекс 74429

"Квіти України" — єдине в Україні спеціалізоване ілюстроване видання для квітникарів. Рекомендації досвідчених фахівців стосовно ведення всіх галузей квітникарства, розповіді про кращі сорти квітів, ботанічні сади, публікації відомих селекціонерів.

Передплатний індекс 74275

"Виноград. Вино" — журнал для виноградарів-любителів і професіоналів. Розповіді про випробувані та нові сорти винограду, поради щодо боротьби з хворобами і шкідниками, рецепти виготовлення найрізноманітніших вин.

Передплатний індекс 40305

"Туризм сільський зелений" — щоквартальне видання для всіх, хто бажає відпочити в сільській місцевості або надати свою садибу для відпочинку. Досвід в цій галузі інших країн.

Передплатний індекс 40307

"Чумацький шлях" — для тих, хто цікавиться історією, культурою, звичаями народів світу. Подорожі, пригоди, знахідки.

Корисний для вчителів, студентів, школярів.

Передплатний індекс 22436

"Календар садівника і городника" — журнал, який порадить садівникам і городникам, у які строки найкраще проводити ті чи інші роботи, яким сортам віддати перевагу, як захистити насадження від шкідників і хвороб.

Передплатний індекс 30203

"Яблунька" — багатоілюстроване видання для дошкільнят і школярів. Цікаво, захоплююче розповідає про таємниці природи, походження тварин, рослин. Флористика, казки, легенди, дитяча пошта, конкурси, вікторини, ігрові завдання, призи.

Передплатний індекс 40306

"Яблунька" з двомісячним додатком **"Чарівна казка"**.

Передплатний індекс 21870

Усі наші видання можна передплатити з будь-якого наступного місяця поточного року в усіх відділеннях зв'язку України

У номері:

„ДІМ, САД, ГОРОД“
виробничо-практичний журнал
№6, червень, 2008 р.
Головний редактор
М. І. Халимоненко
Головний художник
Т. П. Колодницька
Заступники головного редактора
Б. К. Донгаш, І. Ф. Куштенко
Зав.відділами
А.М.Капітульська, О.В.Кисленко
Літературний редактор
М.П.Чернецька
Дизайн, верстка **Н.Х.Дець**
Комерційний директор
Г.А.Донець,
Реклама **Н.В.Васильєва,**
тел.: (044) 223-38-17,
E-mail: dimsadgorod@voliacable.com
або vgt@i.com.ua
Оголошення **О.К.Шевченко**
E-mail:reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг
Т. І. Лазебник
тел.: 223-22-58
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

Видання зареєстровано, серія КВ, № 3536 від 3.10.98
Підписано до друку 19.05.2008 р.
Загальний тираж 141 033 прим.
Ціна договірна.
Адреса редакції та видавця: вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680.
Тел.: (044) 223-69-11, (044) 223-69-12, факс/автомат: 223-22-59
E-mail: dsg@dimsadgorod.com

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Надруковано у друкарні ТОВ «Новий друк».
м., Київ, вул. Магнітогорська, 1.
Тел.: (044) 559-73-19;
тел./факс: (044) 292-80-50.

На першій сторінці обкладинки фото Т. Донцової

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — 21869.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — 90245.

Індекс 74142

Конфідор® Максі

ВИМАГАЙТЕ В КОЖНОМУ МАГАЗИНІ - ЗАХИСТІТЬ СВІЙ УРОЖАЙ!

12-7

- **НЕПЕРЕВЕРШЕНИЙ ЗАХИСТ ВІД КОЛОРАДСЬКОГО ЖУКА ТА ІНШИХ ШКІДНИКІВ САДУ ТА ГОРОДУ**
- **СТИМУЛЯЦІЯ РОСТУ ТА РОЗВИТКУ РОСЛИН**

Байєр КропСайенс Ліц. АБ №216539; Р.П. А №00668

Довідки цілодобово:
8 800 500 18 80
по Україні дзвінки безкоштовні
www.zelenysvit.com

Bayer CropScience

ISSN 1814-4357 Дім, сад, город. №6. 2008. 1–48 с. Ціна договірна